

ΕΚΚΛΗΣΙΑ

ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΕΤΟΣ ΜΓ' | ΑΘΗΝΑΙ, ΑΓ. ΦΙΛΟΘΕΗΣ 19.—Τηλ. 227-689 | 1 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 1966 | ΑΡ. 1

ΠΟΙΜΑΝΤΟΡΙΚΗ ΕΓΚΥΚΛΙΟΣ ΤΟΥ ΜΑΚΑΡΙΩΤΑΤΟΥ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΑΘΗΝΩΝ ΚΑΙ ΠΑΣΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ Κ^{ΟΥ} ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ ΕΠΙ ΤΗ ΕΟΡΤΗ ΤΗΣ ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ ΓΕΝΝΗΣΕΩΣ

Ο
ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ΑΘΗΝΩΝ
ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ

Π ρ ό ς
Τὸ Χριστεπώνυμον Πλήρωμα
τῆς Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν

«Ἐπεσκέφατο ἡμᾶς ἐξ ὕψους
ὁ Σωτὴρ ἡμῶν...».

Ἀγαπητοὶ ἐν Κυρίῳ ἀδελφοί,

Χαρᾶς εὐαγγέλια! Ὑμνολογοῦσιν ἄγγελοι. Φῶς ἀπλετοῦ ἐν τῷ μέσῳ τῆς νυκτὸς καταυγάζει τὰ ἔρημα τῆς Βηθλεὲμ καὶ ἀντανακλάται ἀνά τὸν κόσμον. Ποιμένες ἀγραλοῦντες θεῶνται πρῶτοι τὰ θαυμάσια συμβαίνοντα καὶ ἔντρομοι ὑπακούουν εἰς τὴν εὐαγγελικὴν φωνὴν καὶ ἀναστάντες πορεύονται εἰς ταπεινὸν καὶ σκοτεινὸν σπήλαιον, λέγοντες πρὸς ἀλλήλους: «Διέλθωμεν δὴ ἕως Βηθλεὲμ καὶ ἴδωμεν τί τὸ ρῆμα τοῦτο τὸ γεγονός, ὃ ὁ Κύριος ἐγνώρισεν ἡμῖν» (Λουκ. 2, 15—18).

Βλέπουσι βρέφος ἐσπαργανωμένον, κείμενον ἐν τῇ φάτνῃ, καὶ ὅμως προσκυνοῦσιν αὐτὸ εὐλαβῶς, διότι θεῖα ἐλλάμψει τὸ βρέφος τοῦτο παρίσταται ἐνώπιόν των, ὡς ὁ ἐπὶ τόσους αἰῶνας ἀναμενόμενος Μεσσίας, ὁ Σωτὴρ τοῦ κόσμου. Καὶ ἐνῶ κατάνυξις καὶ φόβος συνέχει τὰς καρδίας των, ἀκούουσιν ἐνδόμυχον καὶ παρήγορον καὶ ἐλπιδοφόρον τὴν φωνὴν τοῦ

ἀρχαίου Εὐαγγελιστοῦ ἀπὸ αἰῶνων κηρύττωντος πρωτευαγγέλιον τῆς ἐπισκέψεως τοῦ Λυτρωτοῦ, ὅτι τὸ πλήρωμα τοῦ χρόνου ἦλθε καὶ περιγράφοντας τὰς ἀρετὰς καὶ τὰ κατορθώματα τοῦ κλαυθμυρίζοντος μὲν τώρα, ἀλλὰ τοῦ μέλλοντος νὰ διακηρύξῃ εἰς τοὺς λαοὺς ὅτι «πνεῦμα Κυρίου ἐπ' ἐμέ, Οὐ ἔνεκεν ἔχρισέ με, εὐαγγελίσασθαι πτωχοῖς ἀπέσταλκέ με, ἰάσασθε τοὺς συντετριμμένους τὴν καρδίαν, κηρῦξαι αἰχμαλώτοις ἄφεσιν καὶ τυφλοῖς ἀνάβλεψιν· ἀποστεῖλαι τεθραυσμένους ἐν ἀφέσει, κηρῦξαι ἐνιαυτὸν Κυρίου δεκτὸν» (Λουκ. 4, 18—19).

Καὶ τί τὸ παράδοξον, ἀδελφοί μου, ἂν ποιμένες ἀφελεῖς γίνωνται πρῶτοι θεαταὶ καὶ προσκυνηταὶ τοιούτων θαυμασίων φαινομένων; Ὁ Κύριος εἶπεν, «ἐὰν μὴ στραφῆτε καὶ γένησθε ὡς τὰ παιδιά, οὐ μὴ εἰσέλθητε εἰς τὴν Βασιλείαν τῶν Οὐρανῶν» (Ματθ. 18, 3). Καὶ ὁ θεῖος Ἀπόστολος Παῦλος θὰ κηρύξῃ εἰς τὸν κόσμον ὅλον τὸ μυστήριον τῆς δι' ἀπλῶν ἀλλὰ θεοπνεύστων ἀνθρώπων διαδόσεως τοῦ Εὐαγγελίου τοῦ Χριστοῦ, «τὰ μωρὰ τοῦ κόσμου ἐξελέξατο ὁ Θεός, ἵνα τοὺς σοφοὺς καταισχύνη, καὶ τὰ ἀσθενῆ τοῦ κόσμου ἐξελέξατο ὁ Θεός ἵνα καταισχύνη τὰ ἰσχυρὰ» (Α' Κορ. 1, 27).

Προσκυνοῦντες λοιπὸν σήμερον τὸν ἐν σπαργάνοις ἐνειλημμένον Σωτῆρα, ὀφείλομεν νὰ μελετήσωμεν, ἵνα πεισθῶμεν, ὅτι αὐτὸς πρά-

γματι φέρει ἐν ἑαυτῷ τὰ γνωρίσματα τοῦ ἀναμενομένου ἐπὶ αἰῶνας Μεσσίου καὶ Σωτῆρος τοῦ κόσμου. Καὶ ποῖα τὰ γνωρίσματα ταῦτα ; "Ὅσα ἔχομεν ἀναφέρει ἀνωτέρω : Πνεῦμα Κυρίου ἐπ' αὐτόν, τὸ πνεῦμα τῆς ἀληθείας τὸ ὁδηγῆσαν εἰς πᾶσαν τὴν ἀλήθειαν. Φέρει τὸ χρίσμα τοῦ Βασιλέως τοῦ κόσμου, εὐαγγελίζεται καὶ κηρύττει τοῖς μὲν πτωχοῖς τὴν ὑπομονὴν καὶ καρτερίαν καὶ τὰς ἀναμενουσας αὐτοὺς αὐρανομέμπτους ἀμοιβάς, εἰς τοὺς αἰχμαλωτισθέντας ὑπὸ τῆς ἀμαρτίας παρέχει τὴν ἄφεσιν, τῶν ἀμαθῶν καὶ τῶν τυφλῶν ἀνοίγει τὰς ψυχάς, εἰς τὴν ὑποδοχὴν τοῦ Κυρίου καὶ κηρύττει «ἐνιαυτὸν Κυρίου δεκτόν», ὅ ἐστι ἰδρύει τὴν Ἁγίαν Του Ἐκκλησίαν, τὴν ὁποῖαν περιποιήσατο διὰ τοῦ ἰδίου αἵματος.

Καὶ τὴν Ἁγίαν ταύτην Ἐκκλησίαν, ὡς θεοσύστατον καὶ θεοκίνητον καθίδρυμα, περιβάλλει ὁ Κύριος διὰ δυνάμεως ἀθανάτου, κυρίαρχον ἀνακηρύττει ἀνὰ τοὺς αἰῶνας. Καὶ κατέρχεται ἡ Ἐκκλησία Του αὕτη, τῇ δυνάμει καὶ ἐνεργείᾳ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, «ὡς νικῶσα καὶ ἵνα νικήσῃ», ἐναντίον τοῦ πνεύματος τοῦ κακοῦ. Δὲν χρησιμοποιοεῖ ἐν τῇ πεισματῶδει πάλῃ ἡ Ἐκκλησία αὕτη τοῦ Χριστοῦ, κοσμικὰ μέσα ἐπικρατήσεως. Δὲν ἐξαπολύει ἀκαταστασίας καὶ πολέμους. Δὲν θέτει εἰς ἐνέργειαν διὰ τὴν ἄμυνάν της τὴν ἀντεκδίκησιν. Δὲν ἀντιτάσσει σοφοὺς καὶ ἐπιστήμονας πρὸς ἀπόκρουσιν τῶν πνευματικῶν καταδρομῶν τοῦ λεγομένου κόσμου τῶν σοφῶν, ὡς ἀνωτέρω εἶδομεν, ὅτι ἀναφέρει ὁ Ἀπ. Παῦλος.

Ἐγείρει ὁ ἀμαρτωλὸς κόσμος τῆς ἀντιδράσεως διωγμοὺς ἀπηγεῖς, τὰ αἵματα τῶν μαρτυρούντων ὑπὲρ τῆς ἀληθείας τοῦ Εὐαγγελίου καταπορφυροῦσι τῆς γῆς τὸ πρόσωπον. Οἱ κήρυκες τῆς νέας θρησκείας, οἱ λεγόμενοι Ἀπόστολοι, ἐγένοντο διὰ τὰ παθήματά των θέατρον τοῦ κόσμου, πτωχοὶ οἱ νεοφώτιστοι, ἀλλὰ πολλοὺς πλουτίζοντες ἐν εὐσεβείᾳ καὶ ἔργοις ἀγαθοῖς, ἐπιμελῶς καλλιεργοῦσιν ἔργα ἀγαθὰ καὶ συγκομίζουσι τοὺς καρποὺς τῶν θεοφιλῶν ἔργων τούτων τοῦ Πνεύματος, τὰ ὁποῖα εἶναι, κατὰ τὸν Ἀπόστολον καὶ πάλιν «ἀγάπη, χαρὰ, εἰρήνη, μακροθυμία, χρηστότης, ἀγαθωσύνη, πίστις, πραότης, ἐγκρά-

τεία» καὶ τὰ ὅμοια τούτοις (Γαλ. 5, 23).

Οὕτω πυργοῦται ἐπὶ τῆς γῆς ὁ αἰωνόβιος καὶ ἀκατάλυτος πύργος τῆς βασιλείας Του. Διὰ πολλῶν θλίψεων εἰσέρχονται εἰς ταύτην ἀκαταπόνητοι καὶ γενναῖοι πνευματικοὶ μαχηταὶ (Πράξ. 14, 22).

Καὶ ὁ κόσμος πεισμόνως καταρτίζεται καὶ ἐξοπλίζει τὸν κατὰ τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ ἀκατάπαυστον ἀγῶνα. Κατὰ τὴν σύγχρονον ἐποχὴν χαρακτηρίζεται ὁ ἀγὼν οὗτος ὡς ἀγὼν ἐφευρέσεως σχημάτων πολιτικῶν καὶ φιλοσοφικῶν, τεχνικῆς προόδου, καταπληθσοῦσης σημασίας, ἀγὼν προσεγγίσεως εἰς τὸ ὑπερπέραν, ἀγὼν καυχίσεως, προσεχοῦς καταλύσεως τοῦ θρόνου τοῦ Ὑψίστου δημιουργοῦ καὶ προνοητοῦ τοῦ κόσμου.

Τὸ δὲ χεῖριστον, ὅτι ἐν τῇ ἡμετέρα Πατρίδι, ἣτις καὶ ἐν αὐτοῖς τοῖς ἀπεράντοις αἰῶσι τῆς βαρβαρικῆς δουλείας, ἐν ταπεινώσει καὶ ὑπομονῇ καὶ ἥρωϊκαῖς προσπαθείαις ἐτήρησε τὸν «λόγον τῆς ὑπομονῆς τοῦ Κυρίου» καὶ δὲν ἠρνήθη τὸ ὄνομά Του, εἰσελαύνουν εἰς τὴν ἁγίαν ταύτην μάνδραν τοῦ Κυρίου «λύκοι βαρεῖς, μὴ φειδόμενοι τῶν προβάτων», προσπαθοῦντες παντὶ μέσῳ νὰ σαγήνευσωσιν εἰς τὰς αἰρετικὰς αὐτῶν σαγήνας ἡμᾶς τοὺς Ὀρθοδόξους χριστιανοὺς, «οἵτινες ἐγενόμεθα διδάσκαλοι αὐτῶν ἐν τῷ εὐαγγελίῳ τοῦ Χριστοῦ».

Ὁ Κύριος, τοῦ Ὁποίου τὴν γενέθλιον ἡμέραν ἐορτάζομεν ἐν εὐγνωμοσύνῃ κατ' αὐτάς, πρὸς πάντα μὲν ἐχθρόν Του ἐδίδαξεν, ὅτι «πρὸς κέντρα λακτίζουσιν», ἡμᾶς δὲ τοὺς πιστοὺς Του δὲν παύει συμβουλεύων καὶ ἐνισχύων, διὰ τῶν ἀδιαψεύστων ὑποσχέσεων «πάσας τὰς ἡμέρας ἕως τῆς συντελείας τοῦ αἰῶνος...». Τονώνει τὴν ἀκαταίσχυντον ἐλπίδα καὶ πίστιν πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν Του, «Οἰκοδομήσω μου τὴν Ἐκκλησίαν καὶ πύλαι Ἄδου οὐ κατισχύσουσιν Αὐτῆς», ὅτι «ἡ ἀλήθεια τοῦ Κυρίου μένει εἰς τὸν αἰῶνα», ὅτι «μὴ φοβηθῆτε ἀπὸ τῶν ἀποκτεινόντων τὸ σῶμα, τὴν δὲ ψυχὴν μὴ δυναμένων ἀποκτείνειαι», ὅτι «θαρσεῖτε, ἐγὼ νενίκηκα τὸν κόσμον» (Ἰωάν. 16, 33).

Καὶ τέλος προβάλλει πρὸς ἡμᾶς ἐν τῷ κρατερῷ ἀγῶνι τῆς πίστεως καὶ τῆς συμπεριφο-

ΜΗΝΥΜΑ ΤΟΥ ΜΑΚ. ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΑΘΗΝΩΝ Κ. ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ ΕΠΙ ΤΩ ΝΕΩ ΕΤΕΙ

Εὐδοκία καὶ χάριτι τοῦ Κυρίου κατηντήσαμεν εἰς σπουδαῖον σταθμὸν τῆς ἀενάως καὶ ἀκατασχέτως ρεούσης ζωῆς, τῶν ἀτόμων, τῶν κοινωνιῶν καὶ τῶν ἔθνων.

Ἐπαναπαυόμενοι πρὸς στιγμήν ἐν τῷ ἡσυχῶ σταθμῷ τούτῳ, ἔχομεν καθῆκον νὰ ἀναπολήσωμεν μὲν τὸ παρελθόν, ἐν καρδίᾳ δὲ συντετριμμένη καὶ ἐν πνεύματι ταπεινώσεως νὰ προσπέσωμεν τῷ Κυρίῳ καὶ δεηθῶμεν Αὐτοῦ ἐν κατανύξει, ἵνα αἱ ἐκ μυριῶν καρδιῶν καὶ στομάτων διατυπούμεναι σήμερον εὐχαὶ πραγματοποιηθῶσι πρὸς τὸ καλὸν καὶ τὴν σωτηρίαν ἀτόμων, κοινωνιῶν καὶ ἔθνων.

Ἀπευθύνομεν δέησιν πρὸς τὸν Ὑψιστον ὑπὲρ ἡμῶν αὐτῶν, δι' ὅσα ἐπταίσαμεν κατὰ τὸ παρελθόν, καὶ ὑπὲρ πάντων ὅσοι ἐξαπατηθέντες καὶ ἐξαπατῶμενοι ἔτι ἐξ ὑλιστικῶν διδασκαλιῶν καὶ παρασυρόμενοι ἐκ τῶν ἰδίων παθῶν, παρέστησαν τὰ μέλη αὐτῶν «δοῦλα τῇ ἀκαθαρσίᾳ καὶ τῇ ἀνομίᾳ», ἵνα ὁ Κύριος ἀξιῶσιν αὐτοὺς νὰ «παραστήσωσι ταῦτα δοῦλα τῇ δικαιοσύνῃ εἰς ἁγιασμόν» (Ρωμ. 6,19).

ρᾶς μας πρὸς τοὺς πολεμίους καὶ ἐχθροὺς τὸ θεῖον παράδειγμα Αὐτοῦ, "Ὅστις, «πάσχων οὐκ ἠπείλει, λοιδορούμενος οὐκ ἀντελοιδόρει» (Α' Πέτρ. 2, 23).

Ἀδελφοὶ ἀγαπητοί,

Εἶναι ἀδύνατον ἢ βραγχὴ φωνῆ μου καὶ ἡ ἄκομψος γλῶσσά μου νὰ ἐξυμνήσῃ δεόντως τὴν σημασίαν καὶ τὰ ἀγαθὰ καὶ ὠφέλιμα, τὰ ὁποῖα ἔφερον εἰς τὸν κόσμον σήμερον ἢ ὑμνουμένη γέννησις καὶ ἐπιφάνεια τοῦ Λυτρωτοῦ ἡμῶν Κυρίου. Διὰ τοῦτο δανείζομαι τὸ ἐγκώμιον, τὸ ὁποῖον ἐπλεξεν ὁ Ἀπόστολος Παῦλος διὰ τὴν σημερινὴν ἑορτήν, ὡς γράφει πρὸς τὸν μαθητὴν Του Τίτον, «ἐπεφάνη ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ ἢ σωτήριος πᾶσιν ἀνθρώποις παιδεύουσα ἡμᾶς, ἵνα ἀρνησάμενοι τὴν ἀσέβειαν, καὶ τὰς κοσμικὰς ἐπιθυμίας, σωφρό-

Καὶ μετὰ τὴν ἐπιτέλεσιν τοῦ ἱεροῦ τούτου καθήκοντος, ἃς δοξολογήσωμεν τὸν Ὑψιστον δι' ὅσας χάριτας καὶ δωρεὰς ἐπεδαψίλευσεν ἡμῖν κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος. Ἡ ψυχικὴ καὶ σωματικὴ ἡμῶν ὑγεία καὶ εὐεξία, ἡ εὐδοκίμησις τῶν ἐπιχειρήσεων, ἡ εὐλογία τῶν οἴκων ἡμῶν, ἡ εἰρήνη καὶ ἡ πρόοδος τοῦ Ἔθνους ἡμῶν, αἱ εὐκρασίαι τῶν ἀέρων καὶ ἡ εὐφορία τῶν καρπῶν τῆς γῆς, πάντα ταῦτα εἶναι ἱκανὰ νὰ ἀποσπάσωσιν ἀπὸ τῶν καρδιῶν καὶ τῶν χειλέων ἡμῶν τὴν εὐλογημένην φράσιν: «Δόξα τῷ Θεῷ πάντων ἕνεκα».

Καὶ ἤδη αἱ διὰ τὸ ἐπανατέλλον νέον ἔτος τῆς χάριτος τοῦ Κυρίου τάπειναί, πλὴν διάπυροι, ἡμῶν εὐχαί: (πρὸς τοὺς κρατοῦντας τὴν δᾶδα καὶ ἀφρόνως θύοντας ἐπὶ τὸ εἶδωλον τοῦ ὑλισμοῦ, τοὺς λόγῳ ἢ ἔργῳ ἐπιδεικνύοντας ἀδιαφορίαν ἢ καὶ μυκτηρίζοντας τὰς πατροπαράδοτους θρησκευτικὰς ἀληθείας καὶ τὰς δι' αἰῶνων κρατούσας καὶ καθιερωθείσας ἠθικὰς ἀρχάς, ὅπως ὁ Κύριος διανοίξῃ τοὺς ὀφθαλμοὺς τῆς διανοίας καὶ τῆς καρδίας αὐτῶν, ἵνα «ἰσχύσωσι καταλαβέσθαι τὶ τὸ

νως καὶ δικαίως καὶ εὐσεβῶς ζήσωμεν ἐν τῷ νῦν αἰῶνι» (Τίτ. 2, 12).

Ὁ δημιουργὸς ἐπεσκέφθη τὸ δυστυχὲς πλάσμα Του, ἔσωσεν αὐτό, ἀλλὰ καὶ εἰς ἡμᾶς παρέχει αἰώνιον μάθημα καὶ ἔχει δικαίαν ἀπαίτησιν, ἵνα καὶ ἡμεῖς δοξάζωμεν τὸν Θεὸν διὰ τοῦ βίου καὶ τῶν καλῶν μας πράξεων.

Ἄν τὰς ἐντολὰς ταύτας τηρῶμεν, θὰ ἔχωμεν καὶ τὴν ἐλπίδα τῆς αἰωνίου ζωῆς.

Ἀδελφοί, «θαρσεῖτε, λέγει ὁ Κύριος, μὴ φοβῆσθε, ἐγὼ νενίκηκα τὸν κόσμον» (Ἰωάν. 16, 33).

Ἐν τῇ Ἱερᾷ Ἀρχιεπισκοπῇ Ἀθηνῶν,
τῇ 25ῃ Δεκεμβρίου 1965

Εὐχέτης ἡμῶν πρὸς Κύριον
† Ὁ Ἀθηνῶν ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ

ΕΟΡΤΙΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ

Α'

ΤΟΥ ΜΑΚ. ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΑΘΗΝΩΝ

Παναγιώτατε και θειότατε Ἀρχιεπίσκοπε Κωνσταντινουπόλεως, Νέας Ρώμης και Οἰκουμενικῆ Πατριάρχῃ, ἐν Χριστῷ τῷ Θεῷ ἀγαπητὲ ἀδελφὲ ἡμῶν και συλλειτουργῆ Κύριε Ἀθηναγόρα, τὴν Ὑμετέραν Παναγιότητα ἐν Κυρίῳ κατασπαζόμενοι ὑπερήδιστα προσγοροῦμεν.

Ὁν ὁ ἀφενδῆς Θεὸς πρὸ αἰῶνων ἐπηγγείλατο, οἱ Προφῆται ἐν ὄραμασι προϊδόντες προκατήγγειλαν, οἱ δὲ λαοὶ τῆς γῆς ἐναγωνίως ἀνέμενον, «ὅτε ἦλθε τὸ πλήρωμα τοῦ χρόνου» ἢ περὶ ἡμᾶς ἀγάπη και φιλάνθρωπία τοῦ Παναγίου Θεοῦ ἀπέστειλεν ἡμῖν Ἀνθρωπὴν και Σωτῆρα. Βεβαίῳ τοῦτο ὁ τῆς θεολογίας ὑπιπέτης ἀετός, ὁ Εὐαγγελιστὴς Ἰωάννης ἐν τῷ κατ' αὐτὸν Ἀγίῳ Εὐαγγελίῳ γράφων ὅτι «ὁ λόγος σὰρξ ἐγένετο και ἐσκήνωσεν ἐν ἡμῖν και ἐθεασάμεθα τὴν δόξαν αὐτοῦ, δόξαν ὡς μονογενοῦς παρὰ πατρός, πλήρης χάριτος και ἀληθείας» (Ἰωάν. α', 14).

Σκιρτῶ ἐπὶ τῷ γεγονότι τούτῳ ἢ ὑπ' αὐτοῦ τοῦ σαρκωθέντος Λόγου ἰδρυθεῖσα Ἐκκλησία. Ἀγάλλονται οἱ οὐρανοὶ και ἡ γῆ σὺν τοῖς ἀνθρώποις εὐφραίνεται. Ἀγγελοὶ δοξολογοῦσι «δόξα ἐν ὑψίστοις λέγοντες τῷ σήμερον ἐν τῷ σπηλαίῳ τεχθέντι», τοῖς δὲ ἀγραλλοῦσι παρὰ τὸ σπήλαιον ποιμέσι και ἡμῖν πᾶσιν εὐαγγελίζονται «χαρὰν μεγάλην, ὅτι ἐτέχθη ἡμῖν σήμερον σωτὴρ, ὅς ἐστι Χριστὸς Κύριος, ἐν πόλει Δαβὶδ» (Λουκ. β', 11).

«Διέλθωμεν δὴ» και ἡμεῖς ὡς οἱ ποιμένες «ἕως Βηθλεὲμ και ἴδωμεν τὸ ρῆμα τοῦτο τὸ γεγονός, ὃ ὁ Κύριος ἐγνώρισεν ἡμῖν» (Λουκ. β', 15), εὐγνώμονι δὲ ψυχῇ και καρδίᾳ προσπέσωμεν προσκυνῆσαι τῷ δι' ἡμᾶς σαρκωθέντι και ὡς βρέφος ἐν τῇ φάτνῃ ἀνακλιθέντι

πλάτος και μῆκος και βάθος και ὕψος, γινώναί τε τὴν ὑπερβάλλουσαν ἀγάπην τοῦ Χριστοῦ εἰς ἡμᾶς» (Ἐφεσ. 3, 18).

Ὁ Θεὸς τῆς ἀγάπης και τῆς εἰρήνης εἶη μεθ' ἡμῶν πάσας τὰς ἡμέρας τῆς ζωῆς ἡμῶν.

† Ὁ Ἀθηνῶν ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ

Σωτῆρι Χριστῷ. Δι' ἡμᾶς γὰρ ἐσαρκώθη και κενώσας ἑαυτὸν «ἔλαβε δούλου μορφὴν, ἐν ὁμοιώματι ἀνθρώπων γενόμενος» (Φιλιπ. β', 7), ἵνα ἡμᾶς ἐκ τῆς δουλείας τοῦ ἐχθροῦ ἐλευθερώσῃ, ἀναβιβάσῃ εἰς ὕψος, και ἀποκαταστήσῃ ἡμᾶς τέκνα Θεοῦ κατὰ χάριν και κληρονόμους τῆς τοῦ Θεοῦ Πατρὸς βασιλείας.

Δόξαν τοίνυν ἐκ χοϊκῶν χειλέων ἀναπέμποντες και τῶν Ἀγγέλων τὸν ὕμνον τῷ οὕτως περὶ ἡμῶν γενέσθαι εὐδοκήσαντι Σωτῆρι Χριστῷ ἐν ἀγαλλιάσει καρδίας προσάδοντες, σπεύδομεν ἀδελφικῶς περιπτύξασθαι τὴν Ὑμετέραν περισπούδαστον και γεραρὰν Παναγιότητα, ἱερῶ ἔθει στοιχοῦντες, και τὰ βέλτιστα Αὐτῇ ἐπευχθῆναι, τῇ τε κατ' Αὐτὴν Ἀγιωτάτῃ Μητρὶ Ἐκκλησία, τῷ εὐαγεῖ Κλήρῳ και τῷ περιουσίῳ λαῷ τοῦ Θεοῦ, δεόμενοι τοῦ δι' ἡμᾶς σαρκωθέντος Σωτῆρος εἰς αἰῶνα διαφυλάττειν τὴν ἢ τῷ ἰδίῳ Αὐτοῦ αἵματι περιεποιήσατο Ἀγίαν Αὐτοῦ Ὁρθόδοξον ἡμῶν Ἐκκλησίαν ἀσινῇ και ἀλώβητον, ὑπερτέραν παντὸς πειρασμοῦ και ὑπερμαχοῦσαν τῶν τὴν ἐλευθερίαν Αὐτῆς καταδολινομένων.

Ἐγγὺς δὲ οὔσης και τῆς τοῦ νέου ἐνιαυτοῦ τῆς τοῦ Χριστοῦ χρησιμότητος και περὶ ἡμᾶς φιλάνθρωπίας ἀνατολῆς, δεόμεθα και αἰθῆς Αὐτοῦ ἵνα χαρίσῃται τοῦτον τῇ Ἀγιωτάτῃ Αὐτοῦ Μητρὶ Ὁρθοδόξῳ Ἐκκλησίᾳ, τῇ Ὑμετέρα γεραρᾷ Παναγιότητι, τοῖς τε περὶ Αὐτὴν Ἀγιωτάτοις Ἀδελφοῖς, τῷ Κλήρῳ και τῷ χριστεπωνύμῳ πληρώματι, πλήρη τῶν Θείων Αὐτοῦ εὐλογιῶν και χαρίτων ἐπ' ἀγαθῶν και δόξῃ τῆς Ἀγιωτάτης Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας ἡμῶν.

Ἐπὶ τούτοις εορτίῳ ἀδελφικῷ ἀσπασμῷ και αἰθῆς τὴν Ὑμετέραν Ἀγάπην ἀσπαζόμενοι ἐν Κυρίῳ, τῷ δι' ἡμᾶς σαρκωθέντι και ἐν φάτνῃ ἀνακλιθέντι, διατελοῦμεν

Τῆς Ὑμετέρας Παναγιότητος
ἀγαπητός ἐν Χριστῷ ἀδελφός

† Ὁ Ἀθηνῶν ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ, Πρόεδρος

Ὅμοια γράμματα ἀπεστάλησαν και πρὸς πάντας τοὺς ἄλλους Ἀρχιεπισκοπῶν Ἀδελφῶν Ἐκκλησιῶν.

Β'

ΤΟΥ ΜΑΚ. ΠΑΤΡΙΑΡΧΟΥ ΑΝΤΙΟΧΕΙΑΣ

Μακαριώτατε Ἀρχιεπίσκοπε Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος, ἀγαπητὲ ἐν Χριστῷ ἀδελφὲ καὶ συλλειτουργῆ τῆς Ἡμῶν Μετροιότητος κύριε Χρυσόστομε, τὴν Ὑμετέραν γερασμίαν Μακαριότητα ἀδελφικῶς ἐν Κυρίῳ τῷ ἐν Βηθλεὲμ τεχθέντι περιπτυσσόμενοι, ὑπερήδιστα προσαγορεύομεν.

Ἡ ἀνὰ τὴν ὕψ' ἤλιον χριστεπώνυμος ἀνθρωπότης πανηγυρίζει καὶ πάλιν τοῦτο τὸ ἔτος τὸ κοσμοχαρμόσπυρον γεγονός τῆς ὑπερφρεσιάτης τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ Γεννήσεως, χαίρουσα καὶ ἀγαλλομένη ὅτι δι' ἡμᾶς ἀνεδείχθη «παιδίον νέον» ὁ πρὸ αἰῶνων Θεός.

Ὅθεν καὶ ἡμεῖς μετὰ τῶν Ἀγγέλων ὑμνοδοῦντες καὶ μετὰ τῶν ποιμένων προσκυνοῦντες δοξολογοῦμεν τὴν ἀνεξιχνίαστον Θεοῦ πρὸς θνητοὺς συγκατάβασιν καὶ εὐχαριστοῦμεν τῷ εἰρηνάρχῃ Χριστῷ διὰ τὰς πλουσίας δωρεὰς πρὸς ἡμᾶς τοὺς ἁμαρτωλοὺς παρὰ τῆς Αὐτοῦ θείας Χάριτος.

Ἐν τοιαύτῃ Χριστοπρεπεῖ διαθέσει ψυχῆς ἤκομεν πρὸς νοεράν ἐπίσκεψιν τῆς Ὑμετέρας γερασμίας Μακαριότητος, φιλαδέλφως εὐχόμενοι Αὐτῇ πᾶσαν παρὰ τοῦ Τεχθέντος Αντρωτοῦ καὶ φιλανθρώπου Θεοῦ ἡμῶν ἀγαθωσύνην καὶ πλούσιον ἔλεος, χαριζομένου Ὑμῖν καὶ τὸν νέον ἐπὶ θύραις ἐνιαυτὸν τῆς Αὐτοῦ χρηστότητος αἴσιον κατὰ πάντα, εἰρηρικὸν καὶ τρισόλβιον.

Παρακαλοῦντες διαβιβάσασθαι καὶ τοῖς ἀξιοτιμήτοις μέλεσι τῆς Ἱεραρχίας τῆς Ἑλλαδικῆς Ἐκκλησίας καὶ τῷ λοιπῷ Ἱερῷ Κλήρῳ καὶ εὐσεβεῖ ποιμνίῳ τὰς ἐγκαρδίους εὐχὰς Ἡμῶν ὑπὲρ εὐημερίας αὐτῶν καὶ προόδου περιπτυσσόμεθα καὶ αἰθῆς τὴν Ὑμετέραν περισπούδαστον Μακαριότητα καὶ διατελοῦμεν.

Ἀδελφός ἐν Χριστῷ ἀγαπητός

† Ὁ Ἀντιοχείας ΘΕΟΔΟΣΙΟΣ

Ἐν Δαμασκῷ τῇ 1ῃ Δεκεμβρίου Σωτηρίου ἔτους 1965.

Γ'

ΤΟΥ ΜΑΚ. ΠΑΤΡΙΑΡΧΟΥ ΙΕΡΟΣΟΛΥΜΩΝ

Μακαριώτατον

Ἀρχιεπίσκοπον Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος
Κύριον Χρυσόστομον
Ἀθήνας

Ἐπὶ πανιέροις ἑορταῖς ὑπερφουῶς κατὰ σάρκα γενεθλίου Σωτῆρος Χριστοῦ γηθόσπυρον προσαγορευόμενος Ὑμετέραν γερασμίαν, Μακαριότητα, φίλημα ἔτι ἅγιον ἀποδίδοντες ἐπενχόμεθα Αὐτῇ ἀξιοῦσθαι πανηγυρίζειν ταύτας ἐν ἀγαθοῖς εὐθύνουσαν ἐπὶ νομᾶς σωτηρίους περιοῦσιον λαόν, ἀσφαλῶς χειραγωγοῦσαν εἰς ἔπαινον δόξης ἁγίου ὀνόματος νηπιᾶσαντος Κυρίου, πλουσίως συντελοῦσαν διελθεῖν ἐπιτέλλον νέον ἔτος ἐν ὑγείᾳ, εἰρήνῃ, εὐφροσύνῃ κατ' ἄμφω.

† Ὁ Ἱεροσολύμων ΒΕΝΕΔΙΚΤΟΣ

Δ'

ΤΟΥ ΜΑΚ. ΠΑΤΡΙΑΡΧΟΥ ΡΩΣΙΑΣ

Μακαριώτατον Χρυσόστομον,
Ἀρχιεπίσκοπον Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος
Ἀθήνας

Μακαριώτατε, ἀγαπητὲ ἐν Κυρίῳ Δέσποτα!

Μετ' ἀδελφικῆς κατὰ Χριστὸν ἀγάπης χαίρετιζω τὴν Ὑμετέραν Μακαριότητα ἐπὶ τῇ λαμπρᾷ καὶ εὐφροσύνῳ ἑορτῇ τῆς Γεννήσεως τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἑορτῇ τῆς εἰρήνης καὶ τῆς εὐδοκίας τοῦ Θεοῦ πρὸς τοὺς ἀνθρώπους.

Ὁ γεννηθεὶς διὰ τὴν ἡμετέραν σωτηρίαν Κύριος εἶθε νὰ χαρίξῃ ὑμῖν πνευματικὴν χάριν καὶ τὴν εἰρήνην Αὐτοῦ, τὴν ὁποῖαν ἀνήγγειλαν οἱ Ἀγγελοι, νὰ φωτίξῃ τὴν γῆν μας καὶ κατὰ τὸν νέον ἔτος τῆς χρηστότητος Αὐτοῦ καὶ εἰς ὅλους τοὺς περαιτέρω καιροὺς καὶ ἐνιαυτούς.

Μετ' ἀδελφικῆς κατὰ Χριστὸν ἀγάπης

† Ὁ Μόσχας ΑΛΕΞΙΟΣ

Χριστούγεννα 1965/66, Μόσχα.

Ε'

ΤΟΥ ΜΑΚ. ΠΑΤΡΙΑΡΧΟΥ ΣΕΡΒΙΑΣ

Μακαριώτατον Χρυσόστομον,
Ἀρχιεπίσκοπον Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος
Ἀ θ ή ν α ς

Μακαριώτατε Ἀρχιεπίσκοπε Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος, περιπόθητε καὶ ἀγαπητὲ ἐν Χριστῷ ἀδελφὲ καὶ συλλειτουργῆ τῆς ἡμετέρας Μετριότητος, Κύριε Χρυσόστομε, ἀδελφικῶς περιπτυσσόμενοι ἐν Κυρίῳ τὴν Ὑμετέραν Μακαριότητα πάνυ ἐγκαρδίως προσαγορεύομεν.

Μετ' ἀδελφικῆς ἀγάπης καὶ βαθυτάτου σεβασμοῦ συγκαίρομεν τῇ ἀγαπητῇ Ὑμετέρα Μακαριότητι ἐπὶ τῇ εὐφροσύνῳ ἑορτῇ τῆς τοῦ Χριστοῦ Γεννήσεως, μετὰ τῶν καλυτέρων εὐχῶν δι' ὑγείαν καὶ ψυχικὴν γαλήνην χαιρετίζοντες Ὑμᾶς διὰ τοῦ ἀρχαίου χαιρετισμοῦ :

Χ Ρ Ι Σ Τ Ο Σ Ε Τ Ε Χ Θ Η !

Ἡ φωνὴ τῶν ἀγγέλων περὶ τῆς Γεννήσεως τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ ἀνεκούφισε τὴν ψυχὴν τοῦ ἀνθρώπου διὰ τῶν ἐξ οὐρανοῦ εἰδήσεων, ὅτι ὁ Μονογενὴς Υἱὸς τοῦ Θεοῦ διὰ τῆς γεννήσεώς του ἐκόμισεν εἰς τὴν τεταραγμένην ἀνθρωπότητα τὴν ἐπὶ γῆς εἰρήνην καὶ τὴν ἐν ἀνθρώποις εὐδοκίαν (Λουκ. 2, 14). Δεόμεθα ἀδιαλείπτως τοῦ νεογεννηθέντος Σωτῆρος ὅπως αὐτὴν τὴν οὐράνιον εἰρήνην καὶ τὴν εὐδοκίαν ἐν ἀνθρώποις, τόσον ἀναγκαίας καὶ εἰς τὴν σημερινὴν ἐποχὴν, διαφυλάξῃ εἰς τὰς ψυχὰς ἡμῶν καὶ εἰς ὁδόκληρον τὴν ἀνθρωπότητα.

Εἰλικρινῶς εὐχόμεθα εἰς τὴν Ὑμετέραν Μακαριότητα, τὸν ἐμπειπιστευμένον Ὑμῖν τίμιον Κλῆρον καὶ τοὺς πιστοὺς τῆς ἀδελφῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος εὐτυχεῖς τὰς ἑορτὰς τῶν Χριστουγέννων καὶ εὐλογημένον τὸ ἐπερχόμενον Νέον Ἔτος 1966.

Μὲ τοιαύτας εὐχὰς καὶ ἰκεσίας πρὸς τὸν Θεὸν διατελοῦμεν τῆς Ὑμετέρας ἀγαπητῆς ἡμῖν Μακαριότητος ἀφωσιωμένος ἐν Χριστῷ ἀδελφός καὶ συλλειτουργός.

† Ὁ Πατριάρχης τῶν Σέρβων ΓΕΡΜΑΝΟΣ
Πρὸ τῶν Χριστουγέννων 1965

Βελιγράδιον

ΣΤ'

ΤΟΥ ΜΑΚ. ΠΑΤΡΙΑΡΧΟΥ ΒΟΥΛΓΑΡΙΑΣ

Μακαριώτατον Χρυσόστομον,
Ἀρχιεπίσκοπον Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος
Ἀ θ ή ν α ς

Μακαριώτατε καὶ ἀγαπητὲ ἐν Κυρίῳ ἡμῶν Δέσποτα, δοξάζομεν τὸν Θεὸν καὶ τὸν εὐχαριστοῦμεν, διότι πάλιν ἔχομεν τὴν χαρὰν νὰ συγκαρῶμεν Ὑμῖν λίαν ἐγκαρδίως καὶ μετ' ἀγάπης ἐπ' εὐκαιρία τῆς λαμπρᾶς ἑορτῆς τῆς Γεννήσεως τοῦ Χριστοῦ καὶ τοῦ ἐγγιζόντος Νέου ἔτους.

Δόξα ἐν ὑψίστοις Θεῶ, ἔφαλλον τὴν ἐσπέραν τῆς Γεννήσεως οἱ ἄγγελοι, μάρτυρες τῆς μεγαλωσύνης καὶ τῆς παντοδυναμίας τοῦ Θεοῦ. Καὶ ἡμεῖς ἀντιλαμβανόμεθα ἐν παντὶ πράγματι ἐπὶ γῆς τὴν δύναμιν τοῦ Δημιουργοῦ καὶ τὴν σοφίαν τῆς προνοίας του, ὑμνοῦμεν τὴν δόξαν τοῦ Αἰωνίου.

Καὶ ἐπὶ γῆς εἰρήνη, ἐξηκολούθησαν ψάλλοντες τὸν ὕμνον των οἱ ἄγγελοι. Διὰ τῶν λόγων αὐτῶν οὗτοι ἀνήγγειλαν ὅτι ὁ ἐκ τῆς Παρθένου γεννηθεὶς Σωτὴρ ἦλθεν εἰς τὴν γῆν διὰ νὰ ἐγκαθιδρύσῃ τὴν εἰρήνην καὶ τὴν ἀγάπην. Καὶ ἡμεῖς, μετέχοντες τῆς ζωῆς ἐν τῷ ὀνόματι Αὐτοῦ, καὶ κεκλημένοι νὰ γίνωμεν υἱοὶ τοῦ Φωτός, ἀνθιστάμεθα μὲ ὅλην τὴν βαθεῖαν πεποίθησιν τῆς πίστεως καὶ τῆς διανοίας εἰς τοὺς ἀδελφοκτόνους πολέμους καὶ παραμένομεν πιστοὶ φύλακες τῆς εἰρήνης.

Ἐν ἀνθρώποις εὐδοκία! Δι' αὐτοῦ τοῦ ἱεροῦ παραγγέλματος ἐτελείωσεν ἐν οὐρανοῖς, ἄνωθεν τοῦ σπηλαίου τῆς Βηθλεέμ, ὑπὸ τὴν ἀκτινοβολίαν τοῦ νέου Ἀστέρος, ὁ ἀγγελικὸς ὕμνος τῆς Γεννήσεως. Ἡμεῖς ἐπίσης γνωρίζομεν, πιστεύομεν καὶ ἀναγνωρίζομεν ὅτι αὐτὸ τὸ ἱερὸν παράγγελμα τῆς εὐδοκίας ἀπευθύνεται πρὸς ὅλους τοὺς ἀνθρώπους τῆς γῆς, τέκνα τοῦ ἐνὸς καὶ μόνου οὐρανοῦ Πατρὸς.

Δεόμεθα τοῦ Θεοῦ ἡμῶν, τοῦ Κυρίου τῶν καιρῶν καὶ τῆς ζωῆς, ὁ ὁποῖος ἐνισχύει τὴν χαρὰν μας καὶ τὴν ἐλπίδα μας, ὅπως ἐπιδα-

φιλεύη εἰς τὴν Ὑμετέραν Μακαριότητα ῥώ-
μην, ὑγείαν καὶ εὐημερίαν, καὶ τὰς δωρεὰς
τῆς χάριτός του εἰς τὸν φιλόθεον Κληρὸν
Ὑμῶν καὶ εἰς τὸ πιστὸν ποίμνιον Ὑμῶν.

† Ὁ Βουλγαρίας ΚΥΡΙΑΛΛΟΣ

Ζ'

ΤΟΥ ΜΑΚ. ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΚΥΠΡΟΥ

Μακαριώτατε Ἀρχιεπίσκοπε Ἀθηνῶν καὶ
πάσης Ἑλλάδος, λίαν ἡμῶν ἀγαπητὴ καὶ πε-
ρισπούδαστε ἀδελφὲ καὶ συλλειτουργέ, Κύριε
Χρυσόστομε, τὴν Ὑμετέραν γερασμίαν Μα-
καριότητα ἀδελφικῶς ἐν Κυρίῳ κατασπαζό-
μενοι, ὑπερῆδιστα προσαγορεύομεν.

Ὁ μονογενὴς Υἱὸς τοῦ Θεοῦ, Θεὸς ὑπάρ-
χων ὁμοούσιος καὶ ὁμότιμος τῷ Πατρὶ, ἠδύ-
κησεν ἀναλαβέσθαι τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν,
ἵνα σώσῃ τὸν ἄνθρωπον ἐκ τοῦ σκότους τῆς
ἀμαρτίας καὶ ἐπαναγάγῃ αὐτὸν ἐπὶ τὴν ἀρ-
χαίαν λαμπρότητα.

Πᾶσα ἡ κτίσις ἀγάλλεται σήμερον ἐπὶ τῇ
γεννήσει τοῦ Χριστοῦ Σωτῆρος, ὡς ἐν κοινῇ
δὲ καὶ συμφώνῳ χοροστασίᾳ ὑμνεῖ τὸν σάρκα
φορέσαντα καὶ ἐπιφανέντα τῷ κόσμῳ Θεόν.

Τῇ κτίσει οὖν ἀπάσῃ συνεορτάζοντες καὶ
ἡμεῖς, διήλθομεν ἔμπλεοι χαρᾶς ἕως Βηθλεέμ,
κάκει παιδίον νέον τὸν πρὸ αἰῶνων Θεὸν ἐν
φάτνῃ ἀλόγων ἀνακεκλιμένον θεασάμενοι, δό-
ξαν Θεῷ τῷ ἐν ὑψίστοις μετὰ τῶν ἀγγέλ-
λων ἀναπέμπομεν, δεόμενοι ἅμα τοῦ ἐπὶ γῆς
ὀφθέντος Χριστοῦ ὑπὲρ εὐεξίας καὶ ἄνωθεν
προστασίας καὶ συναντιλήψεως τῆς Ὑμετέρας
γερασμίας Μακαριότητος καὶ τῆς ἥς προϊστα-
ται Αὐτῇ Ἀγιωτάτης Ἐκκλησίας.

Ἄσμενοι ἐν Χριστῷ τεχθέντι περιπτυσ-
σόμενοι τὴν σεβασμίαν Αὐτῆς Κορυφῆν, εὐχό-
μεθα ὀλοφύχως Αὐτῇ αἰσίως καὶ περιχαρῶς
ὑπαντῆσαι καὶ τὸν νέον ἐναντὸν τῆς χρηστό-
τητος Κυρίου, ἐν ἀδιαπτῶτῳ δὲ ὑγείᾳ καὶ
πάσῃ πνευματικῇ εὐφροσύνῃ διανῦσαι αὐτὸν
καὶ ὅτι πλείστους ἐτέρους.

Ἐν ἀγάπῃ δὲ παρακαλοῦντες ἐρμηνευθῆναι
τὰς ἐορτίους ἡμῶν ἀδελφικὰς προσήσεις καὶ
εὐχὰς καὶ τοῖς τὴν περὶ Αὐτὴν Ἱερὰν Σύνοδον
συγκροτοῦσιν ἀγαπητοῖς καὶ σεβασμίους Ἱε-

ράρχαις, προσνέμομεν Αὐτῇ καὶ αἴθις τὸν ἐν
Κυρίῳ σαρκωθέντι ἀσπασμὸν καὶ διατελοῦμεν

Τῆς Ὑμετέρας γερασμίας Μακαριότητος
ἀγαπητὸς ἐν Χριστῷ ἀδελφός

† Ὁ Κύπρου ΜΑΚΑΡΙΟΣ

Ἐν τῇ Ἱ. Ἀρχιεπισκοπῇ Κύπρου,
Χριστούγεννα, 1965.

Η'

ΤΟΥ ΜΑΚ. ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ ΠΟΛΩΝΙΑΣ

Μακαριώτατον Χρυσόστομον,
Ἀρχιεπίσκοπον Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος
Ἀθήνας

Μακαριώτατε Δέσποτα,

«Ἰδοὺ εὐαγγελίζομαι ὑμῖν χαρὰν μεγάλην,
ἣτις ἔσται παντὶ τῷ λαῷ, ὅτι ἐτέχθη ὑμῖν
σήμερον Σωτὴρ, ὃς ἐστὶν Χριστὸς Κύριος»
(Λουκ. 2, 10—11).

Νῦν ἡ χαρὰ ἐπὶ τῷ Γεννηθέντι Σωτῆρι
πληροῖ τὰς καρδίας τῶν χριστιανῶν. «Ὁ οὐρα-
νὸς καὶ ἡ γῆ σήμερον προφητικῶς ἀγαλλια-
σθήτωσαν», ψάλλει ἡ Ἁγία Ἐκκλησία κατὰ
τὰς ἡμέρας τῆς Γεννήσεως τοῦ Χριστοῦ. Μετὰ
τοῦ ἁγ. Ἰωάννου Δαμασκηνοῦ ἀνακράζομεν :
«Μυστήριον ξένον ὄρω καὶ παράδοξον· οὐρανὸν
τὸ σπήλαιον, θρόνον Χερουβικὸν τὴν Παρθέ-
νον, τὴν φάτνην χωρίον, ἐν ᾧ ἀνεκλίθη ὁ ἀ-
χώρητος Χριστὸς ὁ Θεός».

Πλήρης ἱερῶν, ἐορτίων σκέψεων διαβιβάζω
πρὸς τὴν Ὑμετ. Μακαριότητα ἐγκαρδιωτάτας
ἐορτίους προσήσεις καὶ εὐχὰς. «Εὐλογητὸς ὁ
Θεὸς καὶ Πατὴρ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χρι-
στοῦ, ὁ Πατὴρ τῶν οἰκτιρῶν καὶ Θεὸς πά-
σης «ἐξαπέστειλεν τὸν Υἱὸν αὐτοῦ τὸν Μονογενῆ»
(Γαλ. 4,4) καὶ οὕτω ἀνεκαίνισε τὸν κόσμον
καὶ ἔφερεν εἰς ἅπαντας τοὺς πιστοὺς ἐν ὀνό-
ματι Αὐτοῦ μεγάλην χαρὰν. Ὁ νῦν γεννώ-
μενος Χριστὸς εἶθε νὰ ἐνισχύσῃ καὶ ἀνανεώσῃ
τὰς ψυχικὰς καὶ σωματικὰς δυνάμεις τῆς Ὑ-
μετέρας Μακαριότητος. Εἶθε νὰ εὐλογῆσῃ ὁ
Πανάγαθος ὅλους τοὺς κόπους Ὑμῶν ἐπ' ἀ-
γαθῷ τῆς Ἁγίας Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας.

Τὸ ἐπερχόμενον ἔτος 1966 εἶθε νὰ εἶναι δι'

ἀπάσας τὰς Ἐκκλησίας ἡμῶν καὶ δι' ὀλόκληρον τὸν κόσμον «ἐνιαυτὸς εὐπρόσδεκτος τοῦ Κυρίου» (Ἦσ. 61,2). Ὁ Θεὸς σκέπει ὅλας τὰς χώρας μας.

Τῆς Ὑμετ. Μακαριότητος ταπεινὸς δοῦλος
† Ὁ Βαρσοβίας ΣΤΕΦΑΝΟΣ
Χριστούγεννα, Βαρσοβία 1965.

Θ'

ΤΟΥ ΜΑΚ. ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ ΠΡΑΓΑΣ

Μακαριώτατον Χρυσόστομον,
Ἀρχιεπίσκοπον Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος
Ἀ θ ῆ ν α ς

Μακαριώτατε,
Πολυσέβαστε Δέσποτα,

Καθ' ἣν ὥραν ὀλόκληρος ὁ χριστιανικὸς κόσμος μετὰ μεγάλης χαρᾶς ὑποδέχεται τὴν κεχαριτωμένην ἑορτὴν τοῦ «δι' ἡμᾶς τοὺς ἀνθρώπους καὶ διὰ τὴν ἡμετέραν σωτηρίαν κατελθόντος ἐξ οὐρανοῦ» Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ, εὐρισκόμεθα εἰς τὴν εὐχάριστον θεσιν ὅπως ἐξ ὀνόματος τῆς ἡμετέρας Ἐκκλησίας χαιρετίσωμεν τὴν Ὑμετέραν Ἀγιότητα διὰ τοῦ δι-
τοῦ θριάμβου τῆς κοινῆς χαρᾶς μας.

Ὁ Σωτὴρ τοῦ κόσμου ὁ ἐνσαρκωθεὶς ὑπὸ τῆς Παναγίας Παρθένου Μαρίας διὰ τῆς θεότητός του ἦλθεν εἰς κοινωνίαν μὲ τὴν φύσιν μας καὶ ἔδωκεν εἰς τὰς δυνάμεις τῆς τὸν ἀγιασμόν ἐκείνον, τὸν ὁποῖον ἀπώλεσεν ἡ ἀνθρωπότης συνεπεία τῆς πτώσεως. Ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ Θεανθρώπου αἱ ἀνθρώπινα δυνάμεις διὰ πρώτην φοράν παρουσίασαν τὴν τελειότητα ἐκείνην, ἡ ὁποία ἀπετέλει τὸ διακριτικὸν τοῦ ἀνθρώπου εἰς τὴν πρωταρχικὴν του κατάστασιν. Εἰσδύσαντες εἰς τὸ βάθος αὐτοῦ τοῦ μυστηρίου, οἱ ἄγγελοι ἔψαλον τὸν θαυμάσιον ὕμνον τῆς εἰρήνης: «Δόξα ἐν ὑψίστοις Θεῷ, καὶ ἐπὶ γῆς εἰρήνη, ἐν ἀνθρώποις εὐδοκία».

Αὐτὴ ἡ ἀγγελικὴ δοξολογία, σνηνηρωμένη μὲ τὴν καλὴν εἰδήσιν περὶ τῆς μεγάλης χαρᾶς «ἥτις ἔσται παντὶ τῷ λαῷ», ἀποκαλύπτει τὸ ἀπ' αἰῶνος κεκρυμμένον μυστήριον τῶν σχεδίων τοῦ Θεοῦ, τὸ προκαθορισμένον ἐν τῇ

προαιωνίῳ βουλῇ τῆς Ἁγίας Τριάδος—ἐν τῇ ἀποστολῇ εἰς τὴν γῆν τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ καὶ Σωτῆρος τοῦ κόσμου. Αὐτὸ τὸ μεγαλειῶδες γεγονός ἐπαναδίδει τὴν δόξαν εἰς τὸν Θεόν, ἀποκαθιστᾷ τὴν εὐλογημένην εἰρήνην ἐπὶ τῆς γῆς καὶ ἀποκαλύπτει τὴν εὐδοκίαν τοῦ Θεοῦ πρὸς τὸν ἄνθρωπον. Ἀπὸ τὴν στιγμήν αὐτὴν «τὰ πάντα πρέπει νὰ συννεωθοῦν, ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ νὰ ἐνωθοῦν, ἵνα τὰ κάτω (γῆνα) γίνωνται ἄνω (οὐράνια), ἵνα ἡ εἰρήνη μεταξὺ ἐκείνων, οἱ ὁποῖοι ἔμενον μακρὰν» (I. Χρυσόστομος) τῆς θείας χάριτος.

Διὰ νὰ ἀποκαταστήσῃ τὴν εἰρήνην ἐπὶ τῆς γῆς, ἐπαναδύσῃ τὴν δόξαν εἰς τὸν Θεόν καὶ πλουτίσῃ τὴν ἀνθρωπότητα μὲ τὴν χάριν του, ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ ἐνδύεται ἀνθρωπίνην σάρκα, ἵνα δείξῃ ἐν ἑαυτῷ τὸν ἀπρόσιτον δι' ἡμᾶς Θεὸν εὐπρόσιτον καὶ οἶονει ψηλαφητόν. Ἐδῶ ἐκπληροῦνται οἱ λόγοι τοῦ ψαλμοῦ: «Ὁ Κύριος ἐβασίλευσεν εὐπρέπειαν ἐνεδύσατο» (Ψαλμ. 92). Τὸ μεγαλεῖον τοῦ σαρκίνου «ἐνδύματος» τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ ἐγκρατεῖται εἰς τὴν ἀγιότητα, τὴν καθαρότητα καὶ τὴν ἀφθαρσίαν του, ἅτινα δῶρα τῆς χάριτος μετεβίβασθησαν εἰς τὴν ἀνθρωπότητα διὰ τῆς ἐνσαρκώσεως τοῦ Θεοῦ Λόγου. Τὰ δῶρα αὐτὰ τῆς χάριτος οἰκειοποιοῦνται διὰ τῆς εἰρήνης, ἡ ὁποία εἰρήνη μέχρι τῆς ἐλεύσεως εἰς τὴν γῆν τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ εἶχεν ἐκβληθῆ ἐκ τῆς καρδίας τῶν ἀνθρώπων. Ἀλλ' ὁ ἐλθὼν εἰς τὴν γῆν «τῆς μεγάλης Βουλῆς Ἄγγελος» καὶ «Ἀρχὸν τῆς εἰρήνης» θέτει ἐπὶ τῆς γῆς ἀσάλευτον θεμέλιον εἰς τὴν βασιλείαν τῆς εἰρήνης, τῆς φιλαδελφίας καὶ τῆς ἐλευθερίας. Ἐν αὐτῇ ὁ ἄνθρωπος ἐγνώρισε τὴν ἕως τότε ἄγνωστον ἀλήθειαν, ἀποκαλυφθεῖσαν ἐν τῷ ἱερῷ εὐαγγελίῳ, τὸ ὁποῖον καλεῖ τὴν ἀνθρωπότητα εἰς εἰρήνην καὶ ἀγάπην. Τὴν ἀμέριστον ἀγάπην τοῦ Θεοῦ πρὸς τὸν ἄνθρωπον δὲν ἠδύναντο νὰ σβύσουν ὅλα τὰ πικρὰ ὕδατα τῶν ἀνθρωπίνων ἀδικιῶν.

Ἡμεῖς καὶ τὸ πνευματικὸν μας ποιμνιον θλιβόμεθα βαθύτατα, διότι ὁ οὐράνιος ὕμνος τῆς εἰρήνης κατὰ τὰς ἡμέρας μας διαλύεται ἀπὸ τὸν θρήνον τῶν χερῶν καὶ τῶν ὄρφανῶν, καὶ διότι ἀκούεται ὁ λυπητερός βόγγος τῶν ἀναπήρων τοῦ φιλοπόνου καὶ φιλελευθέρου βιετναμικοῦ λαοῦ καὶ εἰς ἄλλας πολεμικὰς

συρράξεις, ὅπου ἀφειδῶς χύνεται ἀνθρώπινον αἷμα ὡς ὕδωρ (Ψαλμ. 78,3) καὶ χιλιάδες ἀνθρώπινων ὑπάρξεων προῶως σβόνουν, γινόμεναι θύματα τῶν ἐπιδρομέων. Δὲν ἀμφιβάλλομεν καθόλου ὅτι ἡ ἀγαπητὴ τῆ καρδιά ἡμῶν Ὑμετέρα Μακαριότης συμμερίζεται τὴν ἀνησυχίαν μας, διότι ἡ εἰρήνη εὐρίσκεται ἐν κινδύνῳ. Διὰ τοῦτο εἶναι ἀπαραίτητον νὰ γίνῃ τὸ πᾶν, ὥστε νὰ ἐπανέλθῃ ἡ εἰρήνη εἰς τὴν γῆν ἐν ὀνόματι τοῦ ἐνσαρκωθέντος Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ, ἐπ' ἀγαθῶ ὀλοκλήρου τῆς ἀνθρωπότητος καὶ πρὸς θρίαμβον τῆς οἰκουμενικῆς Ὁρθοδοξίας.

Ἐκ βάθους ψυχῆς χαιρετίζω διαπύρους τὴν Ὑμετέραν Μακαριότητα καὶ τὴν ὑπὸ τοῦ Θεοῦ ἐγχειρισθεῖσαν Αὐτῆ ποιμνὴν ἐξ ὀνόματος ἡμῶν, τῶν ἐπισκόπων μας καὶ ἐξ ὀνόματος ὀλοκλήρου τῆς Ἐκκλησίας μας ἐπὶ τῆ ἀγία καὶ μεγάλη ἑορτῆ τῆς Γεννήσεως τοῦ Χριστοῦ καὶ ἐπὶ τῷ Νέῳ Ἔτει. Ταπεινῶς ἀναπέμπομεν δεήσεις, ἵνα ὁ ἐνσαρκωθεὶς Χριστὸς ὁ Θεός, ὁ ἀνακαινίσας τὴν φύσιν ἡμῶν ἀκαμάτως ἀνακαινίσῃ διὰ τῆς Θείας χάριτος τὰς δυνάμεις τῆς Ὑμετέρας Μακαριότητος πρὸς πολυετὴ ὑψηλὴν διακονίαν.

Τὸ ἐπερχόμενον Νέον Ἔτος εἶθε νὰ δώσῃ ὁ Θεός νὰ διέλθῃτε ἐν εἰρήνῃ, ἡσυχία, καλῇ ὑγείᾳ καὶ εὐτυχίᾳ πρὸς δόξαν τοῦ Θεοῦ καὶ ἐπ' ἀγαθῶ καὶ ἀνθήσει τῆς Ἀγίας Μεγάλης Ἑλληνικῆς Ἐκκλησίας, τῆς ποιμνῆς Ὑμῶν καὶ πρὸς ἐδραίωσιν καθολικῆς εἰρήνης ἐπὶ τῆς γῆς.

Τῆς Ὑμετέρας Μακαριότητος ἐκέτης καὶ ἀγαπῶν Αὐτὴν ἐν Χριστῷ ἐλάχιστος ἀδελφός

† Ὁ Πράγας ΔΩΡΟΘΕΟΣ

Χριστούγεννα, Πράγα 1965

Γ

ΤΟΥ ΣΕΒ. ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΦΙΛΛΑΝΔΙΑΣ

Μακαριώτατον Χρυσόστομον,
Ἀρχιεπίσκοπον Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος
Ἀθήνας

Χριστὸς ἐγεννήθη. Ἄς Τὸν δοξάσωμεν. Μετ' ἐκτιμῆσεως, ἀδελφικῶν χαιρετισμῶν καὶ θερμῶν εὐχῶν διὰ τὰ Χριστούγεννα καὶ τὸ Νέον Ἔτος.

† Ὁ Φιλλανδίας ΠΑΥΛΟΣ

ΙΑ'

ΤΟΥ ΣΕΒ. ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΕΣΘΟΝΙΑΣ

Μακαριώτατον Χρυσόστομον,
Ἀρχιεπίσκοπον Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος
Ἀθήνας

Μακαριώτατε Δέσποτα,

Τὴν εὐφρόσυνον καὶ κοσμοσωτήριον ἡμέραν τῆς θείας εὐδοκίας πρὸς τὴν ἀνθρωπότητα παρακαλῶ νὰ δεχθῆτε τοὺς ἐγκαρδίους μου νύκονος χαιρετισμοὺς ἐπὶ τῆ μεγάλῃ ἑορτῆ τῆς Γεννήσεως τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ.

Εἰς τὰς παραμονὰς τοῦ ἐπερχομένου νέου ἔτους τῆς χρηστότητος τοῦ Κυρίου εὐχομαι εἰς τὴν Ὑμετέραν Μακαριότητα ὑγείαν καὶ δυνάμιν ἐν τῇ πρωθιεραρχικῇ Ὑμῶν διακονίᾳ ἐπ' ἀγαθῶ τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ.

Τῆς Ὑμετέρας Μακαριότητος
ταπεινὸς δοῦλος καὶ ἐκέτης

† Ὁ Τάλλιν καὶ Ἐσθονίας ΑΛΕΞΙΟΣ
Χριστούγεννα 1965/66

ΙΒ'

ΤΟΥ ΜΑΚ. ΚΑΘΟΛΙΚΟΥ ΑΡΜΕΝΙΑΣ

Μακαριώτατον Χρυσόστομον,
Ἀρχιεπίσκοπον Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος
Ἀθήνας

Μακαριώτατε,

Δι' ἡμᾶς ἀποτελεῖ εἰλικρινῆ καὶ μεγάλην χαρὰν νὰ ἀπευθύνωμεν πρὸς τὴν Ὑμετέραν Μακαριότητα τοὺς χαιρετισμοὺς μας ἀπὸ τὴν ἀγίαν πόλιν τοῦ Ἐτσμαδζὶν ἐπ' εὐκαιρίᾳ τῆς θείας Γεννήσεως τοῦ Κυρίου καὶ Σωτῆρος ἡμῶν καὶ νὰ μετᾶσχωμεν μεθ' Ὑμῶν εἰς τὰς προσευχὰς ὑπὲρ τῆς εἰρήνης ἐν τῷ κόσμῳ καὶ ὑπὲρ ἀμοιβαίας ἀγάπης καὶ εὐδοκίας μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων καὶ τῶν ἐθνῶν.

Εἶθε τὸ αἰώνιον φῶς τῆς Βηθλεὲμ καὶ τὰ μελωδικὰ ᾄσματα τῶν ἀγγέλων τοῦ οὐρανοῦ νὰ κατέλθουν εἰς τὴν γῆν καὶ εἰς τὰς καρδίας ὅλων τῶν ἀνθρώπων, νὰ ὀδηγήσουν τὸν κόσμον εἰς μίαν διαρκῆ εἰρήνην καὶ δικαιοσύνην καὶ τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ νὰ ἐπικρατήσῃ ἐπὶ τῆς γῆς.

Μὲ αὐτὰς τὰς καλὰς εἰδήσεις εὐχομαι εἰς

Η ΕΝΑΝΘΡΩΠΗΣΙΣ ΤΟΥ ΘΕΙΟΥ ΛΟΓΟΥ*

Σήμερον ἡ Ἐκκλησία ἐορτάζει τὸ μέγα γεγονός τῆς ἐνανθρωπήσεως τοῦ θείου Λόγου, τὴν φανέρωσιν τοῦ Θεοῦ «ἐν σαρκί» καὶ τὴν εἰσοδὸν του «ἐν προσώπῳ Ἰησοῦ» εἰς τὸν χρόνον καὶ τὴν ἱστορίαν τοῦ κόσμου, τὴν ἀποκάλυψιν τοῦ ξένου καὶ παραδόξου μυστηρίου, «τοῦ χρόνους αἰωνίους σεισημένου». Τὸ γεγονός τοῦτο, μοναδικὸν καὶ ὡς πρὸς τὴν αἰτίαν καὶ ὡς πρὸς τὰ ἀποτελέσματά του, χωρίζει τὴν ἱστορίαν εἰς δύο ἐποχάς, τὴν παλαιὰν καὶ τὴν νέαν, τὴν πρὸ Χριστοῦ καὶ τὴν μετὰ Χριστόν. Ὁρόσημον εἰς τὸ μέσον εἶναι ἡ θεία ἐνανθρώπησις, ἡ ἐν χρόνῳ γέννησις τοῦ προαιωνίου Λόγου τοῦ Θεοῦ. «Πλήρωμα τοῦ χρόνου» ὀνομάζει ὁ Ἀπόστολος τὴν ἱστορικὴν αὐτὴν στιγμήν, κατὰ τὴν ὁποίαν «ὁ Λόγος σὰρξ ἐγένετο» καὶ ὁ Θεὸς «ἐξαπέστειλε τὸν υἱὸν αὐτοῦ».

*

Ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ δὲν ὑπάρχει χρόνος, ὅπως τὸν νοοῦμεν ἡμεῖς καὶ ὅπως εἴμεθα συνδεδεμένοι μετ' αὐτοῦ οἱ ἄνθρωποι. Δὲν ὑπάρχουν αἱ διαστάσεις τοῦ χρόνου, τὸ παρελθὸν καὶ τὸ μέλλον, ἀλλ' ἓνα αἰώνιον παρόν. Ἐποπτικῶς ὁρᾷ ὁ Θεός, καὶ παρόντα βλέπει ὅσα συνέβησαν καὶ ὅσα θὰ συμβοῦν εἰς τὸν κόσμον. Ἐπομένως αὐτὸ πού ἡ θεία Γραφή λέγει «πλήρωμα τοῦ χρόνου» ἔχει σχέσιν μόνον μετὰ τὸν ἄνθρωπον. Τὸ

* Ὀμιλία μεταδοθεῖσα διὰ τοῦ Ραδιοφωνικοῦ Σταθμοῦ Ἀθηνῶν κατὰ τὴν ἐορτὴν τῶν Χριστουγέννων 1964.

τὴν Ὑμετέραν Μακαριότητα καλὴν ὑγίαν καὶ πολλὰ καρποφόρα ἔτη ἐν τῇ ἀγία ἀποστολῇ Αὐτῆς.

Μετ' ἐκτιμήσεως καὶ ἀδελφικῆς
ἐν Χριστῷ ἀγάπης

† Ὁ Καθολικὸς Ἀρμενίας VASKEN I
Ἐτσμαδζὶν Δεκέμβριος 1965

II'

ΤΟΥ ΜΑΚ. ΚΑΘΟΛΙΚΟΥ ΚΙΛΙΚΙΑΣ

Μακαριώτατον Χρυσόστομον,
Ἀρχιεπίσκοπον Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος
Ἀθήνας

Ἐπ' εὐκαιρίᾳ τῶν Χριστουγέννων καὶ τοῦ
Νέου Ἐτους ἐκφράζομεν εὐλικρινῆ συγχαρη-
τήρια καὶ εὐχόμεθα εἰς τὴν Ὑμετέραν Μακα-
ριότητα μακροζωίαν.

† Ὁ Κιλικίας KHOREN

«πλήρωμα τοῦ χρόνου» εἶναι τὸ χρονικὸν σημεῖον καὶ ἡ «προθεσμία τοῦ Πατρός», ὅχι μέσα εἰς τὴν αἰδιό-
τητα καὶ αἰωνιότητα τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ μέσα εἰς τὴν
ἱστορίαν τοῦ κόσμου. Τὸ «πλήρωμα τοῦ χρόνου»
λέγεται μετ' ἐννοίαν ἠθικὴν ἐντὸς τῆς ἱστορίας, ἀλλ'
ἱστορίαν δὲν ἔχει ὁ Θεός. Ἱστορίαν ἔχει ὁ κόσμος καὶ
τὰ ἐν τῷ κόσμῳ, ὅσα ἔλαβον ἀρχὴν καὶ ὑπαρξίν διὰ
τῆς δημιουργικῆς δυνάμεως τοῦ Θεοῦ, κατὰ τὴν
προαιώνιον βουλήν του. Ἱστορίαν ἔχουν τὰ πρόσωπα
καὶ τὰ πράγματα πού ἔκτισεν ὁ Θεός, αὐτὰ πού συν-
ιστοῦν τὸν χῶρον καὶ τὸν χρόνον καὶ κατευθύνονται
πρὸς ἓνα τέλος, ἀγνωστον εἰς τὰ δεδομένα τῆς ἐξω-
τερικῆς ἐμπειρίας καὶ τῆς φυσικῆς γνώσεως τοῦ ἀν-
θρώπου. Ὁ τελικὸς σκοπὸς τῶν ὄντων δὲν εἶναι ζή-
τημα γνώσεως, εἶναι ἀντικείμενον πίστεως· δὲν
ἀνακαλύπτεται ἀπὸ τὸν ἄνθρωπον, ἀλλ' ἀποκαλύ-
πτεται ἀπὸ τὸν Θεόν. Τὰ ὄρατὰ τὰ ἀνακαλύπτει ὁ
ἄνθρωπος μετὰ τὰς φυσικὰς του δυνάμεις, τὰς αἰσθή-
σεις καὶ τὸν λογισμόν· τὰ ἀόρατα τὰ ἀποκαλύπτει
ὁ Θεὸς μετὰ τὰς ἐνεργείας του ἐντὸς τοῦ φυσικοῦ κόσμου·
ὁ ἄνθρωπος ἀκούει τὸν Θεὸν νὰ τοῦ ὁμιλῇ, τὸν βλέπει
διὰ μέσου τῆς δημιουργίας καὶ δέχεται τὴν ἀποκά-
λυσιν διὰ τῆς πίστεως.

Ἡ πίστις εἶναι ἡ ἐσωτερικὴ ὄρασις εἰς τὸν ἄν-
θρωπον, πού τὸν πληροφορεῖ περὶ ὧν δὲν ἀντι-
λαμβάνονται αἱ αἰσθήσεις καὶ δὲν συλλαμβάνει ὁ νοῦς.
Ἡ πίστις τοποθετεῖ ὁρᾷ τὸν ἄνθρωπον μέσα εἰς τὸν
χῶρον καὶ τὸν χρόνον τῆς ἱστορίας, θέτει ἠθικὰ ἀγω-
νίσματα εἰς τὸν βίον, ἀφυπνίζει τὴν συνείδησιν τῆς
ἀμαρτίας καὶ γεννᾷ τὸν πόθον τῆς λυτρώσεως. Ἡ
πίστις εἶναι ἡ χειραγωγὸς μέσα εἰς τὸν κόσμον, ὅχι
μόνον τῶν ἀοράτων ἀλλὰ καὶ τῶν ὄρατῶν· αὐ-
τὴ ἐπῆρε τὸ ἀνθρώπινον γένος ἀπὸ τὸ ζοφερόν δει-
λινὸν τῆς πτώσεως τοῦ Ἀδάμ καὶ τὸ ὠδήγησεν εἰς
τὸν διαυγάζοντα ὄρθρον τῆς γεννήσεως τοῦ Χριστοῦ·
αὐτὴ παρέλαβε πάλιν τοὺς ἀνθρώπους ἀπὸ τὴν φάτνην
τῆς γεννήσεως καὶ τοὺς ὠδήγει εἰς τὸν παράδεισον
τῆς αἰωνίου ζωῆς. Μέσα εἰς τὴν πίστιν αὐτὴν, πού
ζυπνᾷ τὴν συνείδησιν καὶ γεννᾷ τὸν πόθον τῆς λυτρώ-
σεως καὶ τὴν προσδοκίαν τοῦ Λυτρωτοῦ, ὠρίμασαν οἱ
ἄνθρωποι διὰ νὰ δεχθοῦν, κατὰ τὰς ἐπαγγελίας, τὴν
ἐνανθρώπησιν τοῦ θείου Λόγου καὶ τὴν ἔλευσιν τοῦ
Σωτῆρος Χριστοῦ. Καὶ ἀκριβῶς αὐτὸ εἶναι τὸ «πλή-
ρωμα τοῦ χρόνου» καὶ «ἡ προσδοκία τῶν ἐθνῶν», ἡ
συνείδησις τοῦ ἀνθρώπου περὶ τῆς ἠθικῆς του κατα-
στάσεως, ὁ πόθος του διὰ τὴν λύτρωσιν καὶ ἡ ἐπί-
γνωσις τῆς ἀδυναμίας του νὰ λυτρωθῇ.

*

Οἱ Μάγοι τῆς Ἀνατολῆς ὠδηγήθησαν ἀπὸ τὸ
ἄστρον καὶ ἦλθαν εἰς ἀναζήτησιν τοῦ τεχθέντος Βα-
σιλέως, ὅταν δὲ εὗρήκαν τὸ παιδίον μαζί μετὰ τὴν μη-
τέρα του «πεσόντες προσεκύνησαν αὐτῷ καὶ ἀνοί-

ξαντες τούς θησαυρούς αὐτῶν, προσήνεγκαν αὐτῷ δῶρα...». Ἀπὸ τὸ ἄστρον τῆς πίστεως καὶ ἡμεῖς ὀδηγούμενοι, ἀναγόμεθα ἐπὶ τὴν Βηθλεὲμ διὰ νὰ προσκυνήσωμεν τὸν ἐνανθρωπήσαντα θεῖον Λόγον καὶ νὰ προσφέρωμεν εἰς αὐτὸν τὰ δῶρα τῆς πίστεως καὶ τῆς λατρείας μας. Διότι μὲ κανένα ἄλλον τρόπον δὲν δυνάμεθα νὰ πληροιάσωμεν τὸν ἀπρόσιτον, οὔτε μὲ τὰς αἰσθήσεις οὔτε μὲ τὸν λόγον. Μὲ τὰ μάτια βλέπομεν τὸ νήπιον βασταζόμενον εἰς τὰς ἀγκάλας τῆς μητρός του καὶ ἀνακλιόμενον εἰς τὴν φάτνην· μὲ τὸν λογισμόν ἐρευνῶμεν ἐκεῖνο ποῦ βλέπουν τὰ μάτια μας, ἀλλ' οὐδὲν δυνάμεθα περὶ τούτου λογικῶς νὰ συναγάγωμεν· ἡ δὲ γλῶσσα μήτε αὐτὸ ποῦ βλέπομεν μήτε αὐτὸ ποῦ ἀτελῶς νοοῦμεν δύναται ἐπαξιῶς νὰ λαλήσῃ. «Θεὸς ἐπὶ γῆς... Θεὸς ἐν ἀνθρώποις... Θεὸς ἐν σαρκί...», ἀρκεῖται νὰ λέγῃ καὶ ὁ Μέγας Βασιλεὺς καὶ νὰ ὁμολογῇ ὅτι ἐνώπιον τοῦ μυστηρίου τῆς θείας ἐνανθρωπήσεως «ὁ μὲν νοῦς τῶν πραγμάτων ἐλάττων, ὁ δὲ λόγος τῶν νοουμένων πάλιν καταδέστερος».

Ὅλαι αἱ ἐνέργειαι τοῦ Θεοῦ περὶ τὸν ἄνθρωπον, σύνολον τὸ μυστήριον τῆς θείας οἰκονομίας μόνον διὰ τῆς πίστεως καθορᾶται. Πίστεως καὶ λατρείας ἀντικείμενον εἶναι ἡ ἐνανθρώπησις τοῦ θείου Λόγου καὶ ἡ γέννησις τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ, ὅχι δὲ λογικῆς ἐρεῖνης καὶ ζήτησεως. Οἱ Μάγοι ἦλθαν ἀπὸ τὴν Ἀνατολήν ὀδηγούμενοι ὑπὸ τῆς πίστεως καὶ ὅταν εὗρηκαν τὸν τεχθέντα Σωτῆρα «πρασόντες προσεκύνησαν αὐτῷ». Διότι ὑπάρχει ζήτησις καὶ ἐρευνα ὡς ἐκείνη τῶν Μάγων, ὅχι μὲ γυμνὴν τὴν διάνοιαν, ὡς ὅταν πρόκειται περὶ τῶν φυσικῶν πραγμάτων, ἀλλὰ ζήτησις καὶ ἐρευνα διὰ πίστεως, τῆς ὁποίας τέλος τίθεται, ὅχι ἡ λογικὴ κατάληψις, ἀλλ' ἡ ἐν εὐλαβείᾳ προσκύνησις. Διὰ πίστεως, ὅταν ἐρευνῶμεν καὶ προσκυνῶμεν τὴν θείαν ἐνανθρώπησιν, δυνάμεθα νὰ ἀνεύρωμεν τὸν σκοπὸν διὰ τὸν ὅποιον ὁ «Λόγος σὰρξ ἐγένετο» καὶ νὰ ἴδωμεν διατὶ ὁ Θεὸς «ἐκλίμεν οὐρανούς καὶ κατέβη». Ἴδου πῶς ὁ Μέγας Ἀθανάσιος διὰ πίστεως βλέπει τὸν ἐνανθρωπήσαντα θεῖον Λόγον καὶ θεωρεῖ τὸν σκοπὸν τῆς εἰσόδου τοῦ Θεοῦ εἰς τὴν ἱστορίαν τοῦ κόσμου. «Αὐτὸς γὰρ ἐνηθρόπησεν, ἵνα ἡμεῖς θεοποιηθῶμεν· καὶ αὐτὸς ἐφανερώσεν ἑαυτὸν διὰ σώματος, ἵνα ἡμεῖς τοῦ ἀοράτου Πατρὸς ἐννοίαν λάβωμεν...». Ἴδου δὲ καὶ ἡ Ἐκκλησία, ἐπαναλαμβάνουσα τὰς φωνὰς τῶν Προφητῶν καὶ τῶν Ἀποστόλων καὶ τῶν θείων Πατέρων, πῶς ψάλλει κατὰ τὴν μεγάλην ἐορτήν· «Ὁ Πατὴρ ἠδῶκεν ὁ Λόγος σὰρξ ἐγένετο· καὶ ἡ Παρθένος ἔτεκε Θεὸν ἐνανθρωπήσαντα. Μάγοι προσκυνούσι· Ποιμένες θαυμάζουσιν· οὐ φέρει τὸ μυστήριον ἔρευναν· πίστει μόνῃ τοῦτο πάντες δοξάζομεν».

*

Μὲ τρία ὀνόματα τὸ Εὐαγγέλιον εἰσάγει εἰς τὸν κόσμον τὸν ἐνανθρωπήσαντα θεῖον Λόγον. Ἐνα εἶναι τὸ ὄνομα Χριστός, ποῦ θέλει νὰ εἴπῃ ἐκλεκτὸς τοῦ Θεοῦ, προωρισμένος καὶ ἀπεσταλμένος εἰς τὸν κόσμον. Δεύτερον εἶναι τὸ ὄνομα Ἰησοῦς, ποῦ ἐρμη-

νεύεται Σωτῆρ· εἶναι τὸ ὄνομα ποῦ ἐδόθη εἰς τὸν ἐνανθρωπήσαντα θεῖον Λόγον ἀπὸ τὸν Ἄγγελον «καὶ θύρα» εἰς τὸν Ἰωσήφ· «καὶ καλέσεις τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἰησοῦν», εἶπεν ὁ Ἄγγελος. Τρίτον ὄνομα εἶναι τὸ Ἐμμανουήλ, ποῦ ἐρμηνεύεται «Μεθ' ἡμῶν ὁ Θεός». Καὶ τὰ τρία εἶναι ὀνόματα θείας προελεύσεως καὶ φανεροῦν τὸν χαρακτῆρα, τὴν ἔκτασιν τοῦ ἔργου καὶ τὴν διαρκῆ παρουσίαν μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων τοῦ ἐνανθρωπήσαντος θείου Λόγου. Εἰς ἓνα μακρὸν γενεαλογικὸν κατάλογον εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ Εὐαγγελίου τοῦ ὁ εὐαγγελιστῆς Ματθαῖος καταδεικνύει ὅτι ὁ τεχθεὶς ἀπὸ τὴν Παρθένον Μαρίαν «ἐκ Πνεύματος Ἁγίου» εἶναι ὁ ἐκ σπέρματος Ἀβραάμ Μεσσίας, ἐκεῖνος δηλαδὴ τὸν ὅποιον ὑπεσχέθη ὁ Θεός· εἰς τοὺς Πρωτοπλάστους καὶ διὰ τὸν ὅποιον ἀνεέωσε τὴν ἐπαγγελίαν του διὰ μέσου τῶν Πατριαρχῶν καὶ τῶν Προφητῶν. Διὰ τοῦτο ἀκριβῶς, εἰς τὸ τέλος τοῦ καταλόγου καὶ μετὰ τὸ ὄνειρον τοῦ Ἰωσήφ, ὁ ἱερός Εὐαγγελιστῆς ἐπισφραγίζει καὶ τὸν κατάλογον καὶ τὰ λόγια τοῦ Ἀγγέλου μὲ τὴν μεγαλόφωνον προφητείαν τοῦ Ἡσαΐα· «Ἴδου ἡ Παρθένος ἐν γαστρὶ ἔξει καὶ τέξεται υἱὸν καὶ καλέσουσι τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἐμμανουήλ, ὃ ἐστὶ μεθερμηνεύομενον μεθ' ἡμῶν ὁ Θεός».

Ὅλα τὰ περιστατικὰ τῆς θείας γεννήσεως, ἡ ἐκπλήρωσις τῶν ἐπαγγελιῶν τοῦ Θεοῦ καὶ τῶν προφητειῶν εἰς τὸ πρόσωπον τοῦ νηπίου, ποῦ γεννήθη εἰς τὴν Βηθλεὲμ ἀπὸ τὴν Παρθένον Μαρίαν, τὰ λόγια τοῦ Ἀγγέλου περὶ τῆς καταγωγῆς καὶ τῆς φύσεως τοῦ παιδίου καὶ περὶ τοῦ χαρακτῆρος καὶ τῆς ἐκτάσεως τοῦ ἔργου του, ὅλα τὰ γεγονότα καὶ οἱ λόγοι μᾶς δίδουν νὰ ἐνοήσωμεν ὅτι τὸ «Μεθ' ἡμῶν ὁ Θεός» εἶναι ἡ αὐτοπρόσωπος ἔλευσις καὶ παρουσία τοῦ Θεοῦ μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων. Τὸ Ἐμμανουήλ δὲν φανεροῦν τὴν εὐνοίαν τοῦ Θεοῦ πρὸς τοὺς ἀνθρώπους καὶ τὴν «ἀφ' ὑψηλοῦ» περὶ αὐτῶν φροντίδα, ἀλλὰ τὴν ἐνανθρωπήσιν τοῦ Θεοῦ εἰς τὸ πρόσωπον τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ τὴν ὁρατὴν καὶ αἰσθητὴν παρουσίαν αὐτοῦ μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων.

*

Ἀλλὰ τὸ Ἐμμανουήλ, ἀπὸ τὴν ἡμέραν τῆς γεννήσεως τοῦ παιδίου Ἰησοῦ καὶ ἔκτοτε δὲν ἀποτελεῖ ἀπλῶς μίαν ἀνάμνησιν καὶ μίαν εὐκαιρίαν ἐορτῆς, ἀλλ' εἶναι μία συνεχὴς παρουσία ἑνὸς προσώπου καὶ τοῦ ἔργου του· ἡ παρουσία καὶ τὸ ἔργον τοῦ θείου Λόγου ἐπὶ τῆς γῆς ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ ἐν τῷ προσώπῳ Ἰησοῦ Χριστοῦ.

Ὁ Χριστιανισμὸς δὲν εἶναι σύστημα ἰδεῶν, ἀλλὰ κήρυγμα γεγονότων, τὰ δὲ γεγονότα αὐτὰ δὲν εἶναι μόνον ἱστορικὰ συμβάντα ἀλλὰ καὶ πράξεις καὶ βιώματα τῆς Ἐκκλησίας, διὰ δὲ τοῦτο καὶ ὅ,τι λέγεται Χριστιανισμὸς εἶναι ἡ Ἐκκλησία. Ἐξω ἀπὸ τὴν Ἐκκλησίαν δὲν ὑπάρχει Χριστιανισμὸς, ὡς θρησκεία καὶ σωτηρία, ὡς θεολογία καὶ φιλοσοφία, ὡς φιλολογία καὶ τέχνη. Ἀλλ' αὐτὸ ποῦ λέγομεν βίωμα, εἰς τὴν Ἐκκλησίαν καὶ τὴν γλῶσσαν τῆς Ἐκκλησίας, εἶναι

ΕΚΚΛΗΣΕΙΣ ΤΩΝ ΕΦΗΜΕΡΙΩΝ ΤΩΝ Ι. ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΩΝ ΠΕΙΡΑΙΩΣ ΚΑΙ ΑΡΓΟΛΙΔΟΣ

Π Ρ Ο Σ

Τὴν Α. Μεγαλειότητα τὸν Βασιλέα τῶν Ἑλλήνων
Κ Ω Ν Σ Τ Α Ν Τ Ι Ν Ο Ν

τὴν Βουλὴν τῶν Ἑλλήνων,
τὸν Ἐξοχώτατον Κύριον Πρόεδρον τῆς Κυβερνήσεως,
τὸν Ἐξοχώτατον Κύριον Ὑπουργὸν Ἐθνικῆς Παιδείας,
τὸν Μακαριώτατον Πρόεδρον καὶ τὰ Μέλη τῆς Ἱ. Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος.

Ὁ ἱερός Κλῆρος τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Πειραιῶς, συνελθὼν εἰς κοινὴν σύσκεψιν, ἐν τῷ πανσέπτῳ Ἱερῷ Μητροπολιτικῷ Ναῷ, τῷ καθιερωμένῳ εἰς τιμὴν καὶ δόξαν τῆς Παναγίας καὶ Ὁμοουσίου Τριάδος, ἐπὶ τοῦ ἐν γένει Ἐκκλησιαστικοῦ προβλήματος, ἀπεφάσισε τὰ κάτωθι :

1. Σύμπας ὁ ἱερός Κλῆρος τῆς ἀρτισυστάτου Ἱ.

καὶ λέγεται μυσταγωγία, μυστικὴ δηλαδὴ ἐπανάληψις καὶ ἀναπαράστασις εἰς τὰς καρδίας τῶν πιστῶν τῶν ἱστορικῶν γεγονότων τοῦ κηρύγματος. Τοῦτο δὲ εἶναι ἀκριβῶς ποῦ διατηρεῖ τὸν πρόσωπον καὶ τὸ ἔργον τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ ζωντανὰ εἰς τὴν ζωὴν καὶ τὴν λατρείαν τῆς Ἐκκλησίας. Ζωντανά, ὄχι ὑπὸ τὴν ἔννοιαν ἀπλῶς ψυχολογικῆς ἐντυπώσεως, ἀλλ' ἐσωτερικῆς γεύσεως καὶ προσωπικῆς πείρας μιᾶς ἀντικειμενικῆς πραγματικότητος.

Ὑπὸ τὴν ἔννοιαν αὐτὴν καὶ αἱ ἐκκλησιαστικαὶ ἑορταί, ὡς ἡ παρούσα, δὲν εἶναι ἀπλῶς περιστάσεις καὶ μέσα διὰ τῶν ὁποίων ἡ Ἐκκλησία ψυχολογικῶς μᾶλλον καὶ ἐξωτερικῶς ζητεῖ νὰ ἐπιδράσῃ εἰς τὰς ψυχὰς τῶν πιστῶν. Αἱ ἑορταὶ τῆς Ἐκκλησίας μὲ βάσιν εἰς αὐτὰς τὴν θεῖαν Λειτουργίαν καὶ συμμετοχὴν τῶν πιστῶν εἰς τὴν τράπεζαν τῆς Ἁγίας Κοινωνίας, ἔχουν περιεχόμενον πνευματικόν, οὐσιαστικόν καὶ πραγματικόν· δὲν εἶναι μόνον ἐπέτειοι ἱστορικῶν γεγονότων ἀλλὰ συγχρόνως μυστικαὶ ἐπαναλήψεις τῶν γεγονότων τούτων εἰς τὰς καρδίας τῶν πιστῶν. Κατὰ τὰς ἑορτὰς οἱ πιστοὶ ζοῦν πνευματικῶς τὰ ἑορταζόμενα γεγονότα τῆς πίστεως, τὴν θεῖαν γέννησιν τοῦ Χριστοῦ, τὴν βάπτισιν καὶ τὰ ἄλλα. Οὕτω τὰ ἱερά πρόσωπα καὶ τὰ γεγονότα τῆς πίστεως εἶναι παρόντα πάντοτε καὶ ἐνώπιόν μας· δὲν ἀναγόμεθα εἰς αὐτὰ διὰ τῆς μνήμης καὶ δὲν τὰ βλέπομεν διὰ τῆς φαντασίας, ἀλλ' ἀναστρέφομεθα μετὰ τῶν προσώπων καὶ ζῶμεν τὰ γεγονότα ἐπαναλαμβάνόμενα εἰς τὸ παρόν. Διὰ τοῦτο οἱ ἱεροὶ Πατέρες καὶ οἱ ὕμνογράφοι τῆς Ἐκκλησίας εἰς τὰς εὐχὰς καὶ τοὺς ὕμνους χρησιμοποιοῦν τὴν λέξιν «σήμερον», ὄχι ὡς ποιητικὴν ἔκφρασιν

Μητροπόλεως Πειραιῶς στιγματίζει τὰς ἐξτρεμιστικὰς ἐνεργείας τῶν αὐτοανακηρυχθέντων ὡς ἀνορθωτῶν τῆς Ἐκκλησίας, ἐνῶ ἐν τῇ πραγματικότητι πρόκειται περὶ δολιοφθορέων, ὅτινες ἔταξαν ὡς σκοπὸν τῆς ζωῆς τῶν, ὡς ἀποδεικνύεται ἐκ τῶν πραγμάτων, τὴν ἐκθεμελίωσιν τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ.

2. Καυτηριάζει καὶ ἀποκηρύσσει τὴν ἀνίερρον προσπάθειάν των, ἥτις ἀποβλέπει εἰς τὸν ἐκμαυλισμὸν τῆς ἑλληνικῆς νεότητος, διὰ τῆς ἐνσταλάξεως ἐντὸς τῶν καρδιῶν τῶν νέων, ψυχολογικῶν δηλητηρίων, ὡς ἡ περιφρόνησις πρὸς τὰς ἠθικὰς ἀξίας, αἱ ὕβρεις, οἱ ἐμπυτισμοί, αἱ ἀποδοκιμασίαι καὶ ὅλα τὰ παρεμφερῆ τούτων, ἅτινα ἔλαβον χώραν εἰς βάρους Ἀρχιερέων καὶ λοιπῶν Κληρικῶν καὶ μάλιστα ἐντὸς Ἱ. Ναῶν καὶ ἐν στιγμαῖς ἄκρως ἱεραῖς, ἦτοι κατὰ τὴν τέλεσιν τῆς ἀναιμάκτου θυσίας καὶ τῶν Ἐπισκοπικῶν χειροτονιῶν.

3. Οἱ ἠθικοὶ καὶ φυσικοὶ αὐτουργοί, καπηλευταί

ἀπλῶς καὶ σχῆμα λόγου, ἀλλὰ πρὸς ἔκφρασιν τῆς πραγματικότητος, μιᾶς πνευματικῆς καὶ μυστικῆς πραγματικότητος εἰς τὰς καρδίας τῶν πιστῶν· «Σήμερον γεννᾶται ἐκ παρθένου...»· «Ἡ Παρθένος σήμερον τὸν ὑπερούσιον τίκτει...». Οὕτω λοιπὸν πιστεύεται καὶ νοεῖται ἡ παρουσία καὶ τὸ ἔργον τοῦ ἐνανθρωπήσαντος θείου Λόγου ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ, ἐν τῷ προσώπῳ Ἰησοῦ Χριστοῦ μετὰ τοῦ ὀνόματος Ἐμμανουήλ, «ὃ ἐστὶ μεθερμηνεόμενον μεθ' ἡμῶν ὁ Θεός».

*

Ὁ σοφὸς τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης, προσδοκῶν τὴν ἔλευσιν τοῦ Λυτρωτοῦ, ὠραματίσθη τὴν ἐνανθρώπησιν τοῦ θείου Λόγου καὶ εἶπεν εἰς ποιητικὴν γλῶσσαν· «Ἡσυχον σιγῆς περιεχούσης τὰ πάντα, καὶ νυκτὸς ἐν ἰδίῳ τάχει μεσαζούσης, ὁ παντοδύναμὸς σου Λόγος ἀπ' οὐρανοῦ ἐκ θρόνων βασιλειῶν εἰς τὸ μέσον τῆς ὀλεθρίας ἡλατο γῆς». Ὁ ἐνανθρωπήσας θεῖος Λόγος γεννᾶται Λυτρωτῆς εἰς τὰς καρδίας ἐκείνων ποῦ τὸν πιστεύουν καὶ τὸν προσκυνοῦν μέσα εἰς τὴν ἡσυχον σιγὴν τῶν λογισμῶν καὶ τῶν παθῶν, καὶ ἡ βασιλεία του ἔρχεται εἰς τὸ μέσον τῆς «ὀλεθρίας γῆς» πάντοτε «χωρὶς παρατηρήσεως». Ἐρχεται ὁ Λυτρωτῆς, λέγει ὁ Μέγας Βασίλειος, «ὄχι ἐν μορφῇ Θεοῦ, ἵνα μὴ διαπτοῆσθαι τὸ ἀσθενεῖν· ἀλλ' ἐν μορφῇ δούλου, ἵνα ἔλευθερωσθαι τὸ δουλωθέν». Ἡμεῖς τὸν βλέπομεν ἀναεκκλιμένον εἰς τὴν φάτνην καὶ τὸν προσκυνοῦμεν τὸν θεώμεθα διὰ τῆς πίστεως καὶ τὸν λατρεύομεν τὸν βιοῦμεν εἰς τὰς καρδίας μας καὶ τὸν δοξάζομεν εἰς τοὺς αἰῶνας. Εἶναι ὁ Λόγος τοῦ Θεοῦ, ὁ ὁποῖος «σάβξ ἐγένενο καὶ ἐσκήνωσεν ἐν ἡμῖν».

† Ὁ Σερβίον καὶ Κοζάνης ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ

τοῦ φλογεροῦ νεανικοῦ ἐνθουσιασμοῦ, διὰ καταλλήλων ἀντιχριστιανικῶν κηρυγμάτων παρεκίνησαν χριστιανόπαιδας εἰς πράξεις ἀσεβείας, αἵτινες θὰ παραμείνουν ἀνεξίτηλα μαῦρα σημεῖα ἐν τῇ Ἑλλαδικῇ Ἐκκλησίᾳ. Ἱστορία, διδάσκουσαι τὰς ἐπερχομένας γενεάς, ποῦ δύναται νὰ ὀδηγήσῃ τὴν νεότητα ἢ ἀνεύθυνος καὶ ἀχαλίνωτος ἀντικληρική δημαγωγία.

4. Καταγγέλλει δημοσίᾳ ἀλλὰ καὶ στηλιτεύει ὅλους ἐκείνους, οἵτινες ἐμφορούμενοι δῆθεν ἀπὸ ἀγάπην καὶ ἐνδιαφέρον διὰ τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ Χριστοῦ, ἐν τῇ πραγματικότητι ἐλαύνονται ἀπὸ ἐωσφορικάς καὶ ἰδιοτελεῖς βλέψεις, ἀποβλέποντες ὄχι εἰς τὴν δόξαν καὶ τὸ μεγαλεῖον τῆς Ἐκκλησίας οὔτε εἰς τὴν ἐπικράτησιν τῆς Βασιλείας τοῦ Θεοῦ ἐπὶ τῆς φιλάτης Πατρίδος ἡμῶν καὶ τὴν σωτηρίαν ψυχῶν, ἀλλ' εἰς τὴν, εἰ δυνατόν, διάλυσιν τῆς Ἐκκλησίας, ἵνα μετὰ ταῦτα, θεμελιώσουν Αὐτὴν οὐχὶ ἐπὶ τῶν θεμελίων, ἀτινα ἔθεσε Χριστὸς «ὡν καὶ πύλαι ἄδου οὐ κατισχύουσιν» ἀλλ' ἐπὶ τῶν προγραμμάτων, τινῶν κατ' εὐφημισμὸν λεγομένων Χριστιανικῶν Σωματείων καὶ Ὁργανώσεων.

Οὕτω δηλητηριάζουν καταλλήλως καὶ ἐπιτηδεύωσιν κάθε Ὁρθόδοξον ψυχὴν εἰς τὰς κατ' ἰδίαν συνομιλίας των ἀλλὰ καὶ δημοσίᾳ καὶ ἐκ τοῦ ἐμφανοῦς συμμαχήσαντες μὲ φανερούς καὶ ὑπόουλους ἐχθρούς τῆς Ἐκκλησίας, ἀποβλέπον διὰ τῶν ἐκνόμων πράξεων των νὰ πλήξουν τοὺς ὑπὸ τοῦ Κυρίου τεταγμένους Ταγοὺς Αὐτῆς, νὰ υποβιάσουν Αὐτοὺς εἰς τὴν συνείδησιν τοῦ λαοῦ καὶ νὰ τοὺς παραστήσουν συλλήβδην ἀναξίους, χαμερπεῖς καὶ ἠθικῶς ἀναλήγτους. Δὲν ὠρρώδησαν πρὸ οὐδενός, προκειμένου νὰ ἐπιτύχουν τὴν διαπόμψυσιν τῆς Ἐκκλησίας, μετελθόντες εἰς τὰς κατὰ τῶν Ἀρχιερέων ἀσχημίας των, μέσα αὐτόχρομα ἀντιχριστιανικά, ἀνήθικα καὶ κατὰπτυστα, ἀτινα ἀδυνατεῖ νὰ συλλάβῃ ὀρθόδοξος διάνοια. Εἰς ταύτας δὲ συμμετέσχον καὶ τινες Κληρικοί, ἀριθμούμενοι εἰς τὰ δάκτυλα τῆς μιᾶς χειρός, γνωστοὶ ὅμως ὡς μὴ προσεγγίζοντες τὸ Ἅγιον Θυσιαστήριον καὶ μὴ μετέχοντες τῶν Ἁγίων τοῦ Χριστοῦ Μυστηρίων.

5. Κηρύσσει τὴν ἀπόλυτον συμπαραστάσιν του πρὸς τὸν ἀπὸ Ἀργολίδος, Σεβασμιώτατον Κύριον Χρυσόστομον, πρῶτον, κανονικὸν καὶ νόμιμον Ἐπίσκοπον τῆς Ἱ. Μητροπόλεως Πειραιῶς, τὸν ἐνθρονισθέντα ἐν παμπειραϊκῶ συναγεμῶ εὐσεβείας καὶ ἐπευφημηθέντα ὡς Αἰώνιον, "Ὅστις γηγενὴς καὶ αὐτόχθων ὑπάρχων, εἶναι τοῖς πᾶσι γνωστός, ὡς πρὸς τὸ ἠθικὸν ἀνάστημα, τὰς διοικητικὰς ἱκανότητας, τὸ ἀκέραιον τοῦ χαρακτῆρος, τὴν δεινότητα τοῦ λόγου, τὴν ἀνιδιοτέλειαν καὶ τὴν πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν ἀγάπην καὶ ἀφοσίωσιν. Δηλοῖ ἀβιάστως καὶ ἀνυποκρίτως ὅτι εἶναι ὁ ἐνδεδειγμένος Ποιμέναρχης, "Ὅστις τῇ ἐπιτηδείᾳ τοῦ Παναγίου Πνεύματος κατεστάθη Ἐπίσκοπος ἡμῶν κανονικός, ἵνα ποιμάνῃ τὰς ψυχὰς τῶν Πειραιῶν Χριστιανῶν εἰς λειμῶνας σωτηρίου.

6. Ποιεῖται ἐκκλησίαν πρὸς τὴν Α.Μ. τὸν εὐσεβέστατον Βασιλέα τῶν Ἑλλήνων ὅπως, ἐν τῇ διακρινούσῃ Αὐτὸν μεγαθυμίᾳ καὶ Βασιλικῇ προνοίᾳ, ἀσκήσῃ

πᾶσαν τὴν Βασιλικὴν Αὐτοῦ ἐπιρροὴν παρὰ τοῖς Ταγοῖς τῆς Πολιτείας, πρὸς γεφύρωσιν τοῦ μεταξὺ Ἐκκλησίας καὶ Πολιτείας χάσματος, διὰ νὰ ἐπέλθῃ ἡ ποθητὴ εἰρήνευσις ἵνα (καὶ ἡμεῖς ἐν γαλήνῃ, ἡρεμον καὶ ἡσύχιον βίον διάγωμεν ἐν πάσῃ εὐσεβείᾳ καὶ σεμνότητι).

7. Ὡσαύτως ποιεῖται ἐκκλησίαν παρὰ πᾶσι τοῖς ἀρμοδίοις, ἤτοι Σεπτὴν Ἱεραρχίαν, Πρωθυπουργόν, Ἀρχηγούς Κομμάτων, Ὑπουργὸν Παιδείας, Βουλευτὰς καὶ δὴ πρὸς τοὺς τῆς Πόλεως ἡμῶν, ἵνα πάντες ἀπὸ κοινοῦ συμβάλουν, ὥστε νὰ πρυτανεύσῃ πνεῦμα συνέσεως, εἰρήνης καὶ ρεαλισμοῦ ὑπὲρ τῆς Ἐκκλησίας καὶ χάριν τῆς Ἐκκλησίας, διότι οὕτω μόνον ἡ δικὰς Αὐτῆς θὰ ὀδηγηθῇ ἐν μέσῳ τῶν λυσσαλέων κυμάτων, χωρὶς νὰ ὑποστῇ ρήγματα. Εἶναι γεγονός ὅτι ἡ θρησκευτικὴ συνείδησις τοῦ Λαοῦ ἔχει ὑποστῆ τρομακτικὴν καθίζησιν καὶ ἡ κατάρρευσις τῆς θρησκευτικότητος τοῦ Λαοῦ θὰ συμπαρασῶρῃ τὸ Κοινωνικὸν Σύνολον, ὅποτε Κλῆρος καὶ Λαὸς καὶ δὴ οἱ κυρίως ὑπεύθυνοι θὰ θρηνησῶμεν καὶ θὰ μεταμεληθῶμεν πικρῶς, τότε ὅμως θὰ εἶναι ἀργά.

Εἶθε ὁ Ἀρχιποίμην Χριστὸς νὰ φωτίσῃ καὶ ὀδηγήσῃ τὰς διανοίας Ποιμένων τε καὶ Ποιμαινομένων, ὥστε ἐκ τῆς ὅλης αὐτῆς δοκιμασίας, ἡ Ἐκκλησία νὰ ἐξέλθῃ πλέον ἰσχυρὰ καὶ πλέον ἐνισχυμένη, ὅποτε τοῦτο θ' ἀποβῇ καὶ ὑπὲρ τῆς Πολιτείας, καθότι Ἐκκλησία καὶ Ἑλληνικὸν Κράτος εἶναι δύο τινὰ ἀδιάσπαστα ἐν τῇ ἐλληνοχριστιανικῇ ψυχῇ, δεδομένου ὅτι ἄνευ τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας δὲν θὰ ὑπῆρχε Ἑλληνικὸν Κράτος, τοῦλάχιστον ὑπὸ τὴν σημερινήν του μορφήν.

«Δὴ αὐτοῖς Κύριος σύνεσιν ἐν πᾶσι»

Ὁ Ἱερὸς Κλῆρος
τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Πειραιῶς

Πρὸς

τὴν Ἱερὰν Σύνοδον τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, τὸν Ἐξοχώτατον Κύριον Πρόεδρον τῆς Κυβερνήσεως, τὸν Ἐξοχώτατον Κύριον Ὑπουργὸν Παιδείας καὶ Θρησκευμάτων,

Τοὺς κ.κ. Ἀρχηγούς Κομμάτων

ΑΘΗΝΑΣ

Οἱ Ἐφημέριοι Ἐπαρχιῶν Ναυπλίας καὶ Ἀργους, συνελθόντες εἰς σύναξιν σήμερον τὴν 16ην Δεκεμβρίου 1965 καὶ λαβόντες ὑπ' ὄψιν ὅτι συνεχίζεται ἡ ἀπὸ ἐβδομάδων ἀνίερως, βάνανσος καὶ ἀνεπίτρεπτος, ἐχθρική στάσις καὶ ἐπίθεσις κατὰ τῆς Σεπτῆς Ἱεραρχίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, σκανδαλίζουσα βαρύντατα τὴν συνείδησιν τοῦ εὐσεβοῦς Ἑλληνικοῦ Λαοῦ καὶ ἐγκυμονοῦσα ἀπροβλέπτους καὶ ἀφαντάστους ζημίας διὰ τὸ Ἔθνος καὶ τὴν Ἐκκλησίαν, καὶ ἀντιλαμβάνόμενοι ὅτι ἡ δημιουργηθεῖσα ἤδη τοιαύτη ἀσφυ-

ΟΙ ΝΕΟΙ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΑΙ

Βιογραφικὸν σημείωμα
τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Μεσσηνίας κ. Χρυσόστομου

Ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Μεσσηνίας κ. Χρυσόστομος ἐγεννήθη ἐν Ἰστιαίᾳ Χαλκίδος τῆ 25 Σεπτεμβρίου τοῦ 1918. Κατὰ κόσμον ἐκαλεῖτο Ἀδάμ. Τὴν στοιχειώδη καὶ τὴν γυμνασιακὴν μόρφωσιν ἔλαβεν ἐν τῇ ἰδιαιτέρᾳ αὐτοῦ πατρίδι. Ἐν ἔτει 1938 εἰσήχθη εἰς τὴν Θεολογικὴν Σχολὴν τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, ἐξελθὼν αὐτῆς ἀριστοῦχος, ἐν ἔτει 1944. Τῆ 3 Ἰουνίου τοῦ 1944 ἐχειροτονήθη Διάκονος, τῇ ἐγκρίσει καὶ θερμῇ συστάσει τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Χαλκίδος κ. Γρηγορίου ἐκ τῆς Ἐπαρχίας τοῦ ὁποίου κατὰγεται, ὑπὸ τοῦ Μητροπολίτου Θεσσαλιώτιδος καὶ Φαναριοφερσάλων κ. Ἰεζεκιήλ. Ὡς Διάκονος ὑπηρέτησεν εἰς τὸν Ἱερὸν Ναὸν τοῦ Ἀγ. Κωνσταντίνου Ὁμοιοῖας Ἀθηνῶν. Τῆ 28 Ὀκτωβρίου τοῦ 1945 ἐχειροτονήθη Πρεσβύτερος καὶ προεχειρίσθη εἰς Ἀρχιμανδρίτην ὑπὸ τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Μεσσηνίας κ. Χρυσόστομου, ὀνομασθεὶς Χρυσόστομος. Ἀπὸ τοῦ Νοεμβρίου τοῦ 1950 ὑπηρέτησεν ὡς Πρωτοσύγκελλος τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Μεσσηνίας. Κατὰ τὸ ὡς ἄνω πενταετὲς χρονικὸν διάστημα εἰργάσθη καὶ ὡς ἱεροκλήρυς ἐν διαφό-

ροις ναοῖς τῶν Καλαμῶν καὶ ἐν τῷ αὐτόθι Μητροπολιτικῷ Ἱερῷ Ναῷ τῆς «Υπαπαντῆς», ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Μεσσηνίας. ἐν τῷ Στρατιωτικῷ Κέντρῳ τῶν Καλαμῶν καὶ ἐν ταῖς Ἐπανορθωτικαῖς Φυλακαῖς αὐτῶν. Κατὰ τὸ αὐτὸ χρονικὸν διάστημα ἐδίδαξεν ὡς Κατηχητὴς εἰς Κατώτερα, Μέσα καὶ Ἀνώτερα Κατηχητικὰ Σχολεῖα τῶν Καλαμῶν ἀρρένων καὶ θηλέων. Διετέλεσε διδάσκαλος τῶν Θρησκευτικῶν, κατὰ τὸ Σχολικὸν ἔτος 1946-1947, ἐν τῇ ἐν Καλάμαις Νυκτερινῇ Σχολῇ Ἀρρένων, καὶ ἐπὶ τριετίαν (1946-1949) Διευθυντῆς τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ περιοδικοῦ τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Μεσσηνίας τοῦ φέροντος τὸν τίτλον «Διδαχὴ», δημοσιεύσας ἐν αὐτῷ ἱκανὰ ἄρθρα καὶ ὁμιλίαις. Τὸν Νοέμβριον τοῦ ἔτους 1950 προσελήφθη ὡς Γραμματεὺς τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, καὶ μετὰ εἰκοσάμηνον ὑπηρεσίαν, ὁμοφώνῳ ἀποφάσει τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, κατὰ τὴν συνεδρίαν αὐτῆς τῆς 20 Ἰουνίου τοῦ 1952, προήχθη εἰς Ἀρχιγραμματέα. Αὐτῆς εἰς τὴν θέσιν ὑπηρέτησε μέχρι τῆς 15 Νοεμβρίου τοῦ 1957, ὅτε ἐξελέγη παμψηφεί ὑπὸ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου Ἐπίσκοπος Θαυμακοῦ, ὡς Βοηθὸς τοῦ Μακαρ. Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν κ. Θεοκλήτου, ὑπηρέτησας ἐπὶ τετραετίαν ὡς Ἀρχιεπι-

κτικὴ ἀτμόσφαιρα καὶ τραγικὴ ὄντως διὰ τὴν Πατρίδα ἡμῶν κατάστασις, δὲν ἐπιτρέπεται νὰ συνεχισθῇ,

α) Ἐκφράζομεν ὁμοφώνως καὶ ἀπὸ βάθους καρδίας ἡμῶν, τὴν πικρίαν, θλίψιν καὶ ἀγανάκτησιν δι' ὅσα ἐλέχθησαν, ἐγράφησαν καὶ διεπράχθησαν, ἀσεβῆ καὶ ἄδικα, ἐναντίον τῆς Σεπτῆς Ἱεραρχίας, Ἡτις, διὰ τῆς κανονικῆς καὶ νομίμου ψήφου τῶν μελῶν Τῆς, μετέθηκε καὶ ἀνέδειξε πλειάδα νέων Ἱεραρχῶν, εὐσεβῶν καὶ τετιμημένων μελῶν τῆς Ἐκκλησίας, διακριθέντων διὰ πλουσίαν Ἐκκλησιαστικὴν καὶ Ἐθνικὴν δράσιν, τοὺς ὁποίους Ἱεράρχας ὁ εὐσεβὴς λαὸς ὑποδέχεται κατὰ πυκνὰ πλήθη καὶ παντοῦ, μετὰ βαθέος σεβασμοῦ, ἀνυποκρίτου ἐνθουσιασμοῦ καὶ εἰλικρινοῦς ἀγάπης.

β) Ὑποβάλλομεν εὐλαβῶς τῇ Σεπτῇ Ἱεραρχίᾳ ἐγκάρδια συγχαρητήρια καὶ δίκαιον ἔπαινον διὰ τὰς γενομένας ἐκλογάς, καὶ ἐκφράζομεν τὴν υἱικὴν ἀφοσίωσιν καὶ τὸν ἀπειρον σεβασμὸν πρὸς πάντα τὰ Μέλη Αὐτῆς, ἰδιαιτέρως δὲ πρὸς τὸν δεχόμενον κυρίως τὰ ἀνίερα βέλη καὶ τὴν ἄδικον ἐπίθεσιν, πεπνυμένον καὶ ἅγιον Ἱεράρχην, τὸν Σεβασμιώτατον Μητροπολίτην Πειραιῶς κ.κ. Χρυσόστομον, τὸν ἀπὸ Ἀργολίδος, καὶ πρὸς τὸν ἄξιον διάδοχον τούτου, Σεβασμιώτατον Μητροπολίτην Ἀργολίδος κ.κ. Χρυσόστομον, τὸν ἐπὶ δεκαετηρίδας πολλὰ προσενηκόντα τῇ Ἐκκλησίᾳ καὶ τῇ Πατρίδι ἡμῶν μετὰ δυνάμειος καὶ ζήλου ἐνθέου.

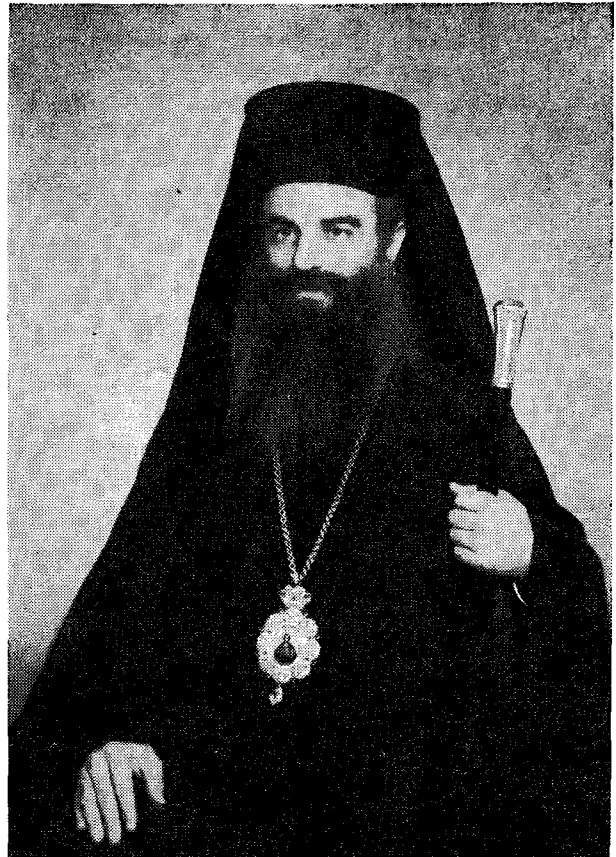
γ) Ἐπισημαίνοντες τοὺς ποικίλους καὶ θανασίμους κινδύνους, τοὺς συνακολουθοῦντας τῇ συνεχιζομένῃ

ταύτῃ ἀνεπιτρέπτῳ καὶ τραγικῇ ἀναστατώσει, καὶ ἐπαπειλοῦντας τὴν εἰρήνην τῆς Ἁγίας Ἐκκλησίας καὶ τὴν ὑπόστασιν τοῦ Ἔθνους ἡμῶν, καθ' ὅσον διασαλεύονται τὰ θεμέλια τῆς συντηρήσεως καὶ τῆς ζωῆς αὐτοῦ, ποιούμεθα ἔκκλησιν: πρὸς μὲν τὴν Σεπτῇ Ἱεραρχίαν τῆς Ἐκκλησίας ὅπως, διὰ τῶν εἰς τὴν διάθεσιν Αὐτῆς κανονικῶν καὶ νομίμων μέσων, θέσῃ τέρμα εἰς τὰς ἐκνόμους καὶ δυσσεβεῖς ἐνεργείας καὶ πράξεις καὶ τὴν ἀνήκεστον διαγωγὴν παραξιών τινῶν κληρικῶν, ἐμπνεόντων καὶ ὑποκινούντων εἰς ἐξἄλλους καὶ πρωτακούστους πράξεις ἀσεβεῖς τολμητικίας, πρὸς δὲ τὴν σεβαστὴν Κυβέρνησιν, ἵνα, ἀναλογιζομένη τὰς ἱστορικές της εὐθύναις εἰς τὴν κρίσιμον διὰ τὸ Ἔθνος ἡμῶν αὐτὴν στιγμὴν, προβῇ, διὰ τῶν εἰς τὴν διάθεσιν αὐτῆς νομίμων μέσων, εἰς τὴν τακτοποίησιν τοῦ, ὡς μὴ ὄφειλε, δημιουργηθέντος θέματος, συμφώνως πρὸς τὰς ἐπιταγὰς τῶν παρερμηνευθέντων, παρά τινων, Ἱερῶν Κανόνων τῆς Ἁγίας ἡμῶν Ἐκκλησίας, συμφώνως πρὸς τοὺς ὁποίους καὶ ἐνήργησεν ἡ Σεπτῇ Ἱεραρχία, καὶ οὕτω καταπαύσῃ ἢ ταραχῇ καὶ ἐπανελέθῃ ἡ γαλήνη εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, καταισχυρθῶσιν οἱ ἀναθαρρήσαντες καὶ ζωηρῶς ἤδη κινούμενοι ἔχθροὶ τῆς ἀμωμῆτου ἡμῶν Πίστεως καὶ τῆς ἐνδόξου Πατρίδος μας, διαλάμψῃ δὲ εἰς τέλος τὸ ζωογόνον διὰ τὸν ἔθνικὸν ὀργανισμὸν φῶς τοῦ Εὐαγγελίου καὶ διακηρυχθῇ καὶ πάλιν ἡ ἀκαταγώνιστος δυνάμις τῆς Ὀρθοδοξίας.

(Ἐπονται αἱ ὑπογραφαὶ ἀπάντων τῶν Ἐφημερίων)

σκοπικός Ἐπίτροπος Πειραιῶς καὶ ἐπὶ ἄλλην τετραετίαν εἰς τὴν Ἱερὰν Ἀρχιεπισκοπὴν Ἀθηνῶν, ὅπου εἶχε τὴν ἐποπτεῖαν ἐπὶ τῶν Ἐνοριακῶν Ἱερῶν Ναῶν, τῶν Παρεκκλησίων καὶ τῶν τομεαρχῶν. Πρὸς τούτοις, ἀπὸ τοῦ Νοεμβρίου τοῦ 1950 μέχρι τοῦ Αὐγούστου τοῦ 1953, διετέλεσεν ἱερατικῶς προϊστάμενος καὶ Ἱεροκήρυξ τοῦ ἐν Καστέλλῳ Πειραιῶς Ἱεροῦ Ναοῦ τοῦ Προφήτου Ἡλιοῦ, ἐν συνεχείᾳ Ἐφημέριος τοῦ Μητροπολιτικοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ τῶν Ἀθηνῶν, μέχρι τῆς ἐκλογῆς αὐτοῦ εἰς Ἐπίσκοπον.

Κατὰ τὸ χρονικὸν διάστημα τῆς ὑπερπενταετοῦς ὑπηρεσίας αὐτοῦ ὡς Ἀρχιγραμματέως τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, ἀποφάσασιν αὐτῆς μετέσχε διαφόρων Συνοδικῶν Ἐπιτροπῶν, ἀπὸ δὲ τοῦ Μαΐου τοῦ 1953 διετέλεσε Γραμματεὺς τῆς «Ἐπιτροπῆς Μελέτης Θεμάτων Προσυνόδου». Ἐντολῇ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου ἐξέδωκεν, ἐπιμελεῖα αὐτοῦ, εἰς δύο ὀγκώδεις τόμους (κατὰ τὰ ἔτη 1955 καὶ 1956) τὰς Συνοδικὰς Ἐγκυκλίους τῶν ἐτῶν 1901-1956. Κατὰ Σεπτέμβριον τοῦ 1955 προὔταθη ὑπὸ τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Θεσσαλονίκης κ. Παντελεήμονος ὡς Βοηθὸς αὐτοῦ Ἐπίσκοπος, τῆς προτάσεως ταύτης ἐπαναληφθείσης καὶ κατὰ Μάρτιον τοῦ 1956. Τῇ 19 Ἰανουαρίου τοῦ 1957 ἐξελέγη μέλος τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου τῆς ἐν Ἀθήναις ἐδρευούσης «Ἐταιρείας Εὐβοϊκῶν Σπουδῶν». Τὸν Ἀπρίλιον τοῦ 1957 ἀπενεμήθη αὐτῷ ὑπὸ τοῦ Μακαριωτάτου Πατριάρχου τῶν Ἱεροσολύμων κ. Βενεδίκτου τὸ ἰδρυθὲν ἐπὶ τῷ ἑορτασμῷ τῆς 1500ῆς ἐπετείου τοῦ Πατριάρχείου τῶν Ἱεροσολύμων «Χρυσοῦν Μετάλλιον τῆς Μητρὸς τῶν Ἐκκλησιῶν». Ἠσχολήθη καὶ μὲ τὴν συγγραφὴν ἐποικοδομητικῶν καὶ Ἐκκλησιαστικῶν ἱστορικῶν ἔργων. Πλὴν τῶν ἐν Ἐκκλησιαστικῶς περιοδικῶς δημοσιευθέντων ἄρθρων, αἱ μονογραφίαι αὐτοῦ εἶναι αἱ κάτωθι: 1) Παναγία Δινοιῶς, Βόλος 1949. 2) Παναγία Ὑπαπαντή, Καλάμαι 1950. 3) Δύο Θεόδωροι Ἐπίσκοποι Εὐρίπου, Ἀθῆναι 1951. 4) Ἡ Ἱ. Μητρόπολις Εὐρίπου διὰ μέσου τῶν αἰώνων, Ἀθῆναι 1952. 5) Ποιμαντικαὶ ἐνασχολήσεις. («Ἡ πνευματικὴ ζωὴ τοῦ ἑφημερίου», «Ἡ Φιλοσοφία παρὰ τοῖς κληρικοῖς», «Τὸ γινῶθι σαῦτόν τοῦ κληρικοῦ»). Ἀθῆναι 1952. 6) Ἐπισκοπὴ Ὠρεῶν, Ἀθῆναι 1953. 7) Νομοκάνων Παλαιστινός, Ἀθῆναι 1953. 8) Γάμος καὶ διαζύγιον (Β' ἔκδοσις), Ἀθῆναι 1953. 9) Ἡ ἐν βορείῳ Εὐβοίᾳ Ἱερὰ Μονὴ Ἁγίου Γεώργιος «Ἡλια» (Ἐπεξεργασία), Ἀθῆναι 1953. 10) Ἐπισκοπαὶ Πορθμοῦ—Αὐλῶνος, Αἰδηψοῦ, Ζάρκων καὶ Καναλίων, Ἀθῆναι 1954. 11) Ἀρχαὶ καὶ διάδοσις τοῦ Χριστιανισμοῦ ἐν Εὐβοίᾳ, Θεσσαλονίκη 1954. 12) Συνοπτικὴ Ἱστορία τῆς Διαρκοῦς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος (ἐπὶ τῇ 100ῇ ἐπετείᾳ τῶν ἐργασιῶν αὐτῆς), Ἀθῆναι 1954. 13) Ἐκκλησιαστικὰ Εὐβοϊκὰ σεμνώματα ἐν οἷς ὁ ἀοιδίμιος Πενταπόλεως Νεκτάριος, Ἀθῆναι 1955. 14) Καθαιρέσεις Μητροπολιτῶν Εὐρίπου, Ἀθῆναι 1955. 15) Ἡ Ἱερὰ Μητρόπολις Καρύστου διὰ μέσου τῶν αἰώνων. Ἀθῆναι 1955. 16) Λόγος εἰς Ἁγίον Ἀπόστολον

Ὁ Μεσσηνίας κ. Χρυσόστομος

Παῦλον καὶ εἰς τὸ ἔργον αὐτοῦ ἐν Ἑλλάδι, Ἀθῆναι 1956. 17) Ἡ κοσμητικὴ φρασεολογία εἰς τὸν Ἱερὸν Χρυσόστομον ἐν τῇ ἐν χρῆσει Ὑμνογραφίᾳ, Ἀθῆναι 1957. 18) Βιβλιοκρισίαι εἰς Ἐφημερίδας καὶ Περιοδικὰ. Ἐδημοσίευσεν καὶ πλείστα ἄλλα ἄρθρα καὶ ἀξιολόγους μονογραφίας κυρίως ἱστορικοῦ περιεχομένου.

Βιογραφικὸν σημεῖωμα

τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Κορινθίας κ. Παντελεήμονος

Ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Κορινθίας κ. Παντελεήμων ἐγεννήθη ἐν Κρανιδίῳ τῷ 1919. Δευτερότοκος υἱὸς εὐλαβῶν γονέων ἔτι ἐν ζωῇ εὕρισκομένων ἀμφοτέρων παρηκολούθησεν τὰ ἐγκύκλια μαθήματα ἐν Κρανιδίῳ. Ἐχων θεῖους ἱερεῖς καὶ ἐκ τῆς οἰκογενείας τοῦ πατρὸς του καὶ ἐκ τῆς οἰκογενείας τῆς μητρὸς του καὶ ἀδελφῶν ἱερέα, ἐκ τῆς ἡλικίας ἀκόμη τῶν 10 ἐτῶν ἐκανονάρχει καὶ ἐβοήθει εἰς τὴν ψαλμωδίαν εἰς τὴν γενέτειράν του. Μαθὼν περὶ αὐτοῦ ὁ συγγενὴς του καὶ τότε Μητροπολίτης Καρυστίας Παντελεήμων Φωστίνης τὸν ἐκάλεσε πηλοσίον του εἰς Κύμην Εὐβοίας, ὅπου ἐπεράτωσε τὰς γυμνασιακὰς σπουδὰς, ἐνεδύθη τὸ ἱερὸν ράσον εἰς ἡλικίαν 16 ἐτῶν, ἀργότερον ἐχειροτονήθη ὑποδιά-

κονος δι' ἕν ἔτος καὶ μετὰ ταῦτα Διάκονος. Εἰσήχθη εἰς τὴν Θεολογικὴν Σχολὴν τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, ἀλλὰ λόγῳ τοῦ ἐπισυμβάντος ἑλληνοϊταλικοῦ πολέμου τῷ 1940 διέκοψε προσωρινῶς τὰς σπουδὰς του, μετέβη μετὰ τοῦ Μητροπολίτου Παντελεήμονος εἰς μακροτάτην περιοδείαν καθ' ὅλον τὸ μῆκος τοῦ ἑλληνοϊταλικοῦ μετώπου εἰς Ἀλβανίαν, μετὰ δὲ τὴν ὑποδούλωσιν τῆς Ἑλλάδος εἰς τοὺς Ἰταλοὺς καὶ Γερμανοὺς κατετάγη ἐθελοντικῶς εἰς τὴν ἔθνικὴν ὀργάνωσιν ἀντιστάσεως, τελοῦσαν ὑπὸ τὴν ἡγεσίαν τοῦ εἰς τὰς ἐπάλλξεις τοῦ ἀγῶνος αὐτοῦ πεσόντος ἀειμνήστου Ἰωάννου Τσιγάντε. Καθ' ὅλον τὸ διάστημα αὐτὸ ἐφυγάδευσε ἐκ Κύμης, Πλατανίου, Καλάμου Ἀχλαδερῆς, Τσακαίων καὶ Σκύρου πολλὰς ἑκατοντάδας διωκομένων ὑπὸ τῶν Ἰταλογερμανῶν, Βρετανῶν, Νεοζηλανδῶν καὶ Κυπρίων. Μετὰ τὸ πέρας τῆς περιόδου αὐτῆς τοῦ ἀγῶνος, ἐφυγάδευσε Ἕλληνας ἐπικεκηρυγμένους καὶ διωκομένους ὡς καὶ ἀξιωματικούς τοῦ Ἑλληνικοῦ Στρατοῦ, οἱ ὅποιοι ἔφευγον διὰ τὰς ἐπιδρομὰς εἰς τὴν Μ. Ἀνατολὴν κατὰ τὸ ἔχθροῦ. Ὡσαύτως κατὰ τὸ διάστημα αὐτὸ ἐδέχετο εἰς τὴν μυστικὴν βᾶσιν Πλατάνι καὶ Τσέλαρος παρὰ τὴν Κύμην, ὑποβρύχια τὰ ὅποια ἐξεφόρτωναν ὅπλα, πολεμοφόδια, ἐκρηκτικὰς μαγνητικὰς βόμβας (χελώνας), μυδραλλιοβόλα, ἀσυρμάτους κ.λ.π., πάντα τὰ ὅποια μὲ μύριους κινδύνους διωχέτευσεν εἰς τὸ ἐν Ἀθήναις κέντρον τοῦ Ι. Τσιγάντε, ὀνομαζόμενον «Μήδης 14», δι' αὐτοκινήτων καὶ πλοιαρίων μέσα εἰς διαφόρους κρύπτας. Ἀκόμη παρελάμβανε καὶ ἐδέχετο συμμάχους κατασκόπους, πράκτορας τῆς Ἰντέλιτζενς Σέρβις καὶ Ἕλληνας ἀξιωματικούς σαμποτέρ, ὡς καὶ ἀσυρματιστὰς, τοὺς ὁποίους ὠδήγει εἰς Ἀθήνας πρὸς ἀνάληψιν ὑπηρεσίας καὶ πρὸς δρᾶσιν. Παρελάμβανε ἐκ τῶν ἀναφερθέντων ὑποβρυχίων χρηματικὰ ποσὰ εἰς χρυσὰς λίρας διὰ τὰς ἀνάγκας τοῦ ἀγῶνος τοῦ διεξαγομένου ὑπὸ τοῦ ἀειμνήστου Ι. Τσιγάντε, καὶ διὰ τὰς οἰκογενεῖας τῶν ἐν Μ. Ἀνατολῇ ὑπηρετούντων ἀξιωματικῶν, τὰς ὁποίας παρέδιδον μετὰ τοῦ Μητροπολίτου Παντελεήμονος καὶ ἄλλων συνεργατῶν εἰς τὸν Ι. Τσιγάντε καὶ εἰς τὸν ἀειμνήστον Ἀρχιεπίσκοπον Δαμασκηνόν. Τέλος, καταστάς ὑποπτὸς μετὰ τοῦ Μητροπολίτου εἰς τοὺς γερμανοϊταλοὺς, ἔφυγεν εἰς Σμύρνην μὲ τὰ διατιθέμενα ὑπὸ τῆς μυστικῆς ὑπηρεσίας μέσα καὶ ἐκείθεν κατηυθύνθησαν εἰς Κάϊρον μετὰ τοῦ ἀειμνήστου Μητροπολίτου Παντελεήμονος, ὅποτε ὑπηρέτησεν ὡς διάκονος, ἱεροκήρυξ εἰς τὸν ἐν Μ. Ἀνατολῇ στρατὸν ὀνομασθεὶς Ἀνθυπολοχαγός.

Τὸν Νοέμβριον τοῦ 1944 ἐπανῆλθεν εἰς Ἀθήνας μὲ τὸν ἐκ Μ. Ἀνατολῆς στρατὸν καὶ ὑπηρέτησεν εἰς τὴν Ταξιαρχίαν τοῦ Ρίμινι κατὰ τὸ ἐκσπάσαν τὸν Δεκέμβριον τοῦ 1944 κίνημα. Ἀπολυθεὶς τῶν τάξεων τοῦ στρατοῦ ἐξήκολούθησεν τὰς διακοπείσας σπουδὰς του καὶ τῷ 1947 ἔλαβε τὸ πτυχίον αὐτοῦ. Τῷ 1948 διωρίσθη Πρωτοσύγκελλος τῆς Ι. Μητροπόλεως Χίου καὶ ἐχειροτονήθη ἐν τῷ Καθεδρικῷ Ναῷ τοῦ Ἀγ. Μηνᾶ εἰς πρεσβύτερον, ἐχειροθετήθη

δὲ καὶ εἰς Ἀρχιμανδρίτην ὑπὸ τοῦ ἀπὸ Καρυστίας καὶ τότε Μητροπολίτου Χίου Μακαριστοῦ Παντελεήμονος Φωστίνη. Ἀκολουθῶν λαβὼν ἐκπαιδευτικὴν ἄδειαν μετέβη εἰς Λονδίνον, ὅπου ἐπὶ τριετίαν παρηκολούθησεν ἀνώτερα Θεολογικὰ μαθήματα εἰς τὸ Βασιλικὸν Πανεπιστήμιον τοῦ Λονδίνου. Ἐπανελθὼν ἐξ Ἀγγλίας διωρίσθη Διευθυντὴς Θ. Κηρύγματος παρὰ τῆ Ἀποστολικῆ Διακονίᾳ τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, διενεργήσας περιοδείας εἰς πλεῖστα μέρη τῆς Ἑλλάδος, ἀρθρογραφήσας εἰς ἐκκλησιαστικὰ περιοδικὰ καὶ ὀργανώσας τὸ Ἀ' Συνέδριον Ἱεροκηρύκων ἐν Ἀθήναις εἰς ὃ ἐποιήσατο καὶ εἰσήγησιν εἰδικήν. Συγχρόνως ὑπηρέτησεν ὡς προϊστάμενος τοῦ Ι. Ναοῦ Ἀγ. Ἐλευθερίου Ἀρεως, τὸν ὅποιον ἀπεπεράτωσεν καὶ εἰς τὸν ὅποιον ὠργάνωσεν ἀπογευματινὰ κηρύγματα καὶ πλουσιωτάτην κατηχητικὴν καὶ ἄλλην πνευματικὴν δρᾶσιν. Ἀργότερον μετετέθη ὑπὸ τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν Θεοκλήτου εἰς Ἰ. Ναὸν Κοιμήσεως Θεοτόκου Χρυσοσπηλαιωτίσσης, ὅποτε μετὰ δεκάμηνον ἐξελέγη παμψηφεί ὑπὸ τῆς Ι. Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος Βοηθὸς Ἐπίσκοπος τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν μὲ τὸν τίτλον τοῦ Ἀχαΐας, χειροτονηθεὶς μεγαλοπρεπέστατα εἰς τὸν Καθεδρικὸν Ναὸν Ἀθηνῶν τῆ 28ῃ Σεπτεμβρίου 1958 ὑπὸ τοῦ μακαριστοῦ Ἀρχιεπισκόπου Θεοκλήτου καὶ ἐτέρων ἐξ Ἀρχιερέων. Εἰς τὴν Ἀρχιεπισκοπὴν ὡς Βοηθὸς Ἐπίσκοπος εἶχε τὴν ἐποπτείαν ἐπὶ τῶν Φιλανθρωπικῶν Ἰδρυμάτων, τοῦ Θ. Κηρύγματος, τῶν ἐξομολόγων, τῶν Κατηχητικῶν Σχολείων, εἶχε δὲ τὴν παρακολούθησιν τῶν διαφόρων αἰρετικῶν καὶ τῶν αἰρέσεων αὐτῶν. Ἦτο γραμματεὺς τῆς Συνοδικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου Ἐκκλησιῶν καὶ τῆς Παγκοσμίου Ἐκκλησιαστικῆς Ὑπηρεσίας ἀπὸ ὅπου ἀπέστειλε τροφίμα, ἱματισμὸν καὶ χρήματα διὰ φοιτητὰς, δι' ἰδρύματα, διὰ συσσίτια, διὰ Κέντρα Χριστιανικῆς νεότητος, διὰ διαφόρους ὀργανώσεις τῶν Ἰ. Μητροπόλεων. Ὑπῆρξεν μέλος τῆς Συνοδικῆς Ἐπιτροπῆς διὰ τὴν παρακολούθησιν τῶν διαφόρων προπαγανδῶν καὶ τῆς Συνοδικῆς Ἐπιτροπῆς συγκροτήσεως διεθνῶν Συνεδρίων νεότητος. Ὑπῆρξεν ἀντιπρόεδρος τῆς ὀργανωτικῆς ἐπιτροπῆς τῆς Α' Πανορθόδοξου ἐν Ρόδῳ Διασκέψεως καὶ ἀντιπρόεδρος τῆς ὀργανωτικῆς Ἐπιτροπῆς ἑορτασμοῦ τῆς χιλιετηρίδος τοῦ Ἀγίου Ὁρους. Ἐξεπροσώπησε τὸν Ἀρχιεπίσκοπον Ἀθηνῶν εἰς χιλιάδας ἐκδηλώσεων, δεξιώσεων, διαλέξεων, ὀρκωμοσιῶν, τελετῶν, ἀκολουθιῶν κ.λ.π. Ἐχειροτόνησεν ἐντολῇ τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν περὶ τοὺς ἐξήκοντα ἱερεῖς καὶ διακόνους τῆς Ι. Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν. Ἀξιοποίησε τὴν περιουσίαν τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Ὀρφανοτροφείου Βουλιαγμένης. Ἀπεπεράτωσεν τὸν ὀρφανοτροφειακὸν Ναὸν Ταξιαρχῶν Πύλης Ἀγορᾶς (Γρηγορούσης). Ἐκτίσεν ἐκ θεμελίων νέον τριώροφον κτίριον τοῦ Ὀρφανοτροφειακοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Ἀσύλου Ἀγ. Ἀνδρέου Νέας Σμύρνης. Ἐδίδαξεν εἰς τὸ Φροντιστήριον Πνευματικῶν εἰς Πεντέλην καὶ εἰς τὴν Σχολὴν Ἀξιο-

Ο Κορινθίας κ. Παντελεήμων

ματικών Χωροφυλακής εν Αθήναις. Υπηρέτησεν επί εξάμηνον άποσπασθείς ως Γενικός Διευθυντής τής Άποστολικής Διακονίας τής Εκκλησίας τής Ελλάδος. Υπήρξε και εισέτι είναι μέλος τής Κεντρικής Επιτροπής του Παγκοσμίου Συμβουλίου Εκκλησιών έδρουούσης εν Γενεύη Έλβετίας. Είργασθη και έβοήθησεν εις τό έργον των, τόν Όργανισμόν Προλήψεως του Έγκλήματος, τόν Όργανισμόν Προλήψεως άτυχημάτων, εις τήν υπηρεσίαν Αίμοδοσίας του Υπουργείου Κοινωνικής Προνοίας και εις διαφώτισιν υπό του Υπουργείου Υγιεινής γενομένην διά τόν έμβολιασμόν των παιδων διά του έμβολίου Σαμπίν κατά τής πολιομυελίτιδος. Έλαβε μέρος εις Διεθνή Διαχριστιανικά Συνέδρια εις Μαλαμπάρ Νοτίων Ινδιών, εις Βηρυτόν, εις Γενεύην, εις Νέον Δελχί Ινδιών, εις Μοντρέ, εις Ρότσεστερ Η.Π.Α., εις Νιγηρίαν Άφρικής. Ώσαύτως έστάλη ως μέλος άποστολής εις Ρουμανίαν.

Συνέγραψε βοήθημα διά τούς Ιεροκύρηκας υπό τόν τίτλον «Κογχύλια και Πετράδια» και έτερα βιβλία όπως «Η Φιλοκαλία των Νηπτικών και τά εν αύτῃ περιλαμβανόμενα έργα», «Α Note on Anastasius of Sinai» και άντιαιτερικά ως «Οί χιλιασταί», «Οί Άντβεντισταί και Άντβεντισταί τής Ζ' ήμέρας»,

«Οί Πεντηκοστιανοί», «Οί Θεραπευταί τής καλουμένης Χριστιανικής Έπιστήμης». Έχει υπό έκδοσιν έτοιμα και έτερα άντιαιτερικά βιβλία. Μετέφρασεν τό δις μέχρι τούδε έκδοθέν και έξαντληθέν, πνευματικόν διήγημα υπό τόν τίτλον «Οί περιπέτειες ένός προσκυνητοῦ» και έχει υπό έκδοσιν έτέραν πνευτικωτάτου περιεχομένου μετάφρασιν υπό τόν τίτλον «Ο Γνόφος τής Άγνωσίας». Συνεργάζεται εις τήν υπό τής Άποστολικής Διακονίας γενομένην έκδοσιν των Έλλην. Πατέρων, συντάσσων έπωνύμως τούς Πίνακας Θεμάτων συμποσομένους μέχρι τούδε εις 1500 σελίδας. Συνέταξεν εις τήν έκδοσιν Α. Παπαδημητρίου τής Φιλοκαλίας των Ι. Νηπτικών Πίνακας Θεμάτων εκ 350 σελίδων. Έτιμήθη διά παρασήμων, Μεταλλίου έξαιρέτων πράξεων (δύς), Άργυροῦ Σταυροῦ Τάγματος Γεωργίου, Σταυροῦ μετά ξιφών Τάγματος Γεωργίου, άναμνηστικῶν μεταλλίων πολέμου Άλβανίας, Έθνικής Άντιστάσεως, πολέμου εις Μ. Άνατολήν, Χρυσού Σταυροῦ Χιλιετηρίδος Άγ. Όρους, Χρυσῶν Σταυρῶν Οίκουμεικοῦ Πατριάρχου, Πατριάρχου Άλεξανδρείας (Άγ. Μάρκου), Πατριάρχου Ιεροσολύμων.

Τῇ 18ῃ Νοεμβρίου π.έ. έξελέγη υπό τής Ι. Συνόδου τής Ιεραρχίας τής Εκκλησίας τής Ελλάδος Μητροπολίτης Κορινθίας και τῇ 28ῃ του ίδιου μηνός ένεθρονίσθη εν μέσω του παραληροῦντος έξ ιεροῦ ένθουσιασμοῦ λαοῦ τής Κορινθίας.

Βιογραφικόν σημείωμα του Σεβ. Μητροπολίτου Δράμας κ. Διονυσίου

Ο Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Δράμας και Έξάρχος Άνατολικής Μακεδονίας, Επίσκοπος Κοσ Διονύσιος, κατά κόσμον Παναγιώτης Κυράτσος, έγεννήθη εκ των ευσεβῶν Μακεδόνων Κωνσταντίνου και Μαρίας τό γένος Σκιαθίτου, εν Άρναία τής Χαλκιδικής, τῇ 25ῃ Μαρτίου του 1923.

Τά έγκύκλια μαθήματα παρηκολούθησεν εν τῇ γενετείρα του Άρναία. Τήν γυμνασιακήν του παιδευσιν έπραγματοποίησεν εν τῷ Ε' Γυμνασίω άρρένων Θεσσαλονίκης.

Τάς Πανεπιστημιακάς Θεολογικάς του σπουδάς συνέχισεν επίσης εν τῇ Θεολογικῇ Σχολῇ του Άριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, υπό καθηγητάς τούς Β. Ιωαννίδην, Δ. Κουίμουτσόπουλον, Δ. Μωραΐτην, Κ. Μπόννην, Γερ. Κονιδάρην, Β. Έξάρχον, Α. Ξυγγόπουλον, Ι. Κακριδῆν και Στ. Καφωμένον, άναδειχθείς εκ των πρώτων πτυχιούχων τής νεοιδρύτου, τότε, Θεολογικής Σχολής.

Έχων παιδιόθεν τήν ιερατικήν κλίσιν, καλλιεργηθείσαν έπιμελῶς και παρά των ευσεβῶν του Γονέων, ένωρίτατα εισῆλθεν εις τήν ιεροψαλτικήν χορείαν, καταρτισθείς και εις τήν Βυζαντινήν Μουσικήν.

Υπηρετῶν τήν Εκκλησίαν, ως Ιεροψάλτης και Κατηχητής, μετά πίστεως και ζήλου και σεμνότητος,

Ο Δράμας κ. Διονύσιος.

προσελήφθη παρά του Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Ίερισοῦ—Άγίου Όρους και Άρδαμερίου Κου Διονυσίου (νῦν Έδέσσης και Πέλλης) και καρείς Μοναχός εν τῇ Κοινοβιακῇ Μονῇ Κουτλουμουσίου Άγ. Όρους τῷ 1945, χειροτονήθη παρά του Γέροντός του, ταύτοχρόνως, Διάκονος και διωρίσθη Γραμματεὺς τῆς Ί. Μητροπόλεως Άρναίας.

Τῷ 1950 χειροτονήθη Πρεσβύτερος, λαβών, ὡς Διπλωματοῦχος τῆς Θεολογίας, ταύτοχρόνως και τὸ ὕπατον ἱερατικὸν ὄφθικιον τοῦ Άρχιμανδρίτου και διωρίσθη ἀμέσως, διὰ Βασιλικῷ Διατάγματος, Πρωτοσύγκελλος τῆς αὐτῆς Ί. Μητροπόλεως τῆς γενετείρας του.

Περὶ τὰ μέσα τοῦ 1951 ἠκολούθησε τὸν Γέροντά του Σεβασμιωτάτου Κύριον Διονύσιον, μετατεθέντα εἰς τὴν Ί. Μητρόπολιν Έδέσσης και Πέλλης, διακεκριμένον διὰ τε τὴν σύνεσιν και τὸ ἦθος γηραιὸν ἱεράρχην, παρ' οὗ πολλά ἐδιδάχθη και τὰ μέγιστα ὠφελήθη και παρὰ τῷ ὁποίῳ συνεχῶς ὑπηρέτησε, μέχρι τῆς ἑναγχοῦς εἰς Μητροπολίτην Δράμας προαγωγῆς του, ἀποδείξας, κατὰ τὴν συναπτήν εἰκοσαετῆ δημοσίαν και ὑπεύθυνον Διοικητικὴν Έκκλησιαστικὴν του διακονίαν, εὐσέβειαν, σύνεσιν, ἀκρίβειαν, ζῆλον, ἀλλὰ και ἀκακίαν και καλωσύνην.

Ἡ Διοικητικὴ πεζότης δὲν ἀπερρόφησεν οὐδ' ἀπεξένωσε τὸν Διονύσιον Κυράτσον τῆς πολυπλευροῦ ἱεραποστολικῆς και φιλανθρωπικῆς ἐπιπτείας και ὀργανώσεως, τὴν ὁποίαν, μετὰ ζήλου, ἐσυντόνιζεν ἐν τε Έδέσση και Γιαννιτοῖς, και τῇ μεγάλῃ Έπαρχίᾳ, οὐδὲ τῶν Θεολογικῶν και Παιδαγωγικῶν μελετῶν και συγγραφῶν, ἐν ταῖς ὁποίαις ἡ φιλότιμος, ὑποδειγματικὴ και ἀξιομίμητος ἐπίδοσίς του, ἐπισπάσασα τὴν εὐαρέσκειαν τῆς Μητρὸς Έλλαδικῆς Έκκλησίας και τὴν βράβευσιν τοῦ Πατριαρχείου Άλεξανδρείας (Μεγαλόσταυρος Άγίου Μάρκου), ἔχει ὡς κατωτέρω :

1. Εἰς Ἐπαινον Δοξῆς δέκα μικραὶ ὀμίλιαι 1959
2. Ἡ Τριας τῶν Χριστιανικῶν Ἀρετῶν 1960
3. Κατὰ Μῆνα Ἐκαστον 1960
4. Ἐνωπίον τῆς Παρουσίας Ἐποχῆς 1961
5. Ὁροσημα τοῦ Ἐνιαυτοῦ 1961
6. Ἰησοῦς Ὁ Χριστός 1962
7. Λόγος Ρηθεῖς εἰς τὰ ὄθρανοῖα εἰτ' οὖν ἔγκαινία τοῦ ἱεροῦ ναοῦ τῆς ἁγίας Σκεπῆς 1962
8. Ἡ ἁγιαζούσα Ἐκκλησία 1962
9. Τεσσαρεσ ὀμίλιαι 1963
10. Ὀικοδομοῦμεν ἕνα νέον κόσμον 1964
11. Πρὸς Διδασκαλοὺς 1964
12. Ἡ Πίστις Μας και τὰ ἰδεῶδη μας 1965
13. Δὲν εμεῖναν ἄνθρωποι 1965
14. Ἀρθρα εἰς περιοδικὸν «ΚΑΙΝΗ ΚΤΙΣΙΣ» Ἀθηνῶν
15. Ἀρθρα εἰς περιοδικὸν «ἈΠΟΛΥΤΡΩΣΙΣ» Θεσσαλονίκης.

Βιογραφικὸν σημεῖωμα

τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Κιλκισίου κ. Χαρίτωνος

Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Πολυανῆς και Κιλκισίου κ. Χαρίτων, κατὰ κόσμον Χρῆστος, ἐγεννήθη ἐν Νικομηδείᾳ τῆς Μικρᾶς Ἀσίας τὸ 1912. Πρὸ τῆς γεννησεῶς του οἱ εὐσεβεῖς γονεῖς του ἔταξαν νὰ τὸν κάμουν κληρικόν. Τὰ πρῶτα μαθήματα ἐδιδάχθη εἰς τὴν γενέτειράν του παρά τοῦ ἀειμνήστου πατρός του Παπᾶ-Παύλου, ὅστις ἦτο ἱερεὺς και διδάσκαλος. Μετὰ τὴν Μικρασιατικὴν καταστροφὴν ἡ οἰκογένεια τοῦ Παπᾶ-Παύλου ἐγκατεστάθη εἰς Καλαμάταν, ἔνθα ὁ Χρῆστος ἐπεράτωσε τὴν φοίτησιν του εἰς τὰ Γιαννιτανικά τὸ Δημοτικὸν Σχολεῖον, εἰς τὸ Χατζῆ και τὸ Χαροκοπιὸ τὸ Ἑλληνικὸν Σχολεῖον, εἰς δὲ τὴν Καλαμάταν τὸ Α' Γυμνάσιον Καλαμῶν τὸ 1930. Τὸν Ὀκτώβριον τοῦ αὐτοῦ ἔτους εἰσήχθη εἰς τὴν Θεολογικὴν Σχολὴν τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, ὅπου μετὰ τετραετῆ φοίτησιν ἔλαβε τὸ πτυχίον τοῦ Θεολόγου μετὰ τὸν βαθμὸν «λίαν καλῶς».

Τὸ 1937 διωρίσθη Γραμματεὺς τῆς ἱερᾶς Μητροπόλεως Σάμου και Ἰκαρίας, ὅπου και χειροτονήθη ἱεροδιάκονος παρά τοῦ ἀειμνήστου Μητρο-

λίτου Σάμου και Ίκαρίας Κυρού Ειρηναίου. Από τῆς θέσεως αὐτῆς τὸ 1940 διωρίσθη Ἱεροκέρυξ εἰς τὸ Κιλκίς, ὅπου ὑπηρέτησεν ἐν τῇ ιδιότητι του ταύτη μέχρι τῆς ἐκλογῆς του ὡς Μητροπολίτου Πολυανῆς καὶ Κιλκισίου.

Ὁ Σεβασμιώτατος κ. Χαρίτων, δονούμενος ὑπὸ ἐντόνων θρησκευτικῶν καὶ ἐθνικῶν παλμῶν, ἀνέπτυξε καταπληκτικὴν ἐκκλησιαστικὴν, κοινωνικὴν καὶ ἐθνικὴν δράσιν, ἀναδειχθεὶς ἀκούρατος ἐργάτης τοῦ Εὐαγγελίου καὶ ἀτρόμητος ὑπερασπιστὴς τῆς Θρησκείας καὶ τῆς Πατρίδος.

Κατὰ τὴν σκοτεινὴν περίοδον τῆς κατοχῆς, ὅτε ὁλόκληρον τὸ Ἔθνος ὑπέφερε καὶ ἐδοκιμάσθη ὕλικῶς καὶ ψυχικῶς, ὠργάνωσεν εἰς Κιλκίς παιδικὰ συσσίτια, τὰ ὅποια ἐλειτούργησαν ὁμαλῶς καὶ ἀπροσκόπτως μέχρι τοῦ ἔτους 1947 χάρις εἰς τὴν ἀταπάρνησιν καὶ τὴν τιμιότητά του, τοῦ ἀριθμοῦ τῶν σιτιζομένων παιδιῶν ἀνελθόντος εἰς 2000. Τὸ 1945 ἐπεσκέφθη τὰ συσσίτια ὁ τότε ὑπουργὸς Βορείου Ἑλλάδος κ. Χ. Φραγκίστας, ὅστις ἐξέφρασε τὴν εὐαρέστειάν του μὲ τὰς λέξεις: «Τὸ ὠραιότερον ἔργον ποῦ συνήντησα εἰς τὴν Κεντρικὴν Μακεδονίαν».

Κατὰ τὸ ἔτος 1945 καὶ 1946 ἐδημιούργησε παιδικὰ κατασκηνώσεις μὲ 1260 τροφίμους.

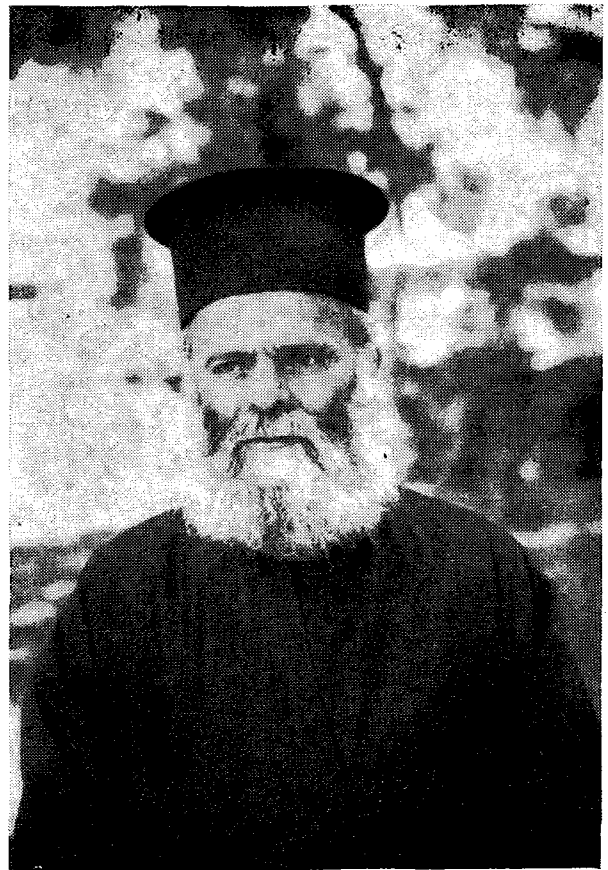
Ἐλλείπει θεολόγου καθηγητοῦ, ἐδίδαξεν ἀμισθί εἰς τὸ Γυμνάσιον ἐπὶ δύο σχολικὰς περιόδους κατὰ τὰ ἔτη 1945 καὶ 1946, συντελέσας τὰ μέγιστα εἰς τὴν ὁμαλὴν λειτουργίαν τοῦ Γυμνασίου.

Τὸ 1945-1946 διετέλεσε Νομαρχιακὸς Ἐπιθεωρητὴς εἰς τὸν Νομὸν Κιλκίς μετὰ τοῦ τότε Διευθυντοῦ τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς διὰ τὸ ἔργον τῆς διατροφῆς τῶν παιδιῶν, τὸ ὅποιον ἡ GREEK V.P. διὰ τοῦ Πατριωτικοῦ Ἰδρύματος ἀνέλαβεν ἐν Ἑλλάδι, τὸ δὲ 1946 ἡ κ. Λίνα Τσαλδάρη τοῦ ἀνέθεσεν τὴν ἀναδιοργάνωσιν τοῦ ΠΙΚΠΑ Κιλκίς. Τὸ 1947-49 διετέλεσε Πρόεδρος τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἐρυθροῦ Σταυροῦ Κιλκίς.

Κατὰ τὰ ἔτη 1946-49 δι' ἐκθέσεών του πρὸς εὐκαταστάτους ὁμογενεῖς τῆς Ἀμερικῆς κατώρθωσε νὰ προκαλέσῃ ἐκφίθην τὴν ἀποστολὴν 200 δεμάτων ἱματισμοῦ, ὃν διένειμεν εἰς τοὺς ἀπόρους τῆς περιοχῆς Κιλκίς. Τὸ 1961 διεξήγαγεν ἐν Ἀμερικῇ ἐπιτυχητὴν ἔρανον ὑπὲρ τοῦ Ἱεροῦ Μητροπολιτικοῦ Ναοῦ Κιλκίς.

Ὁργάνωσε καὶ διηύθυνε τὰ Κατηχητικὰ Σχολεῖα Κιλκίς ἀπὸ τοῦ 1940, ἐμφυτεύων εἰς τὴν νέαν γενεάν τὰ ὑψηλὰ ἰδανικά τῆς Θρησκείας, τῆς Πατρίδος καὶ τῆς Οἰκογενείας.

Ὁ Σεβασμιώτατος κ. Χαρίτων ἀνέπτυξε καὶ ἐξαιρετικὴν ἐθνικὴν δράσιν. Κατὰ τὴν κατοχὴν διετέλεσε μέλος τῆς Διοικούσης Ἐπιτροπῆς τῆς Ἐθνικῆς Ἀντιστάσεως τοῦ Νομοῦ Κιλκίς. Κατὰ τὴν σκοτεινὴν αὐτὴν περίοδον περιήρχετο τὴν ὑπαιθρον μετὰ 25μελοῦς χορωδίας νέων, ἱεουργῶν καὶ διὰ τῶν φλογερῶν του ὁμιλιῶν τονώων τὸ ἐθνικὸν καὶ θρησκευτικὸν φρόνημα τοῦ λαοῦ, ἐνῶ ἡ χορωδία ἐξετέλει μετὰ τὴν θεῖαν Λειτουργίαν εἰς τὰς πλα-

Ὁ Πολυανῆς καὶ Κιλκισίου κ. Χαρίτων

τείας τῶν χωρίων πατριωτικὰ ἄσματα. Καίτοι τοῦ ὑπεδείχθη τόσον παρὰ τῶν Βουλγάρων ὅσον καὶ παρὰ τῶν συμμοριτῶν καὶ ἐγκαταλείψῃ τὴν περιοχὴν αὐτὴν, παρέμεινε διὰ νὰ ὑποστῇ τὴν τύχην τοῦ ποιμνίου καὶ δις κατεδικάσθη εἰς θάνατον, συνελήφθη καὶ ἐρρίφθη εἰς τὰς φυλακάς, ὅπου ὑπέστη τὰ πάνδεινα, ἀλλὰ προνοίᾳ Θεοῦ ἐσώθη τελικῶς τῇ ἐπεμβάσει τοῦ λαοῦ τοῦ Κιλκίς.

Κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ ἐπαράτου συμμοριτοπολέμου ὑπηρέτησεν ὡς στρατιωτικὸς ἱερεὺς μὲ τὸν βαθμὸν τοῦ ἐφέδρου λοχαγοῦ, προσφέρας ἀνεκτιμήτους ὑπηρεσίας, ὡς προκύπτει ἀπὸ τὰς ἐκθέσεις τῶν Διοικητῶν του. Οὕτω εἰς μίαν ἡμερησίαν διαταγὴν του ὁ Διοικητὴς τῆς IV μεραρχίας ὑποστράτηγος Πλέσσας Δημήτριος λέγει μεταξύ ἄλλων τὰ ἑξῆς: «Ἡ ὑπερηφάνεια τὴν ὁποίαν αἰσθάνεται ὅταν κατέρχεται ἀπὸ ἀποκρήμους βράχους τοῦ Μπέλλης, ἀφοῦ ἐπεκοινωνήσῃ μὲ τοὺς φρουροὺς τῆς Πατρίδος, δίδει εἰς ἡμᾶς τοὺς φυσικοὺς Διοικητὰς τῶν τελευταίων τὸ δικαίωμα νὰ ὑπερφηανεύωμεθα, διότι ἡ Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ ἔχει τοιοῦτους σεμνοὺς καὶ ἀνιδιοτελεῖς κήρυκας καὶ λειτουργοὺς τοῦ Ὑψίστου. Τὸ ξεχείλισμα τῆς ψυχῆς μας ἐνώπιον ἐνὸς τοιοῦτου τιμίου ἐργάτου τῆς Θρησκείας ἐκοπῆ εἰς μίαν μυριόστομον εὐχήν: Ὁ μεγάλος Θεὸς τῆς

ΕΠΙ ΤΩΝ ΠΡΑΚΤΙΚΩΝ ΤΗΣ ΕΝ ΑΑΡΗΥΣ ΔΙΑΣΚΕΨΕΩΣ

Η'

Ἐπιφυλάξεις ἡμετέρων ἐπὶ τοῦ Τόμου.

Καὶ ὁ αἰδ. συνάδελφος κ. Ρωμανίδης θεωρεῖ ὡς ἀναμφίβολον, ὅτι ὁ Λέων ἔτεινε νὰ χωρίζη ἢ νὰ διακρίνη τὰς ἐνεργείας τοῦ Χριστοῦ κατὰ τρόπον, ὥστε αἱ δύο φύσεις νὰ φαίνωνται ὡς νὰ ἐνεργοῦν κεχωρισμένα ὑποκείμενα. Τὴν τάσιν δὲ ταύτην ἐξηγεῖ, ἐκ τοῦ ὅτι ὁ Λέων δὲν εἶχεν ἀντιληφθῆ, ὅτι ἦτο δυνατόν ἡ ἔκφρασις «μία φύσις» νὰ ἐκληφθῆ καὶ ὀρθοδόξως σημαίνουσα μία ὑπόστασις¹. Καὶ ὅτι μὲν διακρίνει τὰς δύο φύσεις ἐν Χριστῷ ὁ Λέων, οὐδεὶς ὁ ἀντιλέγων. Ὅτι δὲ ἡ διάκρισις αὕτη ὀρθοδόξως γινομένη, δὲν προσεγγίζει οὐδὲ πόρρωθεν τὰ ὅρια τοῦ χωρισμοῦ τῶν δύο φύσεων, βεβαιούται ὑπὸ τῆς περὶ διαίρεσεως περικοπῆς τοῦ Τόμου, τὴν ὁποίαν παρεθέσαμεν, καὶ ἡ ὁποία δὲν εἶναι ἡ μόνη ἐν αὐτῷ διακηρύττουσα τὴν φυσικὴν ἔνωσιν. Οὕτως ἀναγινώσκουμεν ἐν τῷ Τόμῳ: «Ἡ θεία φύσις ἡνώθη τῇ φύσει τῇ παθητῇ»· «ἐν ἀκεραία τοιγαροῦν ἀληθοῦς ἀνθρώπου καὶ τελεία τῇ φύσει Θεοῦ ἐτέχθη ὅλος ἐν τοῖς ἑαυτοῦ καὶ ὅλος ἐν τοῖς ἡμῶν»· «προσέλαβε δούλου μορφὴν δίχα ρύπου τινὸς ἀμαρτήματος καὶ τὸ ἀνθρώπινον αἴζων καὶ τὸ θεῖον οὐ μειῶν»· «ὁ ποιητῆς καὶ δεσπότης τῶν ὄλων εἰς τῶν ἀνθρώπων ἠβουλήθη γενέσθαι». Ἐξαίρων δὲ συγχρόνως ὁ Λέων καὶ τὴν ὑποστατικὴν ἔνωσιν, ἀλλὰ καὶ τὴν διάκρισιν—ὄχι διαίρεσιν—τῶν δύο φύσεων γράφει: «Τοιγαροῦν ὅς ἐν μορφῇ Θεοῦ πεποίηκεν ἄνθρωπον, αὐτὸς ἐν μορφῇ δούλου γέγονεν ἄνθρωπος. Φυλάττει

1. Πρακτικά ἐνθ' ἄνωτ. σελ. 87.

γὰρ ἑκατέρα φύσις ἀνελλιπῶς τὴν ἑαυτῆς ιδιότητα. Καὶ ὡςπερ οὐκ ἀναιρεῖ τὴν τοῦ δούλου μορφὴν ἢ μορφὴ τοῦ Θεοῦ, οὕτω τὴν τοῦ Θεοῦ μορφὴν ἢ τοῦ δούλου μόρφωσις οὐκ ἐμείωσε»². Θεολογικώταται, ἀλλὰ καὶ ἐξόχως σαφεῖς καὶ ἀκριβεῖς διατυπώσεις!

Μετ' ἐπὶκρισιν τοῦ Τόμου ζωηράν πως ὑπὸ τοῦ ἐπισκόπου Sarkissian διετύπωσεν ἐπιφυλάξεις τινὰς καὶ ὁ σεβαστὸς μοι πατὴρ Florovsky εἰπών: «Ἐὰν ὁ Τόμος οὕτος ἤθελε ληφθῆ μόνος καθ' ἑαυτόν, θὰ ἐδημιούργει τὴν ἐντύπωσιν ὑπερβολικῆς τινος ἀντιθέσεως τῶν ἐπὶ μέρους ἐνεργειῶν τοῦ Χριστοῦ τῶν διαφόρων φύσεων, χωρὶς νὰ γίνεταί ἐξ ἴσου ἔμφρασις ἐπὶ τῆς ἐνότητος τοῦ προσώπου τοῦ Χριστοῦ, καίτοι ἡ πρόθεσις τοῦ Πάπα ἦτο ὑγιῆς καὶ ὀρθόδοξος... Διὰ τοῦτο ὁ ὅρος τοῦ Λέοντος θὰ ἔπρεπε πάντοτε νὰ χρησιμοποιηθῆ ἐν συσχετισμῷ πρὸς τὸν Ὅρον αὐτῆς τῆς Συνόδου τῆς Χαλκηδόνος»³. Μετριάζων ἐν τούτοις περισσώτερον τὴν γνώμην αὐτοῦ ταύτην ὁ σεβαστὸς συνάδελφος παρατηρεῖ ἀλλαχού: «Εἶμαι ἐξ ὅλης καρδίας ὑπὲρ τῆς συνδιαλλαγῆς μετὰ τῶν Ἀνατολικῶν Ἐκκλησιῶν. Ἀλλὰ δὲν εἶμαι ὑπὲρ τῆς ὑπερεμφάσεως τῆς Ἀνατολῆς. Ἀνατολικὸς Οἰκουμενισμὸς εἶναι ἐν τῇ ὀνομασίᾳ ἀντίφρασις. Διότι εἰς τὴν Οἰκουμένην ἀνήκει καὶ ἡ Δύσις. Δὲν δυνάμεθα νὰ ἐπιτρέψωμεν, ὅπως λησμονηθῆ ἡ Δύσις καὶ ὁ Τόμος τοῦ Λέοντος. Ἡ χριστιανικὴ παράδοσις εἶναι οἰκουμενικῆ. Ἡ Βυζαντινὴ Ἐκκλησία ἐφοβήθη νὰ ἐπιστεύσῃ τὸ σχίσμα ἀπορ-

2. Ed. Schwartz ἐνθ' ἄν. σελ. 13-14.

3. Πρακτικά ἐνθ' ἄν. σελ. 32.

Ἑλλάδος νὰ μᾶς ἀξιῶση συντόμως νὰ τὸν ἴδωμεν ποιμενάρχην ἀξίον τῆς ἀποστολῆς του».

Ἀπὸ 5 Μαρτίου 1952 μέχρι 30 Μαΐου 1953 ὁ Σεβασμιώτατος κ. Χαρίτων ὑπηρέτησεν ἐθελοντικῶς ἐν Κορέᾳ εἰς τὸ Τάγμα τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἐκστρατευτικοῦ Σώματος, περιερχόμενος ἀθουρύβως πᾶσαν ἀτομικὴν θέσιν μάχης ἡμέραν καὶ νύκτα, ὑπὸ βροχὴν ἢ ἀφόρητον ψύχος καὶ κάτω ἀπὸ τὰ παντοῖα πυρὰ τοῦ ἐχθροῦ, σκορπιζὼν τὸ χαμόγελον τῆς χαρᾶς, τὴν αἰσιοδοξίαν τῆς πίστεως καὶ χαλυβδῶνων τὴν θέλησιν τῶν μαχητῶν. Τὸ μέγα κῦρὸς του προεκάλεσε τὸν σεβασμὸν πρὸς τὸ πρόσωπόν του τῶν συμμαχικῶν στρατευμάτων καὶ ἰδίως τῶν ἀνωτάτων ἀξιωματικῶν, τῶν στρατηγῶν Βάν Φλῆτ καὶ Τζέκενς, καθὼς καὶ ἀπάντων τῶν κληρικῶν τῶν ἄλλων δογματῶν, πράγμα τὸ ὁποῖον ἐξύψωσε καὶ τὸ γόητρον τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος. Ἐπὶ πλέον ἐσύναξε τὴν Ὀρθόδοξον Ἐκκλησίαν τῆς Κορέας, λειτουργήσας πολ- λάκις καὶ γενικῶς δημιουργήσας ἰσχυρὰν ἀκτινοβόλον ἐστὶν τῆς Ὀρθοδόξου ἡμῶν πίστεως εἰς τὴν μακρυνὴν αὐτὴν χώραν.

Εἰς ἀναγνώρισιν τῶν ἐν τῷ ἐθνικῷ στρατῷ ὑπη- πεσιῶν του ἐν Ἑλλάδι καὶ ἐν Κορέᾳ ἐτιμήθη διὰ τριῶν Μεταλλίων ἐξαιρέτων πράξεων, τοῦ Πολεμικοῦ Σταυροῦ, τοῦ Μεταλλίου Ὁρειχαλκίνου Ἀστέρος, τοῦ Μεταλλίου Ἠνωμένων Ἐθνῶν, τοῦ Ἀναμνηστικοῦ Κορεατικῆς Ἐκστρατείας καὶ μιᾶς εὐαρεσκείας τοῦ Σιγκ-Μάν-Ρῆ. Τὸ δὲ Δημοτικὸν Συμβούλιον τοῦ Κιλκίς παμψηφεί καὶ ὁμοφώνως ἀνεκήρυξε τὸ 1960 τὸν τότε ἀρχιμ. Χαρίτωνα καὶ νῦν Μητροπολίτην του ἐπίτιμον δημότην τῆς πό- λεως Κιλκίς εἰς ἔνδειξιν εὐγνωμοσύνης ἀνθ' ὧν ὑπὲρ αὐτῆς ἐποίησεν.

Ἡ σεπτῆ Ἱεραρχία τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλά-δος, ἐκτιμῶσα τὴν ἡρωϊκὴν μορφὴν τοῦ ἀρχιμ. κ. Χαρίτωνος, τοῦ ὁποίου ὅλη ἡ μέχρι τοῦδε ζωὴ καὶ δράσις ὑπῆρξε φλογερὸν καὶ καρποφόρον ἐθνικὸν καὶ χριστιανικὸν κήρυγμα, ἐξέλεξεν αὐτὸν ἐν τῇ συνεδρίᾳ τῆς 19 Νοεμβρίου π.ἔ. ὡς Μητροπολίτην Πολυανῆς καὶ Κιλκισίου, πρὸς ἐπιβράβεισιν τῶν ἀρετῶν του καὶ συνέχισιν ἀπὸ ὑψηλοτέρας σκοπιᾶς τῆς καρποφόρου διακονίας του ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ τοῦ Χριστοῦ.

ρίπτουσα τὸν Λέοντα. Ὅφειλομεν καὶ ἡμεῖς νὰ εἴμεθα προσεκτικοί»⁴.

Μὴ συμμεριζόμενοι ὡς πρὸς τὸν Τόμον τοῦ Λέοντος τὰς ἐπιφυλάξεις ταύτας ἔχομεν ὑπ' ὄψιν οὐ μόνον τὰ ἄπερ παρεθέσαμεν ἐξ αὐτοῦ ἀποσπάσματα, ἀλλὰ καὶ τὸ γεγονός, ὅτι χωρία τούτου σκανδαλίζοντα τοὺς Ἀντιχαλκηδονίους, ἀλλὰ καὶ τινὰς τότε τῶν Πατέρων τῆς ἐν Χαλκηδόνι συνόδου ἐνεσωματώθησαν εἰς αὐτοὺς τοὺς ὅρους τῆς ἐν Χαλκηδόνι καὶ τῆς Ἐκτῆς Οἰκουμ. συνόδου. Ὁλόκληρος ἡ περίοδος «ἐνεργεῖ ἐκατέρα μορφή μετὰ τῆς θατέρου κοινωνίας ὅπερ ἴδιον ἔσχηκε, τοῦ μὲν Λόγου κατεργαζομένου ὅπερ ἐστὶ τοῦ Λόγου, τοῦ δὲ σώματος ἐκτελοῦντος ἄπερ ἐστὶ τοῦ σώματος», ἣτις καὶ ἐν τῇ συνόδῳ τῆς Χαλκηδόνος ἀπετέλεσεν, ὡς εἶδομεν λίθον προσκόμματος, ταύτης δὲ εἰδικώτερον μνημονεύει ἐμφατικώτερον ὁ αἰδ. Samuel ἐν τῇ Εἰσηγήσει αὐτοῦ ὡς καταλυοῦσης τὴν προσωπικὴν ἐνότητα τοῦ Χριστοῦ⁵, περιελήφθη εἰς τὸν ὅρον τῆς Ἐκτῆς Οἰκουμενικῆς Συνόδου. Διὰ τοῦτο δὲν δυνάμεθα νὰ μὴ προσέξωμεν καὶ τὴν παρατήρησιν τοῦ ῥώσου πατρὸς Βορονου εἰπόντος: «Τὸ πνεῦμα τοῦ Κυρίλλου εἶναι ἰσχυρόν. Δὲν εἴμεθα κατ' αὐτοῦ. Ἄλλ' εἴμεθα ἡ Ἐκκλησία. Οὐχὶ ὁμως ἡ Ἐκκλησία τοῦ Κυρίλλου ἢ τοῦ Λέοντος ἢ τοῦ Θεοδώρητου ἢ οἰουδήποτε ἄλλου. Ἡ Ἐκκλησία εἶναι ὑπὲρ πάντας τούτους. Δὲν ὑποχρεούμεθα νὰ δεχώμεθα πᾶν ὅ,τι τοῦ Κυρίλλου. Ἡ θεμελιώδης του Χριστολογία εἶναι σπουδαία. Ἄλλὰ δὲν ὑπάρχει ἀνάγκη νὰ ἀπορρίπτομεν τὸν Λέοντα καὶ τὸν Θεοδώρητον εἰς τὰς θετικὰς των συμβολὰς... Ἀκόμη καὶ εἰς τὸν Νεστόριον ὑπάρχουν πολλὰ θετικὰ ἐπόψεις. Ὅφειλομεν νὰ ἀναγνωρίζωμεν τόσον τὴν ἀξίαν, ὅσον καὶ τὴν ἀσθένειαν ἀμφοτέρων τῶν πλευρῶν. Τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐργάζεται ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ ὡς ἐν σύνολον λαμβανομένη»⁶. Οἰανδήποτε ὑπερβολὴν καὶ ἂν καταλογίσωσιν εἰς τὴν παρατήρησιν ταύτην τοῦ αἰδ. καθηγητοῦ κ. Βορονου ἐκφράζει αὕτη καὶ μέγα μέρος ἀληθείας. Δὲν δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν, ὅτι πᾶν ὅ,τι ἐδίδαξεν ὁ Θεοδώρητος ἢ ὁ Νεστόριος εἶναι παραληνημένον. Οὐδὲ ὅτι ὑπὲρ τὸ κῦρος τοῦ ἐν ἁγίοις μεγάλου πατρὸς Κυρίλλου τοῦ Ἀλεξανδρείας δὲν ὑφούται ἀναντιλέκτως αὐθεντικώτερον τὸ κῦρος τῆς Οἰκουμενικῆς συνόδου. Τὰ δώδεκα κεφάλαιά του περιβάλλονται διὰ κύρους ἰσοστασίου πρὸς τὸ τῶν ὄρων τῶν Οἰκουμενικῶν συνόδων διότι καὶ ταῦτα ἀπετέλεσαν ὅρον τῆς Γ' Οἰκουμενικῆς, καίπερ διαμφισβητηθέντα, ἀλλ' ὑπὸ τῶν ἐπομένων συνόδων μετὰ σεβασμοῦ ἀναφερόμενον.

Κατὰ ταῦτα εἰς ζητήματα, ἐπὶ τῶν ὁποίων ἀπεφάνθησαν αἱ Οἰκουμενικαὶ σύνοδοι, ἐφ' ὅσον ταῦτα θίγονται καὶ ὑπὸ πατρὸς τινος κατὰ τρόπον ἀσύμφωνον πρὸς τὰς ἀποφάνσεις τῶν συνόδων, ἡμεῖς ὑποχρεούμεθα νὰ συμμορφώμεθα πρὸς ὅ,τι αἱ

σύνοδοι εἶπον, οἰοσδήποτε καὶ ἂν εἶναι ὁ ἄλλως γνωματεύων πατήρ. Εἶναι ἀληθές, ὅτι καὶ ἡ λεγομένη συμφωνία τῶν Πατέρων (consensus Patrum) ἐνσωματώνει τὴν ἀποστολικὴν Παράδοσιν. Ἀλλὰ καὶ τῆς συμφωνίας ταύτης τὸ κῦρος ἐπέται εἰς τὸ αἰδεσιμώτερον αὐτοῦ κῦρος τῶν Οἰκουμενικῶν συνόδων. Ἐὰν ταῦτα δὲν ἔχωσιν οὕτω, ποῦ εἶναι λοιπὸν τὸ ἀλάθητον τῆς Ἐκκλησίας καὶ πῶς ἡ Ἐκκλησία εἶναι στῦλος καὶ ἐδραίωμα τῆς ἀληθείας; Ἐὰν δὲ αἱ ὑπὸ τῆς καθολικῆς συνειδήσεως τῆς Ἐκκλησίας ἀναγνωριζόμεναι Οἰκουμενικαὶ σύνοδοι δὲν εἶναι τὸ ἀλάθητον ὄργανον τῆς διακηρύξεως τῆς σωζούσης ἀληθείας ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ, ποῖον θὰ ἦτο τοῦτο ἐν αὐτῇ;

Ἐφ' ὅσον λοιπὸν δεχόμεθα, ὅτι τῇ ἐπιστοσίᾳ τοῦ ἁγίου Πνεύματος συνετάχθη καὶ ὁ ὅρος τῆς ἐν Χαλκηδόνι συνόδου, δὲν πρέπει νὰ ἀπορῶμεν ἐὰν θετικὰ ἐπόψεις προβληθεῖσαι ὑπὸ τοῦ Νεστορίου, ἀπαλλαγείσαι δὲ ὑπὸ τοῦ Λέοντος πάσης πλάνης υἰοθετήθησαν ὑπὸ τῆς Συνόδου καὶ περιελήφθησαν εἰς τὸν ὅρον αὐτῆς. Αὐτὸ θὰ εἴπη ἐπιστοσία Πνεύματος. Θὰ εἴπη μετὰ ἄλλων καὶ νὰ ἀπαλλάσσεται ἡ ἀλήθεια ἀπὸ τῶν μετ' αὐτῆς ἀναμειγμένων στοιχείων πλάνης καὶ νὰ προβάλληται κεκαθαρμένη καὶ ἀνόθευτος. Παρατηρεῖ λοιπὸν ὁ αἰοίδιμος Βασ. Στεφανίδης: «Ἡ ἐν τῷ ὄρω τῆς Χαλκηδόνος περιληφθεῖσα φράσις ἐν δύο φύσεσιν, ἡ ὁποία σημαίνει, ὅτι μετὰ τὴν ἔνωσιν ἐν τῷ Χριστῷ ὑπάρχουσι δύο φύσεις, ἦτο βεβαίως ν ἐστ ο ρ ι α ν ι κ ῆ, ἀλλὰ μετὰ τὸν χωρισμὸν φύσεων καὶ προσώπου καὶ τὸν καθορισμὸν, ὅτι ἐν τῷ Χριστῷ τὸ ἐν πρόσωπον (καὶ τὰς δύο φύσεις) ἀποτελεῖ ὁ θεῖος Λόγος, ἀπέβαλεν ὀλοτελῶς τὴν νεστοριανικὴν χροιάν»⁷. Καὶ φαίνεται μὲν, ὅτι καὶ κατὰ τὴν τελευταίαν στιγμὴν ἐξεδηλώθη ἐν τῇ Συνόδῳ ἀντίδρασις τις περὶ τὴν χρῆσιν τῆς ἐκφράσεως «ἐν δυοῖ φύσεσιν», καὶ κατὰ τὸν Στεφανίδην τὸ πρῶτον σχέδιον εἶχεν ἀντὶ ταύτης τὴν ἀρεστὴν καὶ εἰς τοὺς Ἀλεξανδρινίζοντας ἐπισκόπους τῆς Αἰγύπτου, τῆς Παλαιστίνης καὶ τοῦ Ἀνατολικοῦ Ἰλλυρικοῦ ἔκφρασιν «ἐκ δύο φύσεων». Ἡ μικτὴ ὁμως ἐπιτροπή, ἡ συντάξασα τὸ τελικὸν σχέδιον τοῦ ὅρου ἔθεσε τὴν φράσιν «ἐν δύο φύσεσιν»⁸. Ὅπως δὲ καὶ ἡ ἐκφρασις «ἐν δύο φύσεσιν» υἰοθετήθη ἔπειτα καὶ ὑπὸ τῆς Πέμπτης καὶ τῆς Ἐκτῆς Οἰκουμενικῆς εἰσαχθεῖσα ἐν τοῖς ὅροις αὐτῶν. Ἀκριβῶς δὲ τὸ ὅτι ὑπὸ ἐπισκόπων ἀπαρεσκομένων εἰς τὴν διάκρισιν τῶν δύο φύσεων καὶ οὕτως εἰπεῖν μονοφυσιτιζόντων διεκηρύχθη τοιοῦτος μνημειώδης ὅρος ἐξαίρων τὴν ἀκεραιότητα καὶ τὸ ἀσύγχυτον τῶν δύο φύσεων ἐν τῇ ἐνώσει αὐτῶν, ἀποδεικνύει τὴν ἐπιστοσίαν τοῦ Πνεύματος, χειραγωγούσαν σκευὴ εὐαπάτητα καὶ ἀπ' αὐτῶν ἀποτελοῦσαν Σύνοδον ὄντως Οἰκουμενικὴν καὶ ὡς τοιαύτην ἐπιβαλλομένην εἰς τὴν Ἐκκλησιαστικὴν συνείδησιν.

Ὅτι δὲ ἡ διακρίνουσα, ἀλλὰ μὴ δι-

4. Αὐτόθ. σελ. 80.

5. Αὐτόθ. σελ. 50.

6. Αὐτόθ. σελ. 106.

7. Ἐνθ. ἀν. σελ. 205.

8. Αὐτόθ. σελ. 204-205 ἐν ὑπόμ.

αἰροῦσα τὰς δύο ἐν Χριστῷ φύσεις διατύπωσης τοῦ τε Τόμου τοῦ Λέοντος καὶ τοῦ ὅρου τῆς Χαλκηδόνος ἀνταποκρίνεται πλήρως καὶ πρὸς αὐτὸ τὸ πνεῦμα τῆς Καινῆς Διαθήκης, ἀντιλαμβάνεται πᾶς τις θέτων πρὸ ὀφθαλμῶν ἐκ τῶν πολλῶν καὶ τὰ ἐπόμενα χωρία :

«Πεπειρασμένον κατὰ πάντα καθ' ὁμοιότητα χωρὶς ἁμαρτίας» (Ἐβρ. δ' 15): «ὃς ἐν ταῖς ἡμέραις τῆς σαρκὸς αὐτοῦ δεήσεις τε καὶ ἰκετηρίας πρὸς τὸν δυνάμενον σώζειν αὐτὸν ἐκ θανάτου μετὰ κραυγῆς ἰσχυρᾶς καὶ δακρύων προσενέγκας καὶ εἰσακουσθεὶς ἀπὸ τῆς εὐλαβείας, καίπερ ὢν υἱός, ἔμαθεν ἀφ' ὧν ἔπαθε τὴν ὑπακοὴν καὶ τελειωθείς ἐγένετο πᾶσι τοῖς ὑπακούουσιν αὐτῷ αἴτιος σωτηρίας αἰωνίου προσαγορευθεὶς ὑπὸ τοῦ Θεοῦ ἀρχιερεὺς κατὰ τὴν τάξιν Μελχισεδέκ» (Ἐβρ. ε' 7-10). «Νῦν ἡ ψυχὴ μου τετάρκαται καὶ τί εἶπω; Πάτερ, σώσον με ἐκ τῆς ὥρας ταύτης» (Ἰωάν. ιβ' 27). «Ὅτι οὐ ζητῶ τὸ θέλημα τὸ ἐμόν, ἀλλὰ τὸ θέλημα τοῦ πέμψαντός με πατρός» (Ἰωάν. ε' 30). «Ἦρξατο λυπεῖσθαι καὶ ἀδημονεῖν. Τότε λέγει αὐτοῖς: μείνατε ὧδε καὶ γρηγορεῖτε μετ' ἐμοῦ. Καὶ προελθὼν μικρὸν ἔπεσεν ἐπὶ πρόσωπον αὐτοῦ προσευχόμενος καὶ λέγων: Πάτερ μου, εἰ δυνατόν ἐστι παρελθέτω ἀπ' ἐμοῦ τὸ ποτήριον τοῦτο, πλὴν οὐχ ὡς ἐγὼ θέλω, ἀλλ' ὡς σύ. Καὶ ἔρχεται πρὸς τοὺς μαθητὰς καὶ εὕρισκε αὐτοὺς καθεύδοντας καὶ λέγει τῷ Πέτρῳ. Οὕτως οὐκ ἰσχύσατε μίαν ὥραν γρηγορῆσαι μετ' ἐμοῦ;» (Ματθ. κστ' 37-40). «Ὡφθη δὲ αὐτῷ ἄγγελος ἀπ' οὐρανοῦ ἐνισχύων αὐτόν. Καὶ γενόμενος ἐν ἀγωνίᾳ ἐκτενέστερον προσηύχето καὶ ἐγένετο ὁ ἰδρῶς αὐτοῦ ὡσεὶ θρόμβοι αἵματος καταβαίνοντες ἐπὶ τὴν γῆν» (Λουκ. κβ' 44) κ.τ.λ. κ.τ.λ.

Σχολιάζων ὁ Μ. Ἀθανάσιος τὸ Νῦν ἡ ψυχὴ μου τετάρκαται παρατηρεῖ: «Τοῦτο ἐγένετο τῆς μὲν θεότητος εἰκόσης, τῆς δὲ σαρκὸς ἐγειρομένης· δυνατὸν ὄν τῇ θεότητι κωλυῖσαι τὴν ταραχὴν, ἀλλ' οὐ βουλομένης αὐτῆς, ἵνα μὴ τὴν ὁμοίωσιν τὴν πρὸς ἡμᾶς διαλύσῃ». «Φέρει δὲ καὶ τὴν ταραχὴν τῆς σαρκὸς ἐπὶ τῷ θανάτῳ προσιόντι. Καὶ πῶς γὰρ ἔμελλεν ὑπήκοος γενέσθαι τὴν ἡμετέραν ὑπακοὴν πληρῶν ἀνθ' ἡμῶν, εἰ μὴ καὶ προσεναντίωμα ἔσχε καὶ τοῦ ἐναντιώματος ἐπεκράτησεν; Ἡμῖν γὰρ ἐπειδὴν τι ἐκ σαρκὸς ἐναντίωμα γένηται, εἰ παρακούσασιν τοῦ προστάγματος, νικηθέντες σαρκί, τοῦτον τὸν τρόπον ἡ ἁμαρτία συμβαίνει. Οὐκοῦν ἐν τῷ Κυρίῳ τὸ μὲν ἐναντίωμα ἔδει γενέσθαι τὸ ἀπὸ τῆς σαρκὸς, νικῆσαι δὲ τὴν ὑπακοὴν. Εἰ γὰρ καὶ Θεός, ἀλλ' ἐν σαρκί καὶ κατὰ σάρκα τὴν ὑπακοὴν πληροῖ, καὶ τοῦ θελήματος τῆς σαρκὸς τῷ θελήματι τῆς θεότητος κρατεῖ, καθάπερ εἶρηκεν ὅτι καταβέβηκα ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, οὐχ ἵνα ποιῶ τὸ θέλημα τὸ ἐμόν, ἀλλὰ τὸ θέλημα τοῦ πέμψαντός με Πατρός, ἴδιον λέγων θέλημα αὐτοῦ τὸ τῆς σαρκὸς. Ἐπεὶ καὶ ἡ σὰρξ ἴδια αὐτοῦ γέγονεν. Οὐ γὰρ ἐστὶ θέλημα Υἱοῦ θεϊκὸν θελήματος Θεοῦ κεχωρισμένον. Ἐδει δὲ τὸ τῆς σαρκὸς θέλημα κινηθῆναι, ὑ-

ποταγῆναι δὲ θελήματι τῷ θεϊκῷ. Καὶ οὕτως αἱ τῶν ἀνθρώπων παρακοαὶ λύονται διὰ τῆς παραδόξου ταύτης ὑπακοῆς, ἣν Χριστὸς ὑπήκουσεν ὑπὲρ ἡμῶν»⁹. Ὑπάρχει σαφεστέρα καὶ ἐμφαντικώτερα διάκρισις τῶν δύο ἐν Χριστῷ φύσεων, ὑποστηρίζουσα τὸν ὅρον τῆς Δ' Οἰκ. Συνόδου καὶ τὸν Τόμον τοῦ Λέοντος ἀπὸ ταύτην, τὴν ὁποίαν ἐπὶ τῇ βᾶσει τῶν χωρίων τῆς Κ.Δ. τῶν εἰς τὴν ὑπακοὴν καὶ τὴν ἐν Γεθσημανῇ ἀγωνίαν τοῦ Κυρίου ἀναφερομένων ποιεῖται ὁ Μ. Ἀθανάσιος;

Ἀλλὰ καὶ ὁ θεῖος Κύριλλος πρὸς τὴν αὐτὴν ἀγωνίαν τὴν ἐν Γεθσημανῇ ἀναφερόμενος σαφῶς διακρίνει καὶ μετὰ τὴν ἔνωσιν τὰς δύο ἐν Χριστῷ φύσεις παρατηρῶν: «Πρεπωδέστατα τοῖνυν τῷ τῆς ταπεινώσεως σχήματι καὶ ὡς ἄνθρωπος ὑποδειλιῶν ἠρέμα τὸν παρὰ φύσιν τε καὶ ἐξ ἄρας εἰσβεβηκότα, διαπτύων δὲ πάλιν ὡς Θεὸς τὸ «οὐχ ὡς θέλω, φησὶν, ἀλλ' ὡς σύ». Θεὰ δέ, ὅπως ἐν Χριστῷ πρὸς τὴν ἀνωτάτην λοιπὸν εὐτολίμειαν ἢ τοῦ ἀνθρώπου μετεπλάττετο φύσις: ἐδιδάσκετο γὰρ ἡδη πῶς μηδὲ αὐτὸν τὸν ἀμειδίῃ καταπτοεῖσθαι θάνατον, εἰ προοίσι μάλιστα χρησίμως διὰ Θεόν... μανθανούσης τῆς ἡμετέρας φύσεως ἐν πρῶτῳ Χριστῷ κατανδρίζεσθαι καὶ κρατεῖν, κατὰ τῶν οὕτω δεινῶν καὶ δυσαντήτων εἰς ἔφροδον»¹⁰.

Καὶ ὀλίγας λέξεις διὰ τὸ ἔμαθεν, ἀφ' ὧν ἔπαθε τὴν ὑπακοὴν. «Ἔργω τιμᾶ τὴν ὑπακοὴν καὶ πειράται ταύτης (= λαμβάνει πείραν ταύτης) ἐκ τοῦ παθεῖν. Οὐ γὰρ ἰκανὸν ἢ διάθεσις, ὡσπερ οὐδὲ ἡμῖν, εἰ μὴ καὶ διὰ τῶν πραγμάτων χωρῆσαιμεν. Ἔργον γὰρ ἀπόδειξις διαθέσεως»¹¹. Ἡ πρόθεσις δηλαδὴ καὶ διάθεσις τοῦ ὑπακούειν εἰς τὸν Πατέρα ὑπῆρξε πάντοτε καὶ ἐξ ἀρχῆς, ἀπ' αὐτῆς τῆς γεννήσεως ἐν τῷ Χριστῷ πλήρης καὶ ἐξ ἴσου θερμῆ καὶ εἰλικρινῆς, ἐξεδηλοῦτο δὲ καὶ ἐνεργεῖα λαμβάνουσα σάρκα καὶ ὅσα κατὰ τὰς παρουσιαζόμενας περιστάσεις, κατὰ δὲ τὸ πάθος, ὁ καθ' ὅλον αὐτοῦ τὸν βίον ἐν πάσῃ ἀναμαρτησίᾳ καὶ ἀφοσιώσει ὑπακούσας εἰς τὸν Πατέρα Κύριος ἀπεδείχθη τέλειος «διὰ παθημάτων τελειωθείς καὶ μαθὼν ἀφ' ὧν ἔπαθε τὴν ὑπακοὴν».

Συμπεραίνοντες λέγομεν ἡ ἔκφρασις «ἐν δυσὶ φύσεσι» μετὰ τὴν ἔνωσιν καὶ ἡ σχετικὴ πρὸς αὐτὴν διδασκαλία τοῦ τε ὅρου τῆς Δ' Οἰκουμ. Συνόδου καὶ τοῦ Τόμου τοῦ Λέοντος, ὅσονδήποτε καὶ ἂν φαίνεται εἰς τοὺς Ἀντιχαλκηδονίους Νεστοριανίζουσα, βασιζέται ἐπὶ τῆς Καινῆς Διαθήκης καὶ ἐπὶ τῆς διδασκαλίας τῶν Πατέρων καὶ αὐτοῦ ἔτι τοῦ θεοῦ Κυρίλλου.

(Συνεχίζεται)

ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΤΡΕΜΠΕΛΑΣ

9. Μ. Ἀθανασίου, Ἀπόσπασμα εἰς τὸ Νῦν ἡ ψυχὴ μου τετάρκαται παραταθὲν εἰς τὴν 14 πρᾶξιν τῆς ΣΤ' Οἰκουμ. Mansi 11, 597. Ἴδε καὶ Βιβλ. Πατέρων καὶ Ἐκκλ. Συγγρ. Ἀποστολικῆς Διακονίας τόμον 33 σελ. 192.

10. Ἀπόσπασμα ἐν τῇ Θ' πράξει τῆς ΣΤ' Οἰκουμ. Mansi 11, 384.

11. Γρηγορίου Ναυζιανζηνοῦ, Λόγος 30 § 4, Migne 36, 109.

ΖΩΗ ΚΑΙ ΕΡΓΟΝ ΤΩΝ ΕΞ ΗΠΕΙΡΟΥ ΟΡΜΩΜΕΝΩΝ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΩΝ ΠΑΤΡΙΑΡΧΩΝ

ΜΕΡΟΣ ΤΕΤΑΡΤΟΝ
ΠΑΤΡΙΑΡΧΑΙ ΙΗ' ΑΙΩΝΟΣ

8. Σεραφείμ Β' (1757-1761).

'Εγεννήθη εἰς τὸ Δέλβινον τῆς Ἡπείρου²³² καὶ ἐν ταῖς σχολαῖς τῶν Ἰωαννίνων ἐξεπαιδεύθη²³³. Εἶτα ὑπηρέτησεν ὡς διάκονος ἐν τῇ ἱερᾷ Μητροπόλει Δρύστρας μεταξὺ τῶν ἐτῶν 1731-1732. Ἀκολούθως ἦλθεν πιθανώτατα ἐν Κωνσταντινουπόλει συνεχίσας διακονῶν τὴν ἀγίαν τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίαν, μέχρις οὗ ἐξελέγη καὶ ἐνεθρονίσθη ὡς μητροπολίτης Φιλιππουπόλεως. Ὁ χρόνος τῆς τοιαύτης προαγωγῆς αὐτοῦ δὲν εἶναι σαφῶς καθωρισμένος. Ὁ Γεδεών τὸν ἀγνοεῖ. Ὡσαύτως καὶ ὁ Ἄνθιμος Ἀλεξοῦδης, καθ' ὅσον δὲν συμπεριλαμβάνει αὐτὸν μεταξὺ τῶν ἀρχιερέων τῆς ἐπαρχίας ταύτης. Δὲν εἶναι ὡς τόσον ἀπίθανον νὰ ὑποστηρίξη τις, ὅτι ἀρχιερέτευεν, ἂν μὴ καὶ ἀλλαχοῦ προηγουμένως, τοῦλάχιστον μεταξὺ τῶν ἐτῶν 1752-1757 ἐν Φιλιππουπόλει²³⁴. Πάντως γεγογὸς ἀναντίρρητον εἶναι ὅτι ἀπὸ τῆς Μητροπόλεως ταύτης ἀνῆλθεν εἰς τὸν Οἰκουμενικὸν Θρόνον, τῷ ἔτει 1757.

Ἡ εἰς τὸν Θρόνον τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἀνάρρησις αὐτοῦ ὑπῆρξε, κατὰ τὸ σύνθημα εἰς τὰ πατριαρχικά, ὀλίγον ἀνώμαλος. Πατριαρχεύοντος δήλον ὅτι τοῦ Καλλίνικου Δ' (ἀπὸ ἐξαμήνου περιήπου) ἐλήφθη ἔγκρισις ἐκ μέρους τῶν κρατούντων (Τούρκων) διὰ τὴν ἐξώσιν αὐτοῦ «ὑποσχέσει ἀδραῖς» οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ ἀφοῦ «ἐδιπλασίασαν τὰ χρυσᾶ»²³⁵. Οὐχ ἦττον μεταξὺ τῶν ἀρχιερέων καὶ τῶν λοιπῶν ὀρθοδόξων κύκλων διεδίδετο, ὅτι ὁ πατριάρχης «εὐρίσκεται εἰς τὴν αἴρεσιν κατὰ τὸ δόγμα τῶν ἑτεροδόξων Λατίνων καὶ ὅτι παροικῶν ἐν τοῖς περὶ τὸν Γαλατᾶν τῇ συνδρομῇ τῶν Δυτικῶν προήχθη εἰς τὸν πατριαρχικὸν ἀξίωμα καὶ ὅτι τὸν παναγιώτατον Κύριλλον τὸν Ε' τοῦ θρόνου ἐξέωσε προφανῶς ὑπὸ τῶν Δυτικῶν μισούμενον»²³⁶. Ὅθεν τὰ πάντα προητοιμάσθησαν διὰ τὴν ἀνάδειξιν νέου πατριάρχου. Ὁ Σάρδεων

232. Κεῖται ἐν λεγομένῃ Βορείῳ Ἡπείρῳ, τῇ «ἐλέω ἀσπόνδων φίλων καὶ ἀμειλίκτων συμμάχων τῶν Ἑλλήνων» δουλευούσῃ εἰσέτι καὶ σκληρῶς τυραννομένη καὶ πικρῶς δοκιμαζομένη ἑλληνικωτάτῃ ταύτῃ γωνίᾳ τῆς Πατρίδος ἡμῶν. Ὁ Γεδεών γράφει, ὅτι ἐγεννήθη ἐν Χαονίᾳ τῆς Ἡπείρου, ἀλλὰ δὲν ἀποτελεῖ τοῦτο ἔκφρασιν συγκεκριμένην (βλ. Γεδεών, Π. Πίνακες, ἐνθ' ἄνωτ., σελ. 649, Μέντζου Θ., Συμβολὴ εἰς τὴν ἱστορίαν τῶν ἐν Ἡπείρῳ μονῶν τοῦ Σινᾶ, ἐν «Ἡπειρωτικῇ Ἔστια», ἐτ. Ε' (1956), σελ. 895).

233. Αὐτόθι, σελ. 1001.

234. Ὁ Ἀλεξοῦδης γράφει: «1740-1751 (μητροπολίτης Φιλιππουπόλεως), 1757 Διονύσιος». Ἄρα ἀφίνει κενόν, ὅπερ καταλαμβάνει ἀναμφιβόλως ὁ ἡμέτερος Σεραφείμ (βλ. Χρονολ. Κατάλογοι, ἐνθ' ἄνωτ., σελ. 217).

235. Δυοβουνιώτου, ἐνθ' ἄνωτ., ἀριθμ. φ. 267, σελ. 12.

236. Κομνηνοῦ. Τὰ μετὰ τὴν ἄλωσιν, ἐνθ' ἄνωτ., σελ. 375, Μέντζου, σελ. 896.

Γερμανὸς γράφει, ὅτι ὁ Καλλίνικος Δ' εὐρίσκεται εἰσέτι ἐν τοῖς Πατριαρχείοις, οἱ δὲ ἀρχιερεῖς μὴ δυνάμενοι ἐν τῷ πατριαρχικῷ Ναῷ νὰ ποιήσωσι τὴν ἐκλογὴν συνήχθησαν ἐν τῷ ἐν Κων/πόλει Σιναϊτικῷ Μετοχίῳ τῆς Ἀγίας Αἰκατερίνης²³⁷.

Κατ' ἄλλην ἐκδοχὴν, ὑποστηριζομένην ὑπὸ τοῦ Ὑψηλάντου, ὁ μ. βεζύρης Ραγῆτι Μεχμέτ πασσᾶς «μεταπεμφάμενος τὸν Καλλίνικον εἰρκτῆ παραδίδωσι. Καὶ μηνύει τοῖς ἀρχιερεῦσι ἐκλέσασθαι Πατριάρχη»²³⁸.

Ὅπως ποτ' ἂν ἦ, κατ' Ἰούνιον ἢ 27 Ἰουνίου—τὸ πιθανώτερον— τοῦ 1757²³⁹, συνήχθησαν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ τοῦ ἀγίου Ἰωάννου, τῇ κατὰ τὸν Γαλατᾶν, καὶ ἐξέλεξαν τὸν Φιλιππουπόλεως Σεραφείμ. Μεθ' ὃ ἀνῆλθον εἰς τὴν ὑψηλὴν Πύλην, ἔνθα ἐφόρεσεν ὁ πατριάρχης χλαμύδα καὶ ἐζήτησεν νὰ ἐξορισθῇ ἀπλῶς ὁ Καλλίνικος Δ'. Ἀναφέρεται δ' ἐπίσης, ὅτι ἐν τοιαύτῃ τῇ ὥρᾳ ὁ ὡς φιλορθόδοξος παρουσιαζόμενος μ. βεζύρης συνέστησε τῷ Σεραφείμ, ἐπὶ λέξει: «Ὁρθοδοξίαν γκιοζέτιν» ἤτοι τὴν Ὁρθοδοξίαν φυλάξατε ὡς κόρην ὀφθαλμοῦ. Καὶ ὁ λόγος οὗτος προφανῶς εἶχε μᾶλλον πολιτικὴν σκοπιμότητα, ἔδιδεν ὅμως καὶ σπουδαῖον μάθημα εἰς τοὺς ἡμέτερους. Ἄλλ' ὁ Σεραφείμ Β' ἦτο ὄντως «τῆς ὀρθοδοξίας ζηλωτής»²⁴⁰.

Ὁ Μακραῖος λέγει, ὅτι μετὰ δὲ ταῦτα «λαβόντες τὰ συνήθη καββάδια εἰς βεβαίωσιν τῆς ἐκλογῆς ἐπανῆλθεν ἐνδόξως εἰς τὸ Πατριαρχεῖον»²⁴¹. Ἀλλὰ τὸ βέβαιον εἶναι, ὅτι «φορέσας νύκτα τὴν χλαμύδα (τοῦ πατριαρχικοῦ ἀξιώματος) Σεραφείμ ὁ Ἀρβανίτης²⁴² καὶ ἐπίορκος καὶ αυτοκαθαίρετος διὰ τὸ ἐγκλεισθῆναι τὰς θύρας τῆς πόλεως (τοῦ Φαναρίου) οὐκ εἰσῆλθεν εἰς τὸ Πατριαρχεῖον, ἀλλ' εἰς τὴν ἔξω τοῦ Κυνηγοῦ ἐκκλησίαν τοῦ Προδρόμου δεῖξάσης τῆς θ. δίκης ὅτι ὡς ἐπίορκον οὐκ ἐδέχθη ἢ

237. Γερμανοῦ, ἐνθ' ἄνωτ., «Ὁρθοδοξία», τόμ. ΙΔ' (1936), σελ. 203.

238. Αὐτόθι.

239. Γεδεών, ἐνθ' ἄνωτ., Δεληγιάννη Γ., Καισαρίου Δαπόντε Ἐπιστολαὶ πρὸς τὸν πατριάρχη Καλλίνικον Γ' (γράφει Δ'), ἐν «Θεολογία», τόμ. ΙΔ' σελ. 70, Παπαδοπούλου, Ἰστ. Ἀλεξ., ἐνθ' ἄνωτ., σελ. 770 ἐνθ' ἀναγράφεται ἢ 17 Ἰουλίου, ὡς ἐπίσης καὶ εἰς τὴν ἑτέραν πραγματείαν αὐτοῦ, αἱ ἐκ τῆς τουρικῆς καταδυναστεύσεως ἀνωμαλίαι ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ τῆς Κύπρου κατὰ τὸν 17' καὶ 18' αἰῶνα, ἐν «Θεολογία», τόμ. ΣΤ' (1928), σελ. 213, Συνοδικοῦ Πολυκάμπρου (ἀποθ. μητροπολίτου Μεσσηνίας), Ὁ Παλαιῶν Πατρῶν Παρθένιος καὶ ὁ πατριάρχης Κων/πόλεως Σεραφείμ Β', ἐν «Ἡπειρωτικὰ Χρονικά» ἐτ. Ε' (1930), σελ. 157.

240. Βαφείδου, ἐνθ' ἄνωτ., τόμ. Γ' β, σελ. 248.

241. Σάθα, ἐνθ' ἄνωτ., τόμ. Γ', σελ. 412, «Ὁρθοδοξία» ἐνθ' ἄνωτ. σελ. 204.

242. Γράφεται σκωπτικῶς ἐνταῦθα ἀντὶ Ἡπειρώτης. Ὁ Πολύκαρπος Συνοδινὸς σχολιάζων τοῦτο γράφει: «Ἄλλ' ὁ Σεραφείμ Β' ἦτο φιλόμουσος καὶ φίλος τῆς προόδου· ἐφρόνει, ὡς καὶ οἱ ἄλλοι, ὅτι διὰ τῆς ὁμοδόξου Ρωσίας θὰ ἠλευθεροῦτο ἡ δουλεύουσα Ἑλλάς· κατήγετο ἐκ τῶν χωρίων τῆς Ἡπείρου, ἔνθα ἐλαλεῖτο ἢ ἀλβανικὴ γλῶσσα, ἀλλ' ἦτο τὸ αἴσθημα καὶ τὸ φρόνημα, εἴ τις καὶ ἄλλος, Ἑλληνας» (βλ. ἐνθ' ἄνωτ., σελ. 160).

Μεγάλη Ἐκκλησία²⁴³. Ταῦτα δηλοῦν ἀσφαλῶς, ὅτι τὰ πάντα συνετελέσθησαν λίαν βεβιασμένως. Καί ἐπειδή «ἀργά τὴν νύχτα ἐφόρεσε τὴν χλαμύδα» καί εἰς ὦραν περασμένην ἐκίνησεν ἐκ τῆς ὑψηλῆς πύλης ἡ πατριαρχική πομπή, εἰς τὸ Φανάριον εὔρον κεκλεισμένας τὰς πύλας τοῦ κάστρου καὶ διὰ τοῦτο ὑπεχρεώθησαν νὰ διανυκτερεύσωσιν ἐν τῷ Σιναϊτικῷ Μετοχίῳ. «Διὰ τὸ ἐγκλεισθῆναι τὰς θύρας τῆς πόλεως οὐκ εἰσῆλθεν ἡ πατριαρχική πομπή εἰς τὸ Πατριαρχεῖον, ἀλλ' εἰς τὴν ἔξω τοῦ Κυνηγοῦ ἐκκλησίαν τοῦ Προδρόμου»²⁴⁴. Καί τῇ ἐπομένῃ ἐπηκολούθησεν ἡ ἐν τοῖς Πατριαρχείοις ἐνθρόνισις μετὰ τὴν ὁποίαν Σεραφεῖμ ὁ Β' ἀνέλαβεν ἐπιστήσιμα τὸς οἶκας τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου²⁴⁵.

Κύριον μέλημα αὐτοῦ ὑπῆρξεν ἡ ἐνίσχυσις τῆς παιδείας, καθ' ὅσον «ἦν φίλος τῶν γραμμάτων», βαθύτατος «μύστης τῆς κλασσικῆς μορφώσεως» καὶ διαπρεπὴς Ἱεροκλήρῳ²⁴⁶. Ὁ δὲ Μακράϊος πλέκει τὸ ἐγκώμιον αὐτοῦ, γράφων· «Ἦν δὲ ὁ Παναγιώτατος κύριος Σεραφεῖμ Ἡπειρώτης τὸ γένος, εὐσεβῆς ἐξ εὐσεβῶν, εὐπατρίδης, φιλογενῆς, φιλότιμος, τολμηρός, γενναῖος, νοήμων, εὐμαθῆς μάλλον ἢ πολυμαθῆς, ὀρμητικὸς οἷς ἐδόκει συμφέρειν ... διάπυρος ἦν ζηλωτῆς τῶν ὀρθοδόξων δογματῶν καὶ τῶν ἐκκλησιῶν τοῦ Θεοῦ κηδεμῶν ἐπιμελέστατος... Ἠγάπα σοφίαν καὶ πεπαιδευμένους... Τὸ τρίτον ἔτος τῆς Πατριαρχείας αὐτοῦ τὴν παροικίαν τοῦ Φαναρίου Ἀθηνόπολιν κατεστήσατο. Ἐκεῖ γὰρ Εὐγένιος ὁ πολὺς ἦν τότε θεολογῶν, ἐκεῖ Δωρόθεος φιλοσοφῶν, ἐκεῖ ρητορεύων Κριτίας, ἐκεῖ Ἀνανίας

243. Δυοβουνιώτου, ἔνθ. ἀνωτ.

244. «Ὁρθοδοξία», τόμ. ΙΑ', σελ. 203.

245. Ὁ Δυοβουνιώτης (ἐνθ' ἀνωτ., σελ. 12, 13) σημειοῖ καὶ τὰ ἐξῆς τραγικά· «Τῷ πρῶτῳ δὲ ἀπελθὼν (ὁ Σεραφεῖμ Β') καὶ ἐμφορηθέντες οἶνον κυπρίον ὑπὸ τῆς χαρᾶς ὁ μὲν πρωτοσύγκελλος αὐτοῦ αἵφνης τέθνηκεν, αὐτὸς δὲ ἐσεληνιάσθη. Ὁ δὲ σπαθάριος Μανουὴλ (ὁ τοῦ φοβεροῦ θαύματος) μετὰ ἑνδεκά ἡμέρας ἀποπληξία τὴν ψυχὴν ἐξερέυσσατο. Καὶ πάντας τοὺς συνωμότας ὁ τῆς δίκης ὀφθαλμὸς εἶδεν. Ἀπὸ τοῦ τελωνίου δὲ ἀραντας εἰς Λήμνον περιώρισαν, ἔνθα καὶ δηλητήριον φάρμακον οἱ ἀπαγαγόντες ἐπότισαν. Κακῆθεν μετὰ ἡμέρας δι' ἄδρονάτων δόσους καὶ ἑτέρωθεν κλητόρων εἰς τὸ Σίναϊον ἀπήγαγον. Ὁ δὲ κρατῶν τὸν μὲν οἰκονόμον τοῦ ὑπάτου παρέλυσεν μετ' ὀργῆς τῆς ἀρχῆς χάριν τῆς σουλτανίσσης ὡς ψευσθέντα, τὸν δ' ὑπάτον βλοσυρῶ εἶδεν ὀμματι καὶ εἰ μὴ ἦν ἀσθενὴς καὶ τοῦτον (ὡς ἔλεγετο) κατεβίβαζε. Τελευτήσαντος δὲ μετὰ μικρὸν τοῦ βασιλέως Ὁσμάνη δηλητηρίῳ φαρμάκῳ τῷ ἀγνμ' Αὐγούστου ιη' Ἀλβανίτης εὐρῶν τὸν καιρὸν βοηθὸν πολυειδῶς τοὺς βοηθοὺς αὐτοῦ καὶ φίλους ἡμίφατο εὐχαριστήσας κατὰ πάντα τὸν Γαβριὴλ μάλιστα, ὃς ὑπὸ τῆς μεταμελείας καὶ ἐλέγχου τοῦ συνειδότος καὶ ἀθυμίας κακῆς τὴν ψυχὴν ἀπέριψε καὶ ἀτίμως ἐτάφη καὶ πενιχρῶς καὶ ἀνευ ἀρχιερέως ἀρπασθείσης τῆς περιουσίας αὐτοῦ ὁ δὲ Ἡρακλείας περιφρονηθεὶς πολλὰκις, παρητήθη καὶ τυφλωθεὶς ἐτελεύτησε κράζων ἡ ἀμαρτία Καλλινίκου παιδεύει με. Κατατυραννῶν δὲ τὴν Ἐκκλησίαν ὑπὲρ τοὺς τρεῖς ἡμίσι χρόνους ἀρωγῆ καὶ κλήρου προεβίβασθη κοινῇ ψήφῳ Ἰωαννίκιος Καραντζᾶς ὁ πρόεδρος Χαλκηδόνος τῆ ἀφξ'α' Μαρτίου κε'».

246. Ὁ Καισάρης Δασπὼντε μετὰ τῶν ἐτῶν 1700-1780 ἀπαριθμεῖ πλέον τῶν εἰκῶσι Ἱεροκηρύκων, ἐξ ὧν ὄνομαστοὶ ἦσαν οἱ Πατριάρχαι Σωφρόνιος Β' (1774-1780), Γεράσιμος Γ' (1794-1797), ὁ ἡμέτερος Σεραφεῖμ Β' κ.ά. (βλ. Βαφείδου, ἐνθ' ἀνωτ., σελ. 366, ὑπόσ. Ι. Γεδεών, Π. Πίνακες, ἐνθ' ἀνωτ., Μέντζου, ἐνθ' ἀνωτ., σελ. 1004).

τὰς λογικὰς τέχνας διδάσκων, ἐκεῖ ἐσμὸς φιλοσόφων καὶ φιλολόγων σμῆνος, καὶ θεολόγων θίασος, ἐφ' οἷς πᾶς τις φιλογενῆς, μάλιστα οἱ χορηγοὶ καὶ συνίστορες»²⁴⁷.

Ἀντιπαρερχόμενος τὰς τοιαύτας ὑπερβολὰς πῶς ὁ ἀμερόληπτος ἱστορικὸς δύναται νὰ ὑποστηρίξη βασίμως τὰς ἐργῶδεις προσπάθειαι τοῦ Σεραφεῖμ Β'. Εἴπερ τις καὶ ἄλλος εἰργάσθη διὰ τὴν ἀνακαίνισιν τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει μεγάλης τοῦ Γένους Σχολῆς²⁴⁸, τὴν Πατριαρχικὴν Ἀκαδημίαν, συστήσας ἐν αὐτῇ ἴδιον τιμῆμα ἢ σχολὴν διὰ τὰ φιλοσοφικὰ καὶ θεολογικὰ μαθήματα καὶ ἐκπυρώσας τὸν ζῆλον τῆς περὶ αὐτὸν Ἱεράς Συνόδου «χορηγίαν, ἐκ κοινοῦ ἐράνου, οὐκ ἀφιλότιμον διαταξάμενος καὶ προβεβαιώσας διὰ πατριαρχικοῦ σιγιλιώδους γράμματος, κατεβάλλετο οἰονεὶ ἐξ ὑπαρχῆς θεμέλια μεγαλοπρεποῦς οἰκοδομῆς καὶ συστάσεως τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει σχολῆς»²⁴⁹. Πρὸς διοικήσιν δὲ τῆς σχολῆς ταύτης ὠρίσεν ὡς ἐπιτρόπους ἐκ μὲν τῶν Ἀρχιερέων τὸν Ἀδριανουπόλεως Διονύσιον, ὅστις ἦτο «πολυμαθῆς καὶ διδασκαλικὸς» καὶ «ἀνὴρ σοφὸς καὶ τὰ μάλιστα εὐδοκίμησας ἐν τῇ ρητορικῇ εὐροία τοῦ λέγειν»²⁵⁰ καὶ τῶν Σερρών Ἰωαννίκιον, ἐκ δὲ τῶν ἀρχόντων τὸν Γρ. Α. Γκίκαν, διερχομένην τῆς ὑψηλῆς πύλης καὶ τὸν μ. Σκευοφύλακα Ἀθ. Κομνημόν-Υψηλάντην²⁵¹.

Ὡσαύτως ἐμερίμνησε καὶ διὰ τὴν Σχολὴν τοῦ Ἁγίου Ὁρου, ἐν ἣ, ἀντὶ τοῦ ἐν αὐτῇ διδάσκοντος Εὐγενίου τοῦ Βουλγάρεως, παραιτηθέντος καὶ εἰς Θεσσαλονίκην ἄχρι καιροῦ τινος μεταβάντος, ἀπέστειλε τὸν ἐκ Μετσόβου Διδάσκαλον Νικόλαον «δεξιωσάμενος καὶ τιμήσας καὶ διὰ πολλῶν πεισῶν, ἐκείνου δὲ τὸν σοφώτατον Εὐγένιον μετεκάλεσεν ἐν τῇ Βασιλευσῶν καὶ ἀνέθεσε αὐτῷ τὴν διδασκαλίαν τῆς θεολογικῆς ἐπιστήμης ἐν τῇ παρ' αὐτοῦ, ὡς εἴπομεν, συσταθείσῃ Σχολῇ τῇ καὶ Πατριαρχικῇ Ἀκαδημίᾳ ἐπικληθείσῃ»²⁵². Περὶ αὐτῆς δὲ ἐξέδωκε τύποις δύο πατριαρχικὰ γράμματα τὸ μὲν κατ' Ἰανουάριον τοῦ 1759, τὸ δὲ κατὰ Φεβρουάριον τοῦ ἐπομένου ἔτους, ἐν οἷς καταδεικνύται ἡ πρὸς τὴν Σχολὴν ταύτην στοργὴ καὶ ἰδιάζουσα ἀγάπη²⁵³.

247. Κυριακοῦ Δ. Α., Ἐκκλησιαστικὴ Ἱστορία, ἐνθ' ἀνωτ. σ. 261, Παπαρρηγοπούλου, ἐνθ' ἀνωτ., σελ. 503, 506, Σάθα Κ., Νεοελληνικὴ Φιλολογία, Ἀθήναι 1868, σελ. 493.

248. Βαφείδου, ἐνθ' ἀνωτ., σελ. 248, Συνοδινού, ἐνθ' ἀνωτ., σελ. 157, 158.

249. Αὐτόθι.

250. Ζαβίρα Γ., Νέα Ἑλλάς ἢ Ἑλλην. Θέατρον, σελ. 282, Μακράϊου Σ., Ὑπ. Ἐκκλ. Ἱστορίας, ἐν Σάθα «Μεσ. Βιβλιθηκῆ», τόμ. Γ', σελ. 234, Συνοδινού, ἐνθ' ἀνωτ., σελ. 158.

251. Ἐνθ' ἀνωτ.

252. Ὁ Ζαρζούλης εἶχε διδάξει προγενεστέρως ἐν Τρίκκῃ, μετὰ δὲ τὸν Ἀθῶνα ἐδίδαξεν καὶ εἰς τὴν αὐθεντικὴν Σχολὴν Ἰασιου. (βλ. Γεδεών Μ., Χρονικά τῆς Πατριαρχικῆς Ἀκαδημίας, ἐν Κων/πόλει 1883, σελ. 200-201, Χατζημιχάλη Α., Οἱ ἐν τῷ Ἑλληνοσχιολείῳ Μετσόβου διδάξαντες καὶ διδασθέντες, ἐν «Ἡπειρωτικὰ Χρονικά», ἔτ. ΙΕ' (1940), σελ. 97, Ἀνωτύμου, Ἐκκλησιαστικὴ Ἱστορία τῆς ἐπ. Μελενίκου, ἐν «Ἐκκλ. Ἀλήθεια», ἔτ. ΙΒ', σελ. 88)

253. Γεδεών, Π. Πίνακες, ἐνθ' ἀνωτ.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΩΝ ΣΤΗΛΗ

Παρά τὸ πλευρὸν τῶν Ἱεραρχῶν.

Ἐπίλογος.

Ὡς ἐγράψαμεν ἤδη, τὸ Χριστεπώνυμον πλήρωμα τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, κατὰ τὰς ἐνθρονίσεις τῶν νέων Ἱεραρχῶν του, διεδήλωσε εἰς πανδήμους πανηγυρικὰς συγκεντρώσεις καὶ συναθροίσεις τὴν ἀφοσίωσίν του εἰς τὴν Μητέρα Ἐκκλησίαν καὶ τὴν ἀπειρίγραπτον χαρὰν του, διότι αἱ ἐπὶ πολὺν χρόνον παραμείνασαι κεναὶ Μητροπολεις ἔπαισαν ἐπὶ τέλους νὰ εἶναι ἄνευ ποιμένων.

Ὅπως ἀπεδείχθη πασιφανῶς, ὅτι ἡ μεγάλη μᾶζα τῶν ἐκκλησιαζομένων λαϊκῶν ἐστάθη παρὰ τὸ πλευρὸν τῶν Ποιμένων. Ἡ μήπως τὰ πλήθη αὐτὰ τῶν κατὰ τόπους ἱερῶν Μητροπόλεων, τὰ ὅποια παρὰ τὰς ἀπαγορεύσεις τῶν πολιτικῶν ἀρχῶν ὑπεδέχθησαν μετ' ἐνθουσιασμοῦ τοὺς νέους Ἱεράρχας των, δὲν ἀνήκουν εἰς τὸ λαϊκὸν στοιχεῖον; Μόνον κακόπιστοι θὰ ἠδύνατο νὰ ἰσχυρισθῶν, ὅτι τὸ λαϊκὸν στοιχεῖον ἐκπροσωπεῖται ὑπὸ ἄβριστῶν τῶν τῆς Ἐκκλησίας, πολλοὶ τῶν ὁποίων οὐδόλως ἐκκλησιάζονται, καὶ οὐχὶ ὑπὸ τοῦ πλήθους τῶν περὶ ὧν ὁ λόγος πιστῶν.

Ἡ ἀπάντησις, τὴν ὁποίαν ἡ «Ζωή» ἔδωσε διὰ τῶν γραφομένων εἰς τὸ Χριστουγεννιάτικον Φύλλον της (σ. 373—374) εἰς τὸ σχόλιον τῆς «Ἐκκλησίας» διὰ τὴν στάσιν τὴν ὁμωνύμου Ἀδελφότητος ἐναντι τῆς κρίσεως εἰς τὰς σχέσεις Ἐκκλησίας—Πολιτείας, εἶναι ἰκανοποιητικὴ εἰς τὸ γενικὸν πνεῦμά της, ὅχι ὁμως καὶ εἰς ὀρισμένα σημεῖα.

Εἰς ταῦτα ἡ «Ζωή» ἀποδεικνύει, ὅτι δὲν θέλει νὰ ἴδῃ τὰ πράγματα ὅπως ἔχουν. Διότι, λ.χ., εἶναι ἀδύνατον νὰ παραδεχθῶμεν, ὅτι ἐπαναπαύεται εἰς τὴν ἐν τοῖς πράγμασιν ὑπάρχουσαν «ἐνωμον τάξιν» ὡς πρὸς τὰς σχέσεις Ἐκκλησίας καὶ Πολιτείας, καὶ δὲν ἀντιλαμβάνεται, ὅτι ἡ τάξις αὕτη ἀποτελεῖ συνήθως παραθεώρησιν τοῦ ὅτι ἡ Πολιτεία δέον νὰ νομοθετῇ, ἀφοῦ κανονικῶς ἀποφανθῇ ἡ Ἐκκλησία ἐπὶ τῶν ἀφορώντων αὐτὴν ζητημάτων.

Δεύτερον σημεῖον εἶναι, ὅτι ἡ «Ζωή» φαίνεται νὰ εἶναι ἰκανοποιημένη διὰ τὸ ὑπάρχον ἐκκλησιαστικὸν φρόνημα εἰς τοὺς κόλπους τοῦ ὀρθόδοξου νεοελ-

ξομοίως πρὸς οἰκονομικὴν ἐνίσχυσιν καὶ συντήρησιν τῆς ἐν Ἰωαννίνοις Σχολῆς τοῦ Γκούμα, ἐξάπλυνσε, τῷ ἔτει 1757, σιγιλλωδὲς πατριαρχικὸν γράμμα, δι' οὗ καθόριζεν, ὅπως αἱ ἐν τῷ τμήματι τῶν Κουρέντων τῆς ἱερᾶς Μητροπόλεως Ἰωαννίνων Μοναί, συνεισφέρωσιν ἐτησίως τῇ διαληφθείσῃ Σχολῇ ἀνάλογον ποσόν²⁵⁴.

Ἐξ ἄλλου τὰ μέγιστα ὑπεστήριξε τὸν ἐν Ἀργυροκάστρῳ τῆς Ἡπείρου γεννηθέντα (1721) καὶ ἐν Ἰωαννίνοις ἐκπαιδευθέντα, διακούσαντα δὲ καὶ ἐν Ἁγίῳ Ὁρει τοῦ Εὐγενίου Βουλγάρως, Δαμασκηνόν, ὃν διώρισε πρωτοσύγκελλον τοῦ Πατριαρχείου, γενόμενον μετὰ ταῦτα μητροπολίτην Μελενίκου καὶ εἶτα προαχθέντα εἰς τὸν περιβλεπτόν θρόνον τῆς Θεσσαλονίκης²⁵⁵.

Ἐπίσης ὁ Ἱεραπόστολος Κοσμάς, ὁ Αἰτωλός, εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν ἔλθων, ἐζήτησε καὶ ἐδέ-

ξατο παρὰ τοῦ Πατριάρχου Σεραφεῖμ ἔγγραφο πατριαρχικὴν ἀδειαν καὶ εὐλογίαν διὰ τὴν ἐθνικοθησκευτικὴν περιοδεῖαν αὐτοῦ ἀνά τὴν Ἑλλάδα, ἥτις ὑπῆρξε πολύτιμος ἰδίᾳ διὰ τὴν Ἡπειρον²⁵⁶.

Τῷ ἔτει 1759, μηνὶ Δεκεμβρίῳ, καθήρεσε συνοδικῶς τὸν δῆθεν Ἀντιοχείας Κύριλλον. Ὡσαύτως μερίμνη αὐτοῦ, κατὰ τὸ αὐτὸ ἔτος, καὶ κοινῇ συνεργείᾳ τῶν λογάδων τοῦ Γένους κληρικῶν καὶ λαϊκῶν ἐξεδόθη ὑπὸ τοῦ σουλτάνου Μουσταφᾶ Γ' Χάτι Χουμαγιούν, δι' οὗ διετάσσετο «ἀλλαξοπατριαρχεῖα» νὰ μὴ γίνεται χωρὶς ματζάρι (ἔγγραφο) τῶν Ἀρχιερέων πρὸς δὲ πᾶς νέος Πατριάρχης ὑπεχρεῖτο νὰ καταβάλῃ τὰ ἔξοδα τῆς Πατριαρχείας ἐξ ἰδίων αὐτοῦ, μέτρον ὃ ἐμελλε ν' ἀφίνη ἐφεξῆς ἀνεπηρέαστον τὴν Ἐκκλησίαν ἐν ταῖς συχναῖς πατριαρχικαῖς ἐκλογαῖς²⁵⁷.

(Συνεχίζεται)

Ἀρχιμ. ΦΙΛΑΡΕΤΟΣ ΒΙΤΑΛΗΣ

Ἱεροκλήρυξ Ἱ. Μητροπόλεως Νικοπόλεως

254. Αὐτόθι, Λ α μ π ρ ἰ δ ο υ, Περὶ τῶν ἐν Ἡπείρῳ ἀγαθοεργημάτων Α', σελ. 74.

255. Τῷ ἔτει 1764 ἐξελέγη ὑπὸ τῆς Ἱ. Συνόδου μητροπολίτης Μελενίκου, ἐξ ἧς Μητροπόλεως, τῷ 1769, τοῦ Θεσσαλονίκης Θεοδοσίου Β' γενομένου Οἰκουμηνικοῦ Πατριάρχου, μετετέθη ἐν Θεσσαλονίκη ὁ Δαμασκηνός, ἀρχιερατεύσας αὐτόθι μέχρι τοῦ ἔτους 1780, ὅτε, παραιτηθέντος τοῦ Θεοδοσίου Β', ἐνήργησε παρὰ τοῖς ἐν Κωνσταντινουπόλει φίλοις αὐτοῦ διὰ νὰ καταλάβῃ τὸν πατριαρχικὸν θρόνον, ἀλλ' ἀπέτυχεν ἐπαυκλεγέντος, εὐνοῖα τοῦ σουλτάνου, Σαμουήλ τοῦ Α'. Διὸ παραιτηθεὶς μετὰ ταῦτα ἐκ τῆς Μητροπόλεως Θεσσαλονίκης ἐγκατεβίωσεν εἰς τὸ Ἅγιον Ὄρος, γενόμενος μεγαλόσχημος Μοναχὸς ἐν τῇ Σκήτῃ τοῦ ἁγίου Δημητρίου τῆς Ἱ. Μονῆς Βατοπεδίου, ἐν ἧ καὶ ἀπέθανε τῷ 1801 ὑπὸ τὸ ὄνομα Διονύσιος (βλ. Ἀ λ ε ξ ὀ ὕ δ η, ἐνθ' ἄνωτ. σελ. 220, Γ ε δ ε ὦ ν Μ., Δαμασκηνὸς Μητροπολίτης Θεσσαλονίκης, ἐν «Μεγάλῃ Ἑλληνικῇ Ἐγκυκλοπαιδείᾳ», τόμ. Η', σελ. 843, «Χριστιανικὴ καὶ Θρησκευτικὴ Ἐγκυκλοπαιδεία», τόμ. Β', στ. 1131).

256. Καντιώτου Αὐγουστίνου, Ἀρχιεπισκόπου, Ὁ Ἅγιος Κοσμάς ὁ Αἰτωλός (1714-1779) Ἀθήναι 1959, σελ. 18-19, «Μεγ. Ἑλλην. Ἐγκυκλοπαιδεία», τόμ. Β', σελ. 361, 915, Μέντζου, ἐνθ' ἄνωτ. σελ. 1103, Μιχαλοπούλου Φ., Κοσμάς ὁ Αἰτωλός, Ἀθήναι 1940, σελ. Παπαδοπούλου Χρυσ., Ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος, ἐνθ' ἄνωτ. «Θεολογία» ἔτ. ΚΓ' (1952), σελ. 486, τοῦ αὐτοῦ, Ἡ Ὁρθ. Ἀνατ. Ἐκκλησία, ἐνθ' ἄνωτ., σελ. 151, Παπακωνσταντινοῦ Σωφρονίου Ἀρχιεπισκόπου, Κοσμά τοῦ Αἰτωλοῦ, Ἱερομάρτυρος καὶ Ἰσαποστόλου διδασχαι, ἐπιστολαί, μαρτύριον, Ἀθήναι 1953, σελ. 6.

257. Γ ε δ ε ὦ ν, Π. Πίνακες, ἐνθ' ἄνωτ., σελ. 653. Κωνσταντινοῦ Ἀν. Διομ., Δοκίμιον Ἐκκλησ. Ἰστ., ἐνθ' ἄνωτ., σελ. 270, Μακραιοῦ, ἐνθ' ἄνωτ., σελ. 228, 415 ἐξ., Στεφανίδου, ἐνθ' ἄνωτ., σελ. 690 ὑποσ. Ι., Ὑψηλάντου—Κομνηνοῦ, ἐνθ' ἄνωτ., σελ. 379, 380, 381.

ληρικού Χριστιανισμού. Ἀλλὰ τὸ φρόνημα τοῦτο δὲν εἶναι ὑγιές καὶ βαθὺ καὶ φωτεινὸν ὅσον θὰ ἔπρεπε. Πᾶς ἀπροκατάληπτος πιστὸς βλέπει αὐτὴν τὴν πραγματικότητα. Ἀπόδειξις δὲ τούτου, μία μεταξὺ τῶν πολλῶν, εἶναι ἅφ' ἐνὸς ἢ σπονδαρχία περὶ τὰ ἐκκλησιαστικά ἀξιώματα, περὶ τῆς ὁποίας κάμνει λόγον τὸ ἀρθροῖδιον τῆς «Ζωῆς», ἀλλὰ, ἀναμφισβητήτως καὶ ἡ ἀπόστασις, τὴν ὁποίαν τηροῦν κληρικοὶ διαφόρων οργανώσεων μεταξὺ τοῦ ἑαυτοῦ των καὶ τῶν ἀξιωμάτων τούτων, ὅπου δὲν ὑπάρχει μόνον ἀ ἴ γ λ η, ἀ λ λ ἄ κ α ἰ σ τ α υ ρ ὄ ς. Καὶ ἡ ἀπόστασις αὐτὴ δὲν συμπίπτει ἀκριβῶς καὶ ἀναμφιβόλως μετὰ τῆς ταπεινοφροσύνης· δεδομένου, ὅτι οἱ ἴδιοι τοποθετοῦν ἑαυτοὺς ἐπὶ κεφαλῆς τμημάτων τοῦ ποιμνίου, τὰ ὅποια εἶναι προσκεκολλημένα εἰς αὐτούς. Δὲν πρόκειται λοιπὸν περὶ ἀ φ α ν ε ἰ α ς, ἀλλὰ περὶ εἶδους ἡ γ ε σ ἰ α ς.

Ἀλλὰ δὲν ἐπιθυμοῦμεν νὰ ἐκταθῶμεν. Τὸ πνεῦμα τοῦ σχολίου μας ἦτο ἐποικοδομητικὸν καὶ ὄχι πολεμικόν. Εἴθε ὁ Κύριος νὰ φωτίσῃ ὅλους μας, ὥστε νὰ ἀγαπήσωμεν τὴν Ἐκκλησίαν ὡς μέλη ἐνὸς σώματος· καὶ νὰ αἰσθανώμεθα ὁ εἰς τὸν ἄλλον ὡς ἀδελφούς, πᾶρ τὰς θεοτεύκτους διαχωριστικὰς γραμμάς τῶν τάξεων τοῦ θεσμοῦ τῆς Ἐκκλησίας καὶ τὰς γραμμάς, τὰς ὁποίας σύρομεν μόνοι μας.

Κατ' οὐσίαν ἀναλλοίωτον.

Πρὸ τινων ἡμερῶν ἐξετυπώθη εἰς ἑλληνικὴν γλῶσσαν τὸ ὑπὸ τῆς Β' ἐν Βατικανῶ Σννόδου καταρτισθὲν περιθρύλητον «Διάταγμα περὶ Οἰκουμενισμοῦ». Ἐν τῷ Διατάγματι τούτῳ ὑπάρχον ἀναμφιβόλως πολλοὶ κολακευτικοὶ λόγοι διὰ τὴν Ὁρθόδοξον Ἀνατολήν. Ἀλλ' οὗτοι δὲν πρέπει νὰ παρασύρουν ἡμᾶς εἰς τὸ νὰ νομίσωμεν, ὅτι ἡ στάσις τῶν Ρωμαιοκαθολικῶν ἐναντι τῆς Ὁρθοδόξου Ἀνατολῆς ἔχει μεταβληθῆ. Ἐν τῷ Διατάγματι ὑπάρχον σαφεῖς φράσεις, αἵτινες πιστοποιοῦν, ὅτι τὸ παπικὸν πνεῦμα παραμένει κατ' οὐσίαν ἀναλλοίωτον.

Ἰδοὺ μερικαὶ ἐκ τῶν φράσεων τούτων: «Ὁ Χριστὸς ἐξέλεξε τὸν Πέτρον, ἐπὶ τοῦ ὁποίου, μετὰ τὴν ἐκ μέρους αὐτοῦ ὁμολογίαν πίστεως, ἀπεφάσισε νὰ οἰκοδομήσῃ τὴν Ἐκκλησίαν Ἀυτοῦ· τοῦ ὑπεσχέθη τὰς κλεῖς τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν καὶ τοῦ ἐνεπιστεῦθη... πάντα τὰ πρόβατα» (σελ. 6). Διὰ μόνης τῆς Ρωμαιοκαθολικῆς Ἐκκλησίας «δύναται νὰ ἐπιτενηθῇ ὅλη ἡ πληρότης τῶν μέσων τῆς σωτηρίας. Διότι μόνον εἰς τὸν ἀποστολικὸν Σύλλογον, τοῦ ὁποίου ὁ Πέτρος π ρ ο ἰ σ τ α τ α ι, εἶναι ἐμπειπιστευμένα ὅλα τὰ ἀγαθὰ τῆς Καινῆς Διαθήκης».

Τὰ κείμενα λοιπὸν εἶναι εἴλωττα καὶ διαλύουν πᾶσαν αὐταπάτην περὶ ἀπαλλαγῆς τοῦ Παπισμοῦ ἀπὸ τῶν ἀπαράδεκτων ἀξιώσεών του.

Αἱ ἐπιφυλάξεις τῆς πανορθοδόξου συνειδήσεως.

Ἡ Θεολογικὴ Σχολὴ τοῦ Ἀριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης διὰ τῆς εἰς τὸν τύπον δημο-

σιευθείσης ἀνακοινώσεώς της, ἣτις ἀναφέρεται εἰς τὴν ἄρσιν τοῦ κατ' ἀλλήλων ἀναθέματος τῆς τε προσφυτέρας καὶ τῆς Νέας Ρώμης, ὀρθῶς τονίζει, ὅτι ἡ «πανορθόδοξος συνείδησις» ἔχει «δεδικαιολογημένας ἐπιφυλάξεις ὡς πρὸς τὴν συνέχισιν τῶν προσπαθειῶν διὰ τὴν ἐναρξιν τοῦ οὐσιώδους θεολογικοῦ μεταξὺ τῶν ἐκκλησιῶν διαλόγου, διὰ τὸν ὁποῖον ἡ προπαρασκευὴ πρέπει νὰ εἶναι ἀνάλογος πρὸς τὸ μέγεθος τῶν ἐπιδιώξεων».

Νομίζομεν, ὅτι οἱ λακωνικαὶ καὶ περιεκτικοὶ αὐτὰι φράσεις εἶναι ἐπιγραμματικὴ διατύπωσις τοῦ καθ' ὅλον προβλήματος τῶν πρὸς ἀλλήλας σχέσεων τῆς Ὁρθοδόξου καὶ τῆς Ρωμαιοκαθολικῆς Ἐκκλησίας. Αἱ σχέσεις αὗται οὐδόλως πρέπει νὰ προωθηθοῦν διὰ καθαρῶς πολιτικῶν λόγων, ἐφ' ὅσον ἡ πανορθόδοξος συνείδησις διατηρεῖ ἐπιφυλάξεις λίαν δεδικαιολογημένας καὶ ἐφ' ὅσον ἡ προπαρασκευὴ μας διὰ τὸν διάλογον εἶναι λίαν ἐλλιπίς.

«Τὰ πάντα καὶ ἐν πᾶσι Χριστός».

Δεκαπενθήμερον «ἐκκλησιαστικὸν περιοδικὸν» ἐπικρίνει τὴν στήλην τῶν Παρατηρήσεων τῆς «Ἐκκλησίας» ἰσχυρίζομενον, ὅτι ἡ στήλη αὕτη δὲν ἀσχολεῖται μετὰ ἐκκλησιαστικὰ ζητήματα, ἀτινα ἐνδιαφέρουν τὴν Ἐκκλησίαν, ἀλλὰ μετὰ ζητήματα ἄσχετα πρὸς αὐτήν, οἷα εἶναι τὰ τῆς ἰδρύσεως Μαθηματικῆς Σχολῆς εἰς Ἰωάννινα ἢ τῆς νοθείας τῶν φαρμάκων ἢ τῆς τουριστικῆς κινήσεως ἢ τῶν ἑλληνικῶν ἐργοστασιῶν κ.λ.π.

Λυπούμεθα, διότι ὁ συντάκτης τοῦ περιοδικοῦ τούτου παρουσιάζει ἑαυτὸν ἀγνοοῦντα πρῶτον, ὅτι ἡ στήλη, ὡς καὶ ἡ σειρά τῶν κριτικῶν ἀρθρῶν τῆς «Ἐκκλησίας», ἔχει νὰ ἐπιδείξῃ πλῆθος ἀπόψεων, ἀναφερομένων ἀμέσως εἰς ἐκκλησιαστικὰ καὶ ἐφημεριακὰ ζητήματα, καὶ δεύτερον, ὅτι καὶ τὰ ἐκ πρώτης ὄψεως ἄσχετα πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν ζητήματα ἐξετάζονται εἰς τὴν παρούσαν στήλην ἀπὸ τῆς σκοπιᾶς τῶν καθ' ὅλου πνευματικῶν καὶ ἠθικῶν ἀρχῶν τῆς Ἐκκλησίας.

Ἄλλως τε κατὰ τὰς ὀρθοδόξους περὶ Ἐκκλησίας ἀντιλήψεις, αὕτη ἔχει προορισμὸν νὰ ἐξαγιασῇ πάσας τὰς πτυχὰς τοῦ πολιτισμοῦ, ἀκόμη καὶ αὐτοῦ τοῦ ὕλικου καὶ τεχνικοῦ. Αὐτὸ τὸ Εὐχολόγιον τῆς Ἐκκλησίας μας εὐχεται διὰ τοὺς ἀγρούς, διὰ τὰ ἀρδεντικά ἐργα, διὰ τὴν κατασκευὴν τῆς μετάξης, τῶν πλοίων κ.λ.π. Ὅθεν ὑπὸ καθαρῶς ἐκκλησιαστικοῦ πνεύματος διεπόμενοι οἱ συντάκται τῆς παρούσης στήλης, ἐκτὸς τῶν καθαρῶς ἐκκλησιαστικῶν ζητημάτων, σχολιάζον καὶ ἄλλα θέματα, δυνάμενα νὰ κριθοῦν ἀπὸ τῆς σκοπιᾶς τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ πνεύματος. Μόνον ἀπεμπόλησις τῆς ὀρθοδόξου ἐκκλησιαστικῆς ἀντιλήψεως θὰ ἦτο δυνατόν νὰ τοποθετήσῃ φέμωτρον εἰς τὸ στόμα τῆς Ἐκκλησίας καὶ νὰ ἐμποδίσῃ ταύτην ἀπὸ τοῦ νὰ κρῖνῃ πάσας ἀνεξαιρέτως τὰς πτυχὰς τῆς ζωῆς καὶ τοῦ πολιτισμοῦ. Τὸ σύνθημα τῆς Ἐκκλησίας εἶναι καὶ πρέπει νὰ εἶναι: «Τὰ πάντα καὶ ἐν πᾶσι Χριστός».

᾽Ωραία ἀπαρχή.

᾽Ορθῶς ᾽Αθηναϊκὸν περιοδικὸν καὶ ἐφημερίδες ἐξήρασαν τὴν πρωτοβουλίαν τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Κισσάμου καὶ Σελίνου κ. Εἰρηναίου, ὁ ὁποῖος ἀνεθυμήθη, ὅτι οἱ ἱερεῖς μας εἶναι, κατὰ τὴν μερίστην πλειονότητα, ἔγγαμοι. Οἱ ἔγγαμοι ἱερεῖς ἔχουν συζύγους λεγομένας πρεσβυτέρας, καὶ αἱ σύζυγοι οὐτὴν κατὰ τέλος πάντων εἶναι γιὰ τὴν ᾽Εκκλησίαν, κάποιον ῥόλον πρέπει νὰ παίξουν».

Δι' αὐτὸ ὁ Σεβασμιώτατος συνεκάλεσεν ἐν «συνέδριον τῶν πρεσβυτέρων» τῆς Μητροπόλεώς του, εἰς τὸ ὁποῖον ἀνεπαύχθησαν δύο θέματα κυρίως: Πρῶτον, τί εἶναι ἡ πρεσβυτέρα καὶ ποία εἶναι ἡ συμβολή της εἰς τὸ ἔργον τοῦ πρεσβυτέρου συζύγου της καί, δεύτερον, ποία εἶναι ἡ δράσις τῆς πρεσβυτέρας εἰς τὸ κοινωνικὸν ἔργον τῆς ᾽Εκκλησίας».

Τὸ συνέδριον ἦτο μιὰ ὥραία ἀπαρχή. «Πρέπει νὰ ἔλθῃ καὶ ἡ συνέχεια. Νὰ ἀκολουθήσῃ καὶ ἕνα συνέδριον ἴσως, εἰς τὸ ὁποῖον θὰ ἀντιμετωπισθῶν καὶ τὰ προβλήματα, τὰ ὁποῖα ἀντιμετωπίζει καὶ αἱ εἰδικαὶ δυσχερεῖαι, ἐναντίον τῶν ὁποίων παλαεὶ ἡ πρεσβυτέρα». Πρέπει νὰ ἐξευθεθοῦν ἐπίσης τρόποι, ὥστε πολλοὶ νεάνιδες νὰ μὴ θεωροῦν τὴν κατάστασιν τῆς πρεσβυτέρας ὡς ἀναγκαῖον τι οἶονεὶ κακόν, ἀλλ' ὡς ὥραϊαν καὶ ἐλευστικὴν ἔπαλξιν καὶ ὡς στάδιον εὐγενῶν ἀγώνων καὶ ἐπιδιώξεων. Πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον πρέπει νὰ συνεργασθοῦν ὅλοι οἱ ἀρμόδιοι ἐκκλησιαστικοὶ παράγοντες μὲ ἐπὶ κεφαλῆς τοὺς Σεβασμιωτάτους Ἱερόρχας.

«Διατί δὲν ἐπεμβαίνει ὁ Νόμος»;

Μὲ ἱκανοποίησιν ὁ ἑλληνικὸς λαὸς ἀνέγνωσεν εἰς τὴν «Καθημερινήν» τὰς ἀπόψεις τῆς μεγάλης καλλιτέχνιδος Κυρίας Κυβέλης ἐν σχέσει πρὸς τὸ ἀνήθικον θέατρον: «Δὲν ἀνέχομαι, —διεκίνησεν—, ὅ,τι χυδαῖο καὶ χαμηλὸ σερβίρεται, μὲ τὸ ἔνδυμα τῆς πρωτοπορείας, στὸ ἰκινόν... Λέγονται πράγματα, γιὰ τὰ ὁποῖα ὁ ἄνθρωπος ντρέπεται... Ἀναρωτιέμαι λοιπόν, γιὰτί δὲν ἐπεμβαίνει ὁ Νόμος σὲ περιπτώσεις, ποὺ προσβάλλουν καὶ δὲν γίνονται ἀνεκτὲς ὄχι ἀπὸ τὸν ἀληθινὰ ἠθικὸν ἢ τὸν σεμνόντυφο, ἀλλὰ κυρίως ἀπὸ κάθε εὐαίσθητο, νοήμονα καὶ καλλιτεργημένον ἄνθρωπο. Καὶ ὅλα αὐτὰ ἐν ὀνόματι τῆς Τέχνης!»

Ὅταν λέγουν τὰυτα οἱ θεολόγοι, χαρακτηρίζονται ὡς «σκοταδιστές». Ἐδνυχῶς ὁμως ὑπάρχουν καὶ οἱ ἐκπρόσωποι τῆς ἀληθοῦς μεγάλης τέχνης, οἱ ὁποῖοι δὲν ἀνέχονται ὑποχωρήσεις καὶ συμβιβασμούς. Ἡ ἐν ὀνόματι τοῦ δόγματος «ἡ τέχνη διὰ τὴν τέχνην» ὑπεράσπισις τῆς ἠθικῆς ἀσυδοσίας τῆς τέχνης οὐδόλωσ εἶναι θανατὸν νὰ γίνῃ δεκτὴ ὑπὸ τῶν γνωρίζόντων τὴν βαθυτέραν οὐσίαν καὶ ὕψην τῆς ἀληθοῦς τέχνης καὶ τῆς γνησίας αἰσθητικῆς σφαιράς.

Διατί διστάζουν;

᾽Ο ρωμαιοκαθολικὸς συγγραφεὺς Λουὶ Μπουγιὲ ἐν τῷ μεταφρασθέντι προσφάτως εἰς τὴν ἑλληνικὴν ἔργῳ αὐτοῦ «Οἱ καθολικοὶ τῆς Δύσεως καὶ οἱ βυζαντινὴ λειτουργία» ὁμολογεῖ διὰ τὴν ᾽Ορθόδοξον Ἀνατολίην τὰ ἑξῆς: «Ἡ παράδοσις τῆς Χριστιανικῆς Ἀνατολῆς εἶναι τὸ πρῶτο βασικὸ στρώμα καὶ ὁ μεγαλύτερος θησαυρὸς τῆς Καθολικῆς παραδόσεως στὸ σύνολό της. Ἡ λατινικὴ παράδοσις, παρὰ νὰ τῆς εἶναι παράλληλη, μᾶλλον πηγάζει ἀπ' αὐτήν. Ὅλοι οἱ Λατινοὶ Πατέρες ἔχουν ἀουσθῆ ἀπὸ τοῦ Ἑλληνικοῦ Πατέρος, καὶ οἱ δυτικῆς λειτουργίαι, χωρὶς νὰ στεροῦνται πρωτοτυπίας, προέρχονται καὶ αὐτὲς ἀπ' τὸν ἀρχαιότερον πλοῦτο τῶν ἀνατολικῶν λειτουργιῶν».

Ἄλλ' ἐὰν τὰυτα οὕτως ἔχουν, διατί οἱ ρωμαιοκαθολικοὶ διστάζουν νὰ κάμουν καὶ τὴν θαρραλέαν ὁμολογίαν, ὅτι ἡ ᾽Ορθόδοξος Ἀνατολή οὐδέποτε ἐδέχθη τὰς παραλόγους ἀξιώσεις τοῦ Παπισμοῦ καὶ ὅτι ἐπομένως αὐταὶ δὲν ἀνήκουν εἰς τὴν παλαιοχριστιανικὴν παράδοσιν, ἀλλ' εἶναι μεταγενέστερα κατασκευάσματα τῆς Ρωμαιοκαθολικῆς ᾽Εκκλησίας;

«Ἐπιθεώρησις τῶν Ἀνατολικῶν ᾽Εκκλησιῶν».

Οἱ ἐν Ἀγγλίᾳ φίλοι, θαυμασταὶ καὶ μελετηταὶ τῆς Χριστιανικῆς Ἀνατολῆς θὰ ἐκδώσουν κατὰ τὸν ἀρχαῖον Ἰανουάριον νέον περιοδικόν, ἀσχολούμενον περὶ τὰς Ἀνατολικὰς ᾽Εκκλησίας. Τοῦτο θὰ φέρῃ τὸν τίτλον «Ἐπιθεώρησις τῶν Ἀνατολικῶν ᾽Εκκλησιῶν» («Eastern Churches Review»). Προσωπικότητες τῆς ᾽Ορθόδοξου Ἀνατολῆς ἐδήλωσαν ὡσαύτως, ὅτι θὰ συνεργασθοῦν εἰς τὸ περιοδικόν, τὸ ὁποῖον θὰ ἔχη ὡς σκοπὸν τὴν προβολὴν τοῦ πνεύματος, τοῦ θεολογικοῦ καὶ λειτουργικοῦ πλοῦτου καὶ τῆς συγχρόνου ζωῆς τῶν Ἀνατολικῶν ᾽Εκκλησιῶν εἰς τὴν Χριστιανικὴν Δύσιν.

Ἄς ἐλπίσωμεν, ὅτι ἡ παρουσία ὀρθοδόξων θεολόγων εἰς τὸ συντακτικὸν προσωπικὸν τοῦ περιοδικοῦ θὰ προφυλάξῃ τοῦτο ἀπὸ τοῦ νὰ προβάλλῃ τὴν Χριστιανικὴν Ἀνατολήν ἀπὸ σκοπιᾶς καθαρῶς οὐνιτικῆς. Λέγομεν αὐτό, διότι εἰς ἐν φυλλάδιον, τὸ ὁποῖον διαφημίζει τὸ ὑπὸ ἔκδοσιν περιοδικόν, εἶδομεν προβαλλόμενας φωτογραφίας καὶ ὀνόματα ἐπιφανῶν οὐνιτῶν.

Τὸ φοβερὸν δουλεμπόριον.

᾽Εκλεκτὸς δημοσιογράφος, ὅστις ὑπογράφεται ὡς «ὁ βόρειος», ἐσημείωσε προσφάτως, ὅτι ὁ ἄλλος ἱστορικὸς σὲρ Hugh Thomas εἰς ἑβδομαδιαίαν ἀγγλικὴν ἐφημερίδα ἀσχολεῖται μὲ τὸ πρόβλημα τῆς δουλείας κατὰ τοὺς τέσσαρας παρελθόντας αἰῶνας καὶ παρέχει ἐν πληθῶσι λεπτομερειῶν διὰ τὸ φοβερὸν αὐτὸ ἐμπόριον τῆς σαρκός, τὸ ὁποῖον δυστυχῶς ἐξακολοῦθε ἀκόμη νὰ ἀνθῇ εἰς διάφορα σημεῖα τῆς ὕδρογειῶν.

Ἰδοὺ μερικαὶ χαρακτηριστικαὶ λεπτομέρειαι: «Δέ-

κα πέντε δλα ἑκατομμύρια μαύρων μετεφέρθησαν ὡς σκλάβοι ἀπὸ τὴν Ἀφρικὴν εἰς τὴν Ἀμερικὴν μεταξὺ τοῦ 16ου αἰῶνος καὶ τοῦ πρώτου ἡμίσεος τοῦ 19ου. Ἀπέθανον δὲ καθ' ὁδὸν κατὰ τὴν μεταφορὰν τῶν 1.800.000 κατὰ τὸν προχειρότερον ὑπολογισμόν. Δηλαδή ποσοστὸν 12 ο/ο. Εἰς τὸ ἐμπόριον δὲ τοῦτο τὸ κατωχρωμένον ἀπὸ τὰς κυβερνήσεις τῶν εὐρωπαϊκῶν κρατῶν μετεῖχον ὅλα τὰ τότε «πολιτισμένα» εὐρωπαϊκὰ κράτη, ἢ Ἀγγλία, ἢ Γαλλία, ἢ Ἰσπανία, ἢ Πορτογαλλία, ἢ Σουηδία καὶ ἢ Δανία, ἀκόμη καὶ αἱ Ἠνωμένα Πολιτεία. Διεξήγετο δὲ τὸ δουλεμπόριον δι' ἐπιχειρήσεων, αἱ ὁποῖαι εἰργάζοντο μονοπωλιακῶς καὶ εἰς τὰς ὁποίας μετεῖχον βασιλεῖς, ἐγγενεῖς, ἀκόμη καὶ κληρικοί. Τὰ μεγάλα σημερινὰ κέντρα, οἱ μεγάλοι σημερινοὶ λιμένες, τὸ Λονδῖνον, τὸ Ἀμστερνταμ, ἢ Νέα Ὑόρκη, τὸ Μπρίστολ, ἢ Λισαβών, ὀφείλουσιν ἐν πολλοῖς τὴν ἀκμὴν τῶν εἰς τὸ δουλεμπόριον. Χαρακτηριστικῶς ἀναφέρεται, ὅτι τὸ Λίβερπουλ διέθετε κατὰ τὸ 1770 ἑκατὸν πλοῖα διὰ τὴν μεταφορὰν τῶν δούλων. Ἀπὸ δὲ τοὺς 81 δημάρχους τοῦ Λίβερπουλ ἐντὸς ἑνὸς αἰῶνος οἱ 60 ἦσαν δουλέμποροι. Εἰς ἀπόδειξιν καὶ τοῦτο, ὅτι τὸ δουλεμπόριον ἦτο τιμωρητικὸν καὶ ἠθικώτατον ἐμπόριον!! Δι' αὐτὸ δὲ ὅχι μόνον τὸ ἠνείχετο, ἀλλὰ καὶ τὸ ἐδλογοῦσεν ἢ Ἐκκλησία τῶν πολιτισμένων εὐρωπαϊκῶν κρατῶν»!

Τὰ σχόλια περιττεύουσιν. Τὰ γεγονότα εἶναι εὐλόγητα καὶ δεικνύουσιν ποῦ ὠδηγήθησαν οἱ λαοὶ τῆς Δύσεως ἐκ τῆς ἀποξενώσεώς των ἐκ τῶν ἀρχῶν τῆς ὀρθοδόξου ἀντιλήψεως περὶ τῆς ζωῆς.

Τὸ βιβλίον ὡς δείκτης πολιτισμοῦ.

Ἡ πρόσφατος διαφωτιστικὴ ἐκστρατεία τῶν ἐκδοτῶν καὶ βιβλιοπωλῶν τῆς χώρας διὰ τὴν σημασίαν τοῦ βιβλίου ὡς δείκτην πολιτισμοῦ εἶχε σπουδαιότατον κίνητρον, τὸ ὁποῖον δὲν εἶναι μόνον ἐμπορικὸν καὶ δὲν ἀφορᾷ εἰς μίαν στενῶς ἐπαγγελματικὴν διαφῆμισιν. Ἡ ἑλληνικὴ ἀγορὰ τοῦ βιβλίου, ὡς φαίνεται ἐκ τῶν, ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ ταύτῃ, δημοσιευθειῶν στατιστικῶν, εἶναι ἀξιοθαυμάσιος ὑπανάπτυκτος, προκαλοῦσα τὸ αἶσθημα τῆς ἀπογνώσεως. Ἡ Ἑλλάς κατέχει μίαν ἀπὸ τὰς τελευταίας θέσεις μεταξὺ τῶν διαφόρων ἄλλων χωρῶν καὶ δὴ ἐκείνων, αἱ ὁποῖαι δὲν θὰ ὑπωπτεύετο κανεὶς, ἂν δὲν εἶχεν ὑπ' ὄψιν τὰς στατιστικὰς αὐτάς, ὅτι ἔχουν προχωρήσει τόσο πολὺ ἐν συγκρίσει μὲ ἡμᾶς. Οἱ Ἕλληνες ἀγοράζουσιν καί, συνεπῶς, διαβάουσιν εἰς ἀπελπιστικῶς μικρὸν ποσοστὸν βιβλία.

Τί σημαίνει αὐτὸ, πῶς ἐξεφρονῶν ἄνθρωπος τὸ ἐννοεῖ. Σημαίνει ὅτι δὲν ὑπάρχει πνευματικὴ καὶ δια-

νοητικὴ καλλιέργεια, ἢ ὁποία ἀποτελεῖ τὴν ψυχὴν τοῦ ἀληθοῦς πολιτισμοῦ. Εἰς ἀντιθέτους ἐπιδόσεις, ἀπεναντίας, εἴμεθα πολὺ πλούσιοι. Λόγου χάριν, ἢ κινηματογραφικὴ μας παραγωγή, μὲ τὸ ἀνυπόφορον ἐθνηρὸν ἠθικῶς καὶ αἰσθητικῶς ποιῶν τῆς, εἶναι τερατωδῶς μεγάλη, ἐξασφαλίζουσα τὸ ὑπανάπτυκτον τῶν μαζῶν καὶ ἐγγνωμένη τὰ χείριστα ἐνδεχόμενα διὰ τὴν αἰθριακὴν διανοητικὴν καὶ ἠθικὴν αἴσθησιν τῆς ἑλληνικῆς κοινωνίας. Ἐν τῷ μεταξῷ, ἢ Πολιτεία δὲν φαίνεται νὰ ἔχη συναίσθησιν διὰ τὸν κατήφορον αὐτόν, ἀμελοῦσα ἐγκληματικῶς νὰ λάβῃ μέτρα γενναῖα καὶ φρατεῖνα, ὅπως κάμουν ὅλα τὰ ἀληθῶς πολιτισμένα κράτη. Καὶ νὰ σκέπτεται κανεὶς ὅτι αὐτὰ συμβαίνουν εἰς βάρος ἑνὸς λαοῦ τόσο ἰδιοφυοῦς καὶ ἀγαθοῦ ὡς ὁ ἰδικὸς μας.

Ἀστρολογία καὶ Ραδιόφωνον.

Εἰς δημοκρατικὰς χώρας, ἢ ἠθικὴ διαπαιδαγώγησις τοῦ λαοῦ εἶναι ἐξ ὠρισμένων ἀπόψεων ἐπισηφαλῆς, λόγῳ τοῦ ὅτι τὰ πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον μέσα—τύπος, Ραδιόφωνον, Θέατρον, Κινηματογράφος κ.λ.π.—εἶναι ἰδιωτικαὶ ἐπιχειρήσεις, ἀποβλέπουσαι κυρίως εἰς τὸ ὑλικὸν κέρδος, χάριν τοῦ ὁποίου κάμνουν συμβιβασμούς, κολακεύουσιν, ὑποδαυλίζουσιν καὶ ἀκολουθοῦσαι τὰς χαμηλοτέρας ροπὰς τῆς ἀνθρωπίνης ψυχῆς, εἰς τὰ πλαίσια τῆς ἐλευθερίας, τὴν ὁποίαν παρέχουσιν οἱ νόμοι. Πρέπει νὰ εἶναι ὑψηλὸν τὸ πολιτιστικὸν ἐπίπεδον μιᾶς τοιαύτης χώρας, ὥστε ἢ ἐξαχρείωσις τῶν ἐν λόγῳ μέσων ψυχαγωγίας καὶ μορφώσεως νὰ μὴ εἶναι ἐξ ἀδύνατον τῶν πραγμάτων δυνατὴ. Ἡ Πολιτεία ὅμως, εἰς οἷον βαθμὸν ἔχει ὑπὸ τὸν ἔλεγχόν τῆς καὶ τὴν κριοῦτητά τῆς τὰ μέσα ταῦτα, ὀφείλει νὰ ἐξυπηρετῇ καὶ νὰ προασπίζῃ τὴν ἠθικὴν καὶ τὸν ὑγιᾶ πολιτισμόν.

Τοῦτο δυστυχῶς δὲν συμβαίνει εἰς ἱκανοποιητικὸν βαθμὸν ἐν τῇ χώρᾳ μας, ὅπου οὔτε ὁ ἔλεγχος εἶναι φωτεινός καὶ ἀποφασιστικός—λ.χ. εἰς τὸν τομέα τοῦ Κινηματογράφου, ὡς πολλὰκις ἐσημειώσαμεν εἰς τὰς παρούσας στήλας—οὔτε ἀνάλογος εἶναι ἢ προσοχὴ καὶ ἐκλεκτικότης εἰς ὅτι ἢ Πολιτεία ἔχει εἰς χεῖρας τῆς ἀποκλειστικῶς. Παράδειγμα, τὸ κρατικὸν Ραδιόφωνον, τοῦ ὁποίου τὰ προγράμματα δὲν εἶναι πάντοτε ὅτι ἀποβλέπει εἰς τὴν ἠθικὴν ἐξύψωσιν τοῦ λαοῦ. Οὕτω, μεταξὺ ἄλλων ἐλακῶν τοῦ κρατικοῦ Ραδιοφώνου, ὑπάρχουσιν καὶ αἱ ἐκπομπαὶ τῶν... ἀστρολογικῶν προφητειῶν, αἱ ὁποῖαι ἀποτελοῦν ἀξιοθρήνητον ἐπισημοποίησιν δεισιδαιμονίας καὶ πνευματικῆς ποταπότητος, βασιζόμεναι εἰς τὴν ἡλιθιότητα καὶ... προ-ἀγροῦσαι αὐτήν.

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΕΛΛΑΔΟΣ

Ίερά Ἀρχιεπισκοπή Ἀθηνῶν

Ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Χρυσόστομος κατὰ τὸ χρονικὸν διάστημα ἀπὸ τῆς 11ης μέχρι τῆς 31ης Δεκεμβρίου 1965 ἐχοροστάτησεν εἰς διαφόρους ἱεροὺς ναοὺς Ἀθηνῶν, προήδρευσε τῶν συνεδριῶν τῆς Συνόδου τῆς Ἱεραρχίας, τῆς Διαρκoῦς Ἱεράς Συνόδου καὶ τῶν Διοικητικῶν Συμβουλίων διαφόρων Ἐκκλησιαστικῶν Ὄργανισμῶν, συνειργάσθη μετὰ Σεβασμιωτάτων Ἀρχιερέων, ἐδέχθη εἰς ἀκρόασιν διαφόρους ἐπιτροπὰς καὶ άτομα. Οὕτω:

Ἐχοροστάτησε: Τῆ 11η Δεκεμβρίου εἰς τὸν Ἑσπερινὸν τοῦ ἑορτάζοντος ἱεροῦ ναοῦ Ἁγίου Σπυρίδωνος Παγκρατίου.

— Τῆ 12η Δεκεμβρίου εἰς τὴν ἐν τῷ Μητροπολιτικῷ Ναῷ Ἀθηνῶν τελεσθεῖσαν θείαν Λειτουργίαν.

— Τῆ 19η Δεκεμβρίου εἰς τὴν ἐν τῷ Μητροπολιτικῷ Ναῷ Ἀθηνῶν τελεσθεῖσαν θείαν Λειτουργίαν.

— Τῆ 26η Δεκεμβρίου εἰς τὴν ἐν τῷ Μητροπολιτικῷ Ναῷ Ἀθηνῶν τελεσθεῖσαν θείαν Λειτουργίαν.

Ἐτέλεσε: Τῆ 25η Δεκεμβρίου τὴν θείαν Λειτουργίαν εἰς τὸν Μητροπολιτικὸν Ναὸν Ἀθηνῶν.

Προέστη: Τῆ 12η Δεκεμβρίου ἐν τῷ Μητροπολιτικῷ Ναῷ Ἀθηνῶν τοῦ Μνημοσύνου ὑπὲρ ἀναπαύσεως τῶν ψυχῶν τῶν πεσόντων κατὰ τὸ Δεκεμβριανὸν κίνημα τοῦ 1944.

— Τῆ 23η Δεκεμβρίου τοῦ Ἀγιασμοῦ ἐπὶ τῇ θεμελιώσει τοῦ Παιδικοῦ Σταθμοῦ τοῦ Βασιλειάδου Κληροδοτήματος.

— Τῆ 31η Δεκεμβρίου τῆς ἐν τῷ μεγάρῳ τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς τελετῆς τοῦ κοψίματος τῆς πίττας. Εἰς τὸ κόψιμον τῆς πίττας παρέστησαν οἱ Σεβ. Μητροπολίται πρῶην Θηβῶν καὶ Λεβαδείας κ. Πολύκαρπος, πρῶην Λήμνου κ. Βασίλειος καὶ Χριστουπόλεως κ. Ἰάκωβος, ὁ Σεβ. Ἀρχιεπίσκοπος Τιβεριάδος καὶ Ἐξαρχος τοῦ Παναγίου Τόφου κ. Ἀνατόλιος, οἱ Θεοφιλέστατοι Ἐπίσκοποι Κερνίτσης κ. Χρυσόστομος καὶ Μυρίνης κ. Χρυσόστομος, ὁ Πρύτανης τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν κ. Λεωνίδας Φιλιππίδης, ὁ Γεν. Διευθυντὴς Ὁρησκευμάτων τοῦ Ὑπουργείου Παιδείας καθηγητῆς κ. Μάρκος Σιώτης, ὁ καθηγητῆς τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης κ. Π. Παναγιωτάκος, ὁ Γενικός Διευθυντὴς τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας πάνασ. ἀρχιμ. Παντελεήμων Μπαρδάκος, ὁ Διευθυντὴς τῆς «Ἐκκλησίας» κ. Θ. Σπεράντας, ὁ Διευθυντὴς τοῦ Ο.Δ.Ε.Π. κ. Ἄθαν. Βουρνιώτης, ὁ Διευθύνων Σύμβουλος τοῦ Τ.Α.Κ.Ε. κ. Ζαφ. Κέπετζης, ὁ Διευθυντὴς τοῦ Πνευματικοῦ Φροντιστηρίου Κληρικῶν Ἑλλάδος πάνασ. ἀρχιμ. Χρυσόστομος Γιαλούρης καὶ οἱ ὑπάλληλοι τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς, τῆς Ἱεράς Συνόδου καὶ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν Ὄργανισμῶν. Κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς τελετῆς ὁ Μακαριώτατος προέβη εἰς βραχείαν ἐπισκόπησιν τῶν κατὰ τὸ 1965 εὐχαρίστων καὶ δυσαρέστων ἐκκλησιαστικῶν γεγονότων.

Προήδρευσε: Τῆ 11η Δεκεμβρίου τῆς Συνοδικῆς Ἐπιτροπῆς ἐπὶ τοῦ περιοδικοῦ «Ἐκκλησία».

— Τῆ 13η Δεκεμβρίου τοῦ Κεντρικοῦ Συμβουλίου τοῦ Ο.Δ.Ε.Π.

— Τῆ 17η Δεκεμβρίου τοῦ Κεντρικοῦ Συμβουλίου τοῦ Ο.Δ.Ε.Π.

— Τῆ 20η Δεκεμβρίου τοῦ Κεντρικοῦ Συμβουλίου τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας.

— Τῆ 29η Δεκεμβρίου τοῦ Κεντρικοῦ Συμβουλίου τοῦ Ο.Δ.Ε.Π.

Παρέστη: Τῆ 30η Δεκεμβρίου εἰς τὴν γενομένην ἐν τῇ Ἀκαδημίᾳ Ἀθηνῶν τελετῇ ἀπονομῆς χρηματικῶν βραβείων, μεταλλίων καὶ ἐπαίνων.

Παρεκάθησε: Τῆ 28η Δεκεμβρίου εἰς τὸ ἐν τῇ Ἱερᾷ Μονῇ Πεντέλης παρατεθὲν γεῦμα εἰς ἀπόρους μαθητὰς τοῦ Δημοτικοῦ Σχολεῖου Παλαιᾶς καὶ Νέας Πεντέλης, εἰς τοὺς ὁποίους διένειμε καὶ διάφορα δῶρα.

Ἐδέχθη: Τῆ 11η Δεκεμβρίου τὸν Σεβασμιώτατον Μη-

τροπολίτην Φθιώτιδος κ. Δαμασκηνὸν καὶ τὸν ἡγούμενον τῆς Ἱεράς Μονῆς Πεντέλης πάνασ. ἀρχιμ. Γεώργιον Προκόπην.

— Τῆ 14η Δεκεμβρίου τὸν Σεβασμιώτατον Μητροπολίτην Μυτιλήνης κ. Ἰάκωβον καὶ τὸν ἡγούμενον τῆς Ἱεράς Μονῆς Πεντέλης πάνασ. ἀρχιμ. Γεώργιον Προκόπην.

— Τῆ 15η Δεκεμβρίου τοὺς Σεβασμιωτάτους Μητροπολίτας Κερκύρας καὶ Παξῶν κ. Μεθόδιον, Μυτιλήνης κ. Ἰάκωβον, Φθιώτιδος κ. Δαμασκηνὸν καὶ Ἱερισσοῦ-Ἁγίου Ὄρους καὶ Ἀρδαμερίου κ. Παῦλον καὶ τὸν Γενικὸν Διευθυντὴν τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας πάνασ. ἀρχιμ. Παντελεήμονα Μπαρδάκον.

— Τῆ 17η Δεκεμβρίου τοὺς Σεβασμιωτάτους Μητροπολίτας Κερκύρας καὶ Παξῶν κ. Μεθόδιον, Καλαβρυτῶν καὶ Αἰγιαλείας κ. Γεώργιον, Ἐλασσῶνος κ. Ἰάκωβον, Θήρας κ. Γαβριήλ, Λήμνου κ. Παντελεήμονα καὶ Νευροκοπίου κ. Νικόδημον, τὸν ἐξοχώτατον πρεσβυτὴν τοῦ Λιβάνου, τὸν Ὀλλανδὸν ἱερέα κ. Βάν Μάσενχοβ καὶ τὸν αἰδεσ. πρωτοπρεσβύτερον τοῦ ἱεροῦ ναοῦ Ἁγίας Ζώνης κ. Χατζηγεωργίου.

— Τῆ 18η Δεκεμβρίου τοὺς Σεβασμιωτάτους Μητροπολίτας Ἡλείας κ. Γερμανόν, Κερκύρας καὶ Παξῶν κ. Μεθόδιον, Τριφυλίας καὶ Ὀλυμπίας κ. Στέφανον, Χίου κ. Παῦλον καὶ Μαντινείας καὶ Κυνουρίας κ. Θεόκλητον, τὸν Προϊστάμενον τῆς Διευθύνσεως Ἐκκλησιῶν τοῦ Ὑπουργείου τῶν Ἐξωτερικῶν κ. Καμπιιώτην καὶ τὸν ἀστυνόμον κ. Παπαλεξόπουλον.

— Τῆ 20η Δεκεμβρίου τοὺς Σεβασμιωτάτους Μητροπολίτας Ἡλείας κ. Γερμανόν, Κίτρους κ. Βαρνάβαν καὶ Αἰτωλίας καὶ Ἀκαρνανίας κ. Θεόκλητον, τὸν βουλευτὴν κ. Πιπιλῆν καὶ τὸν Νομικὸν Σύμβουλον τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς κ. Χρυσόστομον Νεομυτιάκην.

— Τῆ 21η Δεκεμβρίου τοὺς Σεβασμιωτάτους Μητροπολίτας Φθιώτιδος κ. Δαμασκηνὸν καὶ πρῶην Καναδᾶ κ. Ἀνατόλιον, τὸν Γενικὸν Διευθυντὴν τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας πάνασ. ἀρχιμ. Παντελεήμονα Μπαρδάκον καὶ αἰδεσ. ἱερεῖς τῆς Ἁγίας Τριάδος Βύρωνος.

— Τῆ 22η Δεκεμβρίου τοὺς Σεβασμιωτάτους Μητροπολίτας Φθιώτιδος κ. Δαμασκηνὸν καὶ Σύρου κ. Δωρόθεον, τὸν Διευθυντὴν τοῦ Πνευματικοῦ Φροντιστηρίου Κληρικῶν Ἑλλάδος πάνασ. ἀρχιμ. Χρυσόστομον Γιαλούρη, τὸν Διευθύνοντα Σύμβουλον τοῦ Τ.Α.Κ.Ε. κ. Ζαφ. Κέπετζην, τὸν πρωτοπρεσβύτερον τῆς Ἀγγλικῆς Ἐκκλησίας κ. Κράουσον μετὰ τοῦ γραμματέως τῆς Ἀγγλικῆς Πρεσβείας κ. Χίτς, τὸν Ἀντισαγγελέα Ἐφετῶν κ. Τοῦμπην καὶ τὸν ἱατρὸν κ. Καπνιάν.

— Τῆ 27η Δεκεμβρίου τὸν Νομικὸν Σύμβουλον τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος καθηγητὴν κ. Παναγ. Παναγιωτάκον, τὸν Προϊστάμενον τῶν Προσκόπων Θεσσαλονίκης κ. Χατζηγεωργίου καὶ τὸν πρωτοψάλτην τοῦ Μητροπολιτικοῦ Ναοῦ Ἀθηνῶν κ. Περιστέρην.

— Τῆ 28η Δεκεμβρίου τὸν Πρόεδρον τοῦ Ν.Ψυχικοῦ κ. Σπυροπούλου.

— Τῆ 29η Δεκεμβρίου τὸν Σεβασμιώτατον Μητροπολίτην Φθιώτιδος κ. Δαμασκηνὸν, τὸν καθηγητὴν τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης κ. Εὐάγγελον Θεοδώρου, τὸν Διευθυντὴν τῆς Παιδαγωγικῆς Ἀκαδημίας Μυτιλήνης κ. Κουτάλαν καὶ τὸν ἐκ Ἐάνθης κ. Παρασκευαΐδην.

— Τῆ 30η Δεκεμβρίου τὸν Σεβ. Ἀρχιεπίσκοπον τῶν ἐν Ἀθῆναις Ἀρμενίων κ. Ἀμπαζιᾶν καὶ πολλοὺς ἐφημέριους τῆς Ἱ. Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν.

— Τῆ 31η Δεκεμβρίου τὸν Σεβασμιώτατον Μητροπολίτην πρῶην Λήμνου κ. Βασίλειον, τὸν Πρύτανην τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν κ. Λεωνίδα Φιλιππίδην, τὸν καθηγητὴν τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης κ. Παν. Παναγιωτάκον καὶ τὸν Πρωτοψάλτην τοῦ Μητροπολιτικοῦ Ναοῦ Ἀθηνῶν κ. Περιστέρην.

Θεολογικὴ Σχολὴ Ἀθηνῶν

Διὰ Βασ. Διατάγματος, δημοσιευθέντος εἰς τὴν Ἐφημερίδα τῆς Κυβερνήσεως, διωρίσθη ἑκτακτος Καθηγητῆς τῆς ἑκτακτοῦ αὐτοτελοῦς ἑδρας τῆς ἀπὸ τοῦ Θ' αἰῶνος Ἑλληνικῆς Ἐκκλησιαστικῆς Γραμματείας ὁ διδάκτωρ Θεολογίας (Πανεπ. Ἀθηνῶν) καὶ Φιλοσοφίας (Πανεπ. Μονάχου) κ. Βασίλειος Λ. Δεντάκης.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Ίερά Ἀρχιεπισκοπή Ἀθηνῶν

Προκειμένου νά προβῶμεν εἰς πλήρωσιν τῆς κενῆς θέσεως τακτικοῦ ἑφημερίου τοῦ ἱεροῦ ναοῦ τῆς Μεταμορφώσεως τοῦ Σωτήρος τοῦ Συνοικισμοῦ «Πάτημα» Βριλησίων—Ἀττικῆς, δι' ἐκλογῆς, συνωδᾶ τοῖς ἄρθροις 47 κ.ε. τοῦ Α.Ν. 2200/40 «Περὶ Ἱερῶν Ναῶν καὶ Ἐφημερίων», ὡς ἐτροποποιήθη καὶ διὰ μεταγενεστέρων Νόμων καὶ Διαταγμάτων, καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ νόμιμα καὶ κανονικὰ προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς παρούσης δημοσιεύσεως ὑποβάλλωσιν ἡμῖν μετὰ σχετικῆς αἰτήσεως αὐτῶν τὰ ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ Νόμου (ἄρθρον 48) ἀπαιτούμενα πιστοποιητικά, πρὸς ἀνακήρυξιν αὐτῶν ὡς ὑποψηφίων.

Ἐν Ἀθήναις, τῇ 13ῃ Δεκεμβρίου 1965

† Ὁ Ἀθηνῶν ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ

Ίερά Μητρόπολις Θεσσαλονίκης

Ἐχοντας ὑπ' ὄψιν τὰς διατάξεις τῶν ἄρθρων 46 καὶ 47, § 1 καὶ 2 τοῦ Α.Ν. 2200/40 «Περὶ Ἱερῶν Ναῶν καὶ Ἐφημερίων» καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως καταλάβωσι τὴν κενὴν οργανικὴν θέσιν τακτικοῦ ἑφημερίου τῆς ἐνορίας τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ τῆς Ἁγίας Παρασκευῆς Λαγκαδᾶ Θεσσαλονίκης, ἵνα ὑποβάλλωσιν ἡμῖν, ἐντὸς μηνὸς, ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης, σχετικὴν αἴτησιν, μετὰ τῶν ἀπαιτούμενων δικαιολογητικῶν, προκειμένου νά προβῶμεν εἰς τὴν ἀνακήρυξιν ὑποψηφίων, πρὸς πλήρωσιν τῆς ἀνωτέρω κενῆς ἐφημεριακῆς θέσεως.

Ἐν Θεσσαλονίῃ τῇ 27 Δεκεμβρίου 1965

† Ὁ Θεσσαλονίκης ΠΑΝΤΕΛΕΗΜΩΝ

Ἐχοντας ὑπ' ὄψιν τὰς διατάξεις τῶν ἄρθρων 46 καὶ 47 § 1, τοῦ Α.Ν. 2200/40 «Περὶ Ἱερῶν Ναῶν καὶ Ἐφημερίων», καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως καταλάβωσι τὴν κενὴν οργανικὴν θέσιν τακτικοῦ ἑφημερίου τῆς ἐνορίας τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ τῆς Ὑπαπαντῆς τοῦ Χριστοῦ Θεσσαλονίκης, ἵνα ὑποβάλλωσιν ἡμῖν, ἐντὸς μηνὸς, ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης, σχετικὴν αἴτησιν μετὰ τῶν ἀπαιτούμενων δικαιολογητικῶν, προκειμένου νά προβῶμεν εἰς τὴν ἀνακήρυξιν ὑποψηφίων, πρὸς πλήρωσιν τῆς ἀνωτέρω κενῆς ἐφημεριακῆς θέσεως.

Ἐν Θεσσαλονίῃ τῇ 27 Δεκεμβρίου 1965

† Ὁ Θεσσαλονίκης ΠΑΝΤΕΛΕΗΜΩΝ

Ίερά Μητρόπολις Κίτρους

Ἐχοντας ὑπ' ὄψιν τὰς διατάξεις τῶν ἄρθρων 46, 47 καὶ 48 τοῦ Α.Ν. 2200/1940 «Περὶ Ἱερῶν Ναῶν καὶ Ἐφημερίων» καὶ προκειμένου νά προβῶμεν εἰς τὴν πλήρωσιν τῶν κενῶν Ἐφημεριακῶν θέσεων τῶν Ἱερῶν Ναῶν: α) Προφήτου Ἡλίου ἐν Μπάνῃ Κίτρους καὶ β) Ἁγίου Γεωργίου ἐν Κολινδρῷ καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ κειτημένους τὰ κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης ὑποβάλλωσιν ἡμῖν σχετικὴν αἴτησιν μετὰ τῶν ὑπὸ τοῦ ὄνο Νόμου ὀριζομένων πιστοποιητικῶν πρὸς ἀνακήρυξιν αὐτῶν ὡς ὑποψηφίων.

Ἐν Κατερίνῃ 31ῃ Δεκεμβρίου 1965

† Ὁ Κίτρους ΒΑΡΝΑΒΑΣ

« ΕΚΚΛΗΣΙΑ »

ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Ἐκδιδόμενον κατὰ δεκαπενθήμερον

ΕΠΟΠΤΕΥΟΥΣΑ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

† Ὁ Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ

† Ὁ Μαρωνείας ΤΙΜΟΘΕΟΣ

† Ὁ Σερβίων καὶ Κοζάνης ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ

ΘΕΟΔΟΣΙΟΣ Κ. ΣΠΕΡΑΝΤΣΑΣ

ΣΥΝΔΡΟΜΑΙ

Ναῶν Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν:

Δρχ. 50, 75, 100 ἐτησίως.

Λοιπῶν Ναῶν Ἐπικρατείας:

30 ἐτησίως.

Ἐξωτερικοῦ: δολλάρια 3.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Ποιμαντορικὴ Ἐγκύκλιος τοῦ Μακ. Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Χρυσοστόμου ἐπὶ τῇ ἑορτῇ τῆς τοῦ Χριστοῦ Γεννήσεως.

Μήνυμα τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν κ. Χρυσοστόμου ἐπὶ τῷ Νέφῳ Ἐτεῖ.

Ἐόρτια Γράμματα.

Σεβ. Μητροπολίτου Σερβίων καὶ Κοζάνης Διονυσίου, Ἡ ἐνανθρώπησις τοῦ θεοῦ Λόγου.

Ἐκκλησίαι τῶν Ἐφημερίων τῶν Ἱ. Μητροπόλεων Πειραιῶς καὶ Ἀργολίδος.

Οἱ νέοι Μητροπολίται.

Παναγιώτου Τρεμπέλα, Ἐπὶ τῶν Πρακτικῶν τῆς ἐν Aarhus διασκέψεως.

Ἀρχιμ. Φιλαρέτου Βιτάλη, Ἱεροκήρυκος Ἱ. Μητροπόλεως Νικοπόλεως, Ζωὴ καὶ ἔργον τῶν ἐξ Ἡπείρου ὀρμωμένων Οἰκουμενικῶν Πατριαρχῶν.

Παρατηρήσεων στήλη.

Ἐκκλησιαστικὰ χρονικά.

Προκηρύξεις.

ΜΟΝΟΤΥΠΙΚΑ ΣΥΓΚΡΟΤΗΜΑΤΑ ΤΣΙΡΩΝΗ
Μενάνδρου 4—Ἀθήναι—Τηλ. 311.121

Ἰπεύθυνος Τυπογραφείου Γεώργιος Σ. Χρυσάφης
Ἰασωνίδου 22 — Σούρμενα